

William Shakespeare. Poetry

Уилям
Шекспир



Поезия



УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

УИЛЯМ ШЕКСПИР

ПОЕЗИЯ

Превод: Евгения Панчева

chitanka.info

ЕВГЕНИЯ ПАНЧЕВА
„И С ВРЕМЕТО ВОЮВАМ ОТ ЛЮБОВ“:
НЕДРАМАТИЧНАТА ПОЕЗИЯ НА
ШЕКСПИР
УВОД

Когато през 1598 г. в своята *Palladis Tamia*, или Съкровищница на ума, елизабетинецът Франсис Миърс оценява критически литературата на ренесансова Англия, Шекспир вече е създал своите романтични комедии, историческите си драми, както и трагедиите *Тит Андроник* и *Ромео и Жулиета*. Миърс обаче започва хвалебствията си за Барда с неговата недраматична поезия — кратките Овидиеви епоси (епилии) и сонетите:

Както се смяташе, че душата на Евфорб живее в Питагор, така и сладката остроумна душа на Овидий живее в сладкогласния и медноезичен Шекспир. Вижте неговата Венера и Адонис, неговата Лукреция, неговите захаросани сонети, разпространявани сред личните му приятели...

Разбира се, предпочтанията на Миърс се управляват от хуманистичния му стремеж да погледне на съвремениците си като на преродени древни поети. Един следващ пасаж например сравнява драмите на Шекспир с тези на Плавт и Сенека. По подобен начин, уголемен до своеобразна питагорейска метемпсихоза, разпознатият дълг на епилиите и *Сонетите* към Овидий със сигурност кара Миърс да преекспонирна именно тях. От друга страна обаче, тези жанрови предпочтания не са само Миърсови: всъщност те възпроизвеждат жанровите йерархии на самото елизабетинско литературно поле. През

същата година висока оценка на епилиите дава поетът Ричард Барнфилд, а персонажът Галио от сатиричното *Завръщане на Парнас* (1599) обещава да държи не друго, а *Венера и Адонис* под своята възглавка.

Според Колелото на Вергилий (*Rota Vergiliana*), чрез което Шекспировото време мисли литературните видове, най-висок сред тях е епосът. Неслучайно амбициозни професионалисти като Спенсър, а около век по-късно и Милтън, се захващат именно с него. Изbral за себе си популярната сцена, Шекспир често изразява както съмнения в стойността на това, което върши, така и откровено недоволство от моралния статус на своя критикуван от неоплатонически и пуритански иконокласти занаят:

*За мен с Фортuna караш се, любими,
богинята, що зло пося у мен,
задето низки средства отреди ми,
които възпитават дух снизен.
Затуй дамга ми името прогаря
и нравът до труда си се смири,
с петна като ръката на кожаря.*

(CXI)

Сонетният жанр на свой ред принадлежи към т. нар. среден стил. Неговото оценностяване от Ренесанса е по-скоро плод на изключителна популярност, отколкото на древно родословие: между 1530 и 1650 г. около 3000 европейски автори произвеждат внушителната продукция от 200 000 сонета^[1], като на практика всички големи поети на Ренесанса творят в този жанр. Макар и „варварско“ изобретение на късното италианско средновековие, в ръцете на Петрарка, Ронсар и Плеядата, на Сидни и Спенсър сонетът успява да отвоюва собствена територия: той е и куртоазен жест, и добре работещо средство за поетична интроспекция.

Общото място, което обединява Шекспировата недраматична поезия, е наследената Овидиева тема за преходността. Според Книга

XV на *Метаморфозите*, един от очевидните хипотекстове на елизабетинска Англия, *Tempus edax rerum*, времето изяжда нещата. Кронос, богът, който погълща собствените си деца, се е превърнал в *Chronos-Tempus*, олицетворение на самото време:

*О ти, разяждащо време, и ти, зложелателна
старост,*

*всичко рушите и всичко, що времето глезга със зъби,
правите от постепенно отмиране да се разпадне!
Не устоява и всичко, което зовем елементи.*

(XV, 234–37)^[2]

Преведени от Артър Голдинг през 1567 г., Овидиевите *Метаморфози* активно формират тематичния и образен репертоар на елизабетинската поезия. Разбира се, трябва да отчетем, че класическото съзнание за износването на света се подсилва и от сходни юдео-християнски нагласи — достатъчно е да си припомним библейския *Еклисиаст*. А и доколкото Ренесансът е време на интензивна промяна в мисленето и в социалните практики, той преживява с допълнителен драматизъм подобни топоси.

Недовършената Седма книга на Спенсъровата *Кралица на феите* (1609) например представя „гордата Промяна“, или преходността, като суверен на подлунния свят. Нейното господство започва с акт на неподчинение, подобен на бунта на Титаните, на Луцифер или на гностическата Пистис-София, който изопачава изначалното, райско, безвремево състояние на нещата. Именно Преходността води до появата на смъртта, която в бъдеще човечеството ще „закусва още с млякото на дойката“. В такъв смисъл борбата със смъртта е в голяма степен борба с Времето, а неговото обезвреждане би донесло безсмъртие.

Макар и издадени от литературния пират Томас Торп чак през 1609 г., Шекспировите Сонети всъщност са писани някъде между 1592 и 1598 г. Ако приемем по-ранна датировка за тях, тя би съвпаднала с първото публикуване на поемите от страдфордеца Ричард Фийдд: *Венера и Адонис* излиза през 1593, а *Похищението на Лукреция* — година по-късно, през 1594. Това е време на чумна епидемия в Лондон,

когато Шекспир не само е принуден да търси прехрана извън затворените от властите лондонски театри, но и когато темата за преходността със сигурност е придобила нова острота за Барда и неговите читатели.

СОНЕТИТЕ

Посветените на мистериозния W. H. Сонети заслужават дори повече от Хамлет определението „Мона Лиза на литературата“. В тази поредица от 154 сонета, първоначално предназначена за тесен читателски кръг, английското пренаписване, но и деконструира-не на Петrarка достига най-големия си интензитет. За първи път извън сонетите на Микеланджело адресатът е мъж: преобладаващата част (1–126) са посветени не на руса хубавица, а на млад благородник с неоенкратитска^[3] липса на интерес към брака, към когото Поетът изпитва себеотрицателна любов. Останалите сонети (127–153) свеждат традиционната петракистка дама, обожавана от разстояние и възхвалявана за своята неземна красота, непорочност и добродетел, до мургаво, неатрактивно, но пък съвсем по човешки обичано олицетворение на похотта. Тези два асиметрично разположени полюса на Шекспировия сонетен свят към края обаче започват застрашително да се сближават, като заплашват да подринат неговата видимо бинарна логика.

При всички уговорки към подредбата на *Сонетите*, очевидно дело на Томас Торп, се открява фактът, че поредицата започва с т. нар. „сватбена група“. Когато през 1596 г. Спенсър избира да прикачи към своите *Аморети* сватбената ода *Епиталамион*, той навсякъм мисли цялото като една протестантска есхатология на любовта. Обратно, Шекспировите *Сонети* започват с темата за женитбата, при това трансформирайки традиционния поджанр „скланяне на дамата към любов“ в свой собствен — скланяне на млад мъж към брак. Ако забравим за недостойното критическо подмятане, че графиня Саутхамптън вероятно е дала известна сума на Шекспир, за да въздейства със средствата на поетичната реторика върху житейското поведение на нейния син, смисълът на такова атипично начало би се съдържал единствено в доминиращата Овидиева тема за всепогълъщащото Време:

*Като броя звъна на часовете
и виждам нощ как пак деня гаси,
когато гледам как повяхва цвете
и как сребреят здрачните коси,
и като видя, че дървета голи
не крият с балдахина си стада
и споповете летен злак наболи
върху носилка вирят в скреж брада,
за хубостта ти сещам се тогава,
как с времето ще рухне в съсипни...*

(XII)

Подобно на своя образец Шекспир не се задоволява с елегичното констатиране на земната тленност. В по-широката Овидиева перспектива преходността се неутрализира от метаморфозата, при която нищо не изчезва напълно. От кръговото природно време на Овидий обаче Шекспир извлича своя формула: смъртта би се обезсмислила, ако човек създаде свое потомство. И тук Шекспир е в дълг на антични образци. Римските опоненти на св. Павел от II в. например твърдят, че истинското възкресение е

онова, което става чрез природата на самото човешко тяло... поколенията на родени от нас деца, чрез които образът на тези, които са ги създали, се възобновява в наследниците им, така че, изглежда, сякаш тези, които са отдавна починали, все още се движат сред живите като възкръснали от мъртвите.^[4]

Както при античния стоицизъм и юдаизма, за началните сонети на Шекспир бракът създава онова пространство, което би гарантирало подобно безсмъртие. Тази тема е в пълен синхрон и с новото хуманистично и протестантско оценностяване на брака, отразено в текстове като *Възхвала на брака* на Еразъм, *Възхвала на женитбата* на Корнелий Агрипа или *Подготовка за брака* на Шекспировия

съвременник Хенри Смит. Шекспир обаче е далеч от механичното възпроизвеждане на подобни топоси. С логическа сръчност, достойна за елизабетински юрист, той успява да превърне традиционния аргумент в доказателство не само за съвършенството на Приятеля, но и за силата на собствената си любов.

Ако всеки, както смятат древните, трябва да „завещае свое копие на потомството“^[5], Приятелят също трябва да преодолее себедостатъчната икономия на нарцисизма и да се обезсмърти. Това е още по-важно, защото Шекспировият сонетен Приятел е най-доброто в света. Той е розата (*rose*), мистичен средновековен и розенкройцеровски символ на съвършенство и непорочност, както и анаграма на *eros*, платоническата любов. И както розата оживява в парфюма, създаването на потомство е алхимичен процес на сублимация, на пречистване до истинската, непреходна същина.

При това, създавайки свое живо копие и огледало, Приятелят не само ще преодолее своята крайност във времето. Така той би утешил и Поета, който съвсем по човешки не може да се примери с идеята за смъртта на своя любим.

Ако мислим *Сонетите* през подобни топоси, темата за андрогинния Приятел, съbral в себе си най-доброто от мъжа и жената (XX), намира своето логично обяснение. За средновековната и ренесансова алхимия именно хермафродитът олицетворява достигнатото съвършенство в мистичната сватба на противоположностите: достатъчно е да надникнем в текстове като *Хептаплус* на Пико дела Мирандола, *Диалози за любовта* на Леоне Ебро, *Андрогинът на Платон* на Антоан Еро или *Монофило* на Шекспировия съвременник Джефри Фентън. *Фениксът и гълъбът* на Шекспир разработва тази езотерична тема до съвършенство. Любопитно е обаче, че в *Сонетите* Гълъбът сякаш няма нужда от своя Феникс: той възпроизвежда икономията на Нарцисовата себелюбов. Тази себедостатъчност е противоречива за Поета: от една страна, тя е проява на съвършенството на Приятеля, но от друга — тя влиза в конфликт с неговата тленна природа.

Тогава на помощ на съхраняването на Приятеля идват огледалата на едно шекспировско Въображаемо. Такова огледало от пъlt e синът, в който Приятелят би се видял отново млад. Направата на подобно огледало обаче предварително изключва неоплатоническия

хомосоциален обмен: за нея е нужна просто някоя „незасята утроба“. Поетът от своя страна може да сътвори виртуалното и тъкмо затова вечно огледало на поезията. Подобно на Хораций и Овидий сонетистът Шекспир мисли поезията като гарант за непреходност. По шекспировски обаче нейните безсмъртни паметници са паметници не на пиращия аз, а на обичания друг.

В по-късните сонети новата централност на поезията като стъкленица, съхраняваща есенцията на Приятеля, утроба, произвеждаща негови подобия и в крайна сметка негов монумент (LV), определя и важността на поетичната себерефлексия. В това отношение Шекспир не може да се похвали с категоричността на древните: наследени средновековни модели като Чосър по-скоро налагат топиката на самоомаловажаването и декларирането на собствената посредственост. Сидниевско-Спенсъровската сонетна традиция преработва тази топика в реторична възвхала на желания обект: той е толкова съвършен, че наличният поетичен инвентар не може да го възсъздаде в приемливо подобие. Доколкото обаче търсенето на адекватната реторика е акт на любов, най-добрата реторика, акт на най-силна любов, се оказва признаването на провала на думите. От този момент насетне монументализирането на Приятеля се случва в пространството на една паракристиянска парадоксалност: така както най-доброто именуване на Бога е отказът от именуване, най-безсловесният поет очевидно обича най-силно. С подобни констатации Шекспировата сонетна поредица прекрачва отвъд диадите на огледалния свят — истинското безсмъртие се случва в несъвършената, мъчителна, подвластна на Промяната и Смъртта човешка любов. Този нов акцент в поредицата променя и нейната поетична оптика: сега самият Поет с всички свои недостатъци става една по-видима фигура. Макар и дефиниран най-вече чрез присъствието на и обмена с другия, той не е просто негово отражение. По-късните сонети от групата на Приятеля изследват различни нюанси на платоническата мъжка връзка: болезненото съзнание за старостта, раздялата, пренебрежението, ревността. Именно чрез последната Шекспир избира да тематизира мъките на самия творчески акт: доколкото писането е любов, ревността се проявява чрез една атипична за жанра сюжетна линия — състезанието между Поета и Съперника-Поет. Въвеждането на трети персонаж създава сюжетен триъгълник, който

напомня пирамидалните композиции на ренесансовата живопис. В Шекспировия случай то придава и една нехарактерна за жанра драматична модулираност, подсилена от заявения контраст между безизкусните (всъщност градени като сложни кончети) слова на Поета и пищните хвалебствия, произвеждани от Съперника.

Този нов драматизъм става особено силен от сонет 127 нататък, когато се оформя и втори интерперсонален триъгълник. Тук Шекспир въвежда своя четвърти персонаж, загадъчната Тъмна дама, която се намесва в отношенията на Поета с неговия Приятел. И ако в триъгълника Приятел-Поет-Съперник силовите линии сочат към Приятеля, който е и адресат на поетичната реторика, сега напреженията и контрастите са преведени през психичния интериор на самия Поет.

Последната група от Шекспировата поредица преобръща по своему сонетната конвенция. Небесната Афродита от връзката с Приятеля е отстъпила пред земната. Ренесансови херметици като Джордано Бруно например препоръчват сексуалната умереност и дори въздържане като средство за запазване на душата (*rpeita*). В този контекст става ясно защо връзката с Тъмната дама е „лъст във действие“, която прахосва духа „в пустош от позор“. Сонетният стереотип е обърнат и по отношение на цветовия символизъм: тук Дамата е черна. Както винаги у Шекспир обаче преобръщанията не са просто акт на механично пародиране. Допълнителна дълбочина се задава от очевидната препратка към библейската *Песен на песните* с нейната собствена проблематизация на традиционните стандарти за красота: „Черна съм, но хубава, ерусалимски дъщери“ (1.5). Любопитна също така е възможната връзка с изображенията на черни мадони във Франция, но също и в Англия, напр. в Кентърбъри и върху печата на Уолингъм в Норфък, с тяхното предполагаемо отношение към средновековно-ренесансовия езотеричен култ към Изида.

Портретът на Тъмната дама допълнително се усложнява от метапоетически препратки: за Шекспир тя се родее с черното мастило на самата поезия, нейната „пръст“ и материална обвивка. При това поетичната фиксация върху черното (мастило) се превръща в експеримент с нетрадиционни, маниеристки естетики. Категориите красиво и грозно започват да менят места и названия, като красотата се овътрешнява до скрита зад непривлекателна фасада дълбинна

същност. В такъв момент програмният Сонет CXLII сякаш се опитва да фокусира обърканата оптика на читателя: черното все пак е адът, а светлото — ангелът-хранител. Наместването на фокуса обаче се оказва поредната привидност. Проблемът е не само в това, че самият ангел може би вече е в ада, във всички възможни смысли на твърдението. Нещо повече, както в средновековното моралите или в *Доктор Faustus* на Шекспировия съвременник Марлоу и дяволът, и ангелът май си остават овъншнените полюси на традиционната *psychomachia*, или душевна борба. Тогава в крайна сметка, подобно на Леонардовата *Мона Лиза*, цялата Шекспирова сонетна поредица би могла да се чете и като един угулемен автопортрет.

плачът на влюбената

Томас-Торповото първо издание на *Сонетите* завършва с *Плачът на влюбената*, поема в духа на традиционния жанр *planctus*, „плач“. Това е разказ за душевните страдания на вече не особено млада героиня, прельстена от лукавите увещания на красивия си любим и впоследствие изоставена от него. Критиците откриват сходства между тази Шекспирова героиня и Офелия или Дездемона. Съвсем по шекспировски, текстът не издава морални присъди. Вместо това той достатъчно убедително гради логиката на душевните реакции, за да ни накара напълно да съчувствува на Влюбената. В този план поразителен е финалът, където поетът маниеристично напряга постигнатата читателска идентификация. Плачът свършва там, където е започнал: героинята е готова да съгреши отново заради своя любим. Заявявайки сякаш, че цялата работа на реториката е отишла напразно, този финал всъщност е най-силният реторически жест на поемата. От друга страна, подобен неочекван, но и очакван маниеристичен обрат е и още една стратегия за справяне с Времето: съзнателно повтореният избор на героинята създава кръговост, която изличава ефекта на неговата трагична необретимост.

Привидно архаичен по структуриране и език, *Плачът на влюбената* е удивително модерен като игра с читателския хоризонт. Това е единственият Шекспиров текст, който вписва своя разказвач като дистанциран слушател. Вписаните публики се удвояват и подреждат йерархично, когато се появява вторият слушател и душеприказчик на героинята, старият пастир. Разбира се, подобна

архитектоника на фикцията не е чужда на Шекспировите драми. Чрез условността „пиеса в пиесата“ *Укротяване на опърничавата, Сън в лятна нощ* или *Хамлет* например вписват в себе си функцията на зрителя, а *Просперо от Бурята* е най-известният шекспировски пример за вграждане на драматурга в сценичния свят.

Удвояването на фигурата на слушателя в поемата е симетрично повторено в удвояването на самия „плач“. Вторият, този на прелъстителя, е драматично възпроизведен вътре в разказа на героинята. Такова контекстуализиране поставя под въпрос самите характеристики на жанра — плачът се превръща в своя антипод, в „скланяне към любов“. Ефектът върху читателя е двояк: от една страна, той съпреживява „падението“ на девата, а от друга, започва да вижда нова прагматика в нейния собствен плач. Всичко това наред с фините размишления върху прескачането на истината между видимост и същност превръща поемата в текст, достоен за Шекспировото перо.

ПОЕМИТЕ

Последис към историята за изгубената женска добродетел, *Плачът на влюбената* влиза в интересни отношения с по-рано публикувания Шекспиров диптих върху лъстта, *Венера и Адонис* и *Похищението на Лукреция*. Двете поеми споделят обща жанрова принадлежност: заедно с *Метаморфозите на Сцила* на Томас Лодж, *Херо и Леандър* на Кристофър Марлоу, *Метаморфозата на Пигмалионовия образ* на Джон Марстън, *Овидиевият пир на сетивата* на Джордж Чапмън, *Нарцис* на Томас Едуардс и *Салмацида и Хермафродит* на Франсис Бомънт те спадат към групата на елизабетинските Овидиеви епилии, взели от източника си темите за метаморфозата и плътската любов. Двете Шекспирови творби имат също и общ адресат: както личи от кратките им посвещения, и двете са своеобразни поетични дарове за Хенри Райътсли, граф Саутхампън.

Ако *Сонетите* търсят антидот срещу рушителните ефекти на Времето, еротичните поеми по-скоро регистрират необратимостта на човешките действия. Както отбелязва Джонатан Бейт, техният интерес е изместен към раждането на случката, към началния мотив, към първия акт на промяна. Оттук и важността на реторичното убеждение към действие и на логическия аргумент в структурата на цялото.

Венера и Адонис е разказ за фрустрираното женско желание. Текстът предизвикателно преобръща сонетната конвенция: тук активната страна е Венера, въплътената Любов, докато младият Адонис е отчужденият и хладен обект. Целият патос на текста е патосът на скланянето: Венера измисля нови и нови аргументи и дори пристъпва към неприлични по ренесансовите стандарти действия, за да съблазни своя любим. Това дава възможност на Шекспир да изпробва аргументацията на сонетната „сватбена група“ в наративен контекст: основен аргумент на Венера е създаването на потомък, който да пренесе отпечатък от съвършения образец в бъдните дни.

Централен дебат във *Венера и Адонис* е дебатът за природата на пораждащото тяло. Ако Венера отстоява традиционната представа за възпроизводството като дейност за двама, Адонис изпитва сякаш гностическо отвращение от телесността. У Овидий Адонис е дете на дървото, в което прекрачилата инцестната забрана Мира се превръща. Макар че Шекспир не се занимава с вегетативния характер на Адонисовото раждане, той не пропуска иронично да ни напомни за него (11, 201–4). Красив и дъхав като роза, лилия, теменужка, Адонис съвсем естествено се вписва в околния растителен свят (3, 8, 10, 362, 936). Самата негова смърт е акт на метаморфоза: смъртта откъсва цвят, цветята крадат кръвта му, която се превръща в зелен капещ сок (1050, 1182). Адонисовият край не е окончателна победа на Времето, а по-скоро едно ново раждане: поникналата от кръвта му анемония е както самият той, така и негово дете. Мечтата на *Сонетите* за безсмъртие чрез сътворяване на друг аз се осъществява не чрез огледалността на биологичната реплика, а чрез пластиката на Овидиевата метаморфоза.

В тази икономия на себедостатъчността на Венера е отредено мястото на Ехо (833, 840), позиция, която цялото ѝ реторично усилие не може да промени. Нейният библейски аргумент в полза на множенето бива разчетен от Адонис като аргумент на земната Афродита, или Лъстта (793–804). Единственият шанс на Венера за включване в автоеротичната икономия на нарцисизма е чрез припознаване на анемонията и като нейно собствено дете: за нея невъзможното сливане с любимия се осъществява единствено в смъртта. Бащата е „убил“ сина си в един *coitus reservatus*, но също е променил субстанцията си, за да създаде нов, растителен живот.

Посвещението към *Венера и Адонис* определя поемата като „първи наследник“ на Шекспировото въображение. Едновременно с това то обещава на графа-покровител „един по-сериозен труд“. Поне по отношение на доста различния си регистър *Похищението на Лукреция* напълно отговаря на определението „сериозен“. В този по-състен и амбициозен текст Шекспир сякаш следва жеста на Чосър, който в *Легенда за добрите жени* предлага поетичното си извинение за образа на изменчивата Крисеида от *Troil и Крисеида*. За разлика от похотливата Венера римската матрона Лукреция е олицетворение на основни стоически добродетели. В своето въздържание тя е по-скоро женска версия на Адонис. Тарквиний пък е рушителната хипостаза на Венерината комична агресия: от властовите позиции на царя и мъжа той може да консумира своята страсть така, както Венера никога не успява да го стори. Общото между него и несполучилата богиня обаче е стремежът да третират другия единствено като обект на желанието, както и патентът върху реторичното убеждение. И тук, както и в по-ранната поема, реториката е основна форма на действие. Затова, след акта на насилието, реабилитацията на героинята е възможна единствено през словесното. Дългата жалба на Лукреция, отчуждила неокласицистичните и викториански симпатии от тази Шекспирова героиня и сродняваща *Похищението с Плачът на влюбената*, се дължи не само на голямата популярност на жанра през ранната модерност. Тя е и компенсация за отнетата реч на героинята в кулмиационния момент, когато Тарквиний запушва устата ѝ: насилието в поемата е в голяма степен насилие над речта. Разбира се, и тук, както и в сходната сцена от Шекспировия *Тит Андроник*, прозира Овидиевият хипотекст: както и Лавиния от писцата, Лукреция се родее с Филомела, лишена от език от насилиника Терей и превърната в славей, който пее за своята участ.

Дългото монологизиране на героинята сякаш изprobва различни означаващи, за да опише неописуемото. Темата за провала на речта, така характерна за *Сонетите*, тук се проявява като усещане за безкрайното търсене на знака. В този смисъл обръщенията към Нощта, Случая и Времето не са просто упражнения по реторика. Те са също три опита да се конструира наратив за насилието вътре в големия

Шекспиров наратив — насилието на Нощта, Случая и в крайна сметка на Времето, приело образа на Тарквиний.

„Греховен хаос“ и „паст мъртвешка“, деструктивната по природа Нощ е част от самото Време. Предлагайки мрачно решение на тревогите на Шекспировите *Сонети* обаче, Лукреция се опитва да я превърне в своя съюзница: Нощта би могла да поведе война с Времето, като продължи безкрай. Така *лошата* слава пред потомството, която денят би отредил на Лукреция, просто няма да има шанс.

Случаят, второто лице на Времето, напомня за грозната старица Случай от Втора книга на Спенсъровата *Кралица на феите* (1590). Шекспировият Случай е измамната и изменчива страна на Времето, подриваща нравствения порядък.

Конникът Време пък е, както и в *Сонетите*, „и дойка, и палач“ на света, въпълъщение на самата преходност. За Лукреция най-трагичният аспект на Времето е неговата необратимост. Времето обаче може да се превърне и в неин съюзник. Най-страшното, повторено проклятие към Тарквиний е да има цялата вечност:

*Да има време къдрици да скубе,
да има време сам да се вини,
да има време вяра да загуби,
да има време в робски старини
от просяка да чака благини,
но просякът дори да се гнузи
с огризки от глада да го спаси.*

Следващият опит на Лукреция да обозначи себе си излиза извън сферата на езика. Картината на падането на Троя е огледало на собственото й нещастие, разположено вън от Времето и езика и провокиращо архетипни идентификации. Лукреция мечтае да замени образ срещу глас с безсловесната Хекуба. Илюзията за врастване в изображението е толкова пълна, че накрая тя раздира лика на Синон-Тарквиний. След този магически жест, който трябва да компенсира насилието над самата нея, финалният разказ на героинята е лаконичен. Изрекла името на Тарквиний, тя слага точка на своя наратив за насилието чрез себеизличаване в мълчанието на смъртта.

Акцентът върху езиковостта в поемата обяснява свръхсложнеността на реториката на самия Шекспир, която никога вече няма да се повтори в същия концентриран вид. Неслучайно критиците наричат тази поема „съкровищница на Шекспирови образи“.

ПЛАМЕННИЯТ ПИЛИГРИМ

Титулната страница на публикувания през 1599 г. от Уилям Джагърд сборник *Пламенният пилигрим* твърди, че включените в него двайсетина стихотворения са на Уилям Шекспир. Съдейки по излязлата тринацет години по-късно *Апология за актьорите* на драматурга Томас Хейуд обаче, този тъничък сборник е извършил явна несправедливост, „като е взел моите две писма, *Парис до Елена* и *Елена до Парис*, и ги е напечатал в по-малък том под името на друг, което може да доведе света до мнението, че аз крада от него“. От същия текст разбираме обаче, че неизвестният за Хейуд мастър Джагърд не само е обидил Шекспир с това, че „си е позволил да злоупотребява с името му“, но и че самият Хейуд всъщност се чувства поласкан от Шекспировия „достоен патронаж“.

Пламенният пилигрим свободно заема и от самия Шекспир. Сборникът включва два Шекспирови сонета от поредицата — CXXXVIII и CXLV (I и II), други два, цитирани в комедията *Напразни усилия на любовта*, IV.iii и IV.ii (съответно III и V), пет нови сонета, предимно върху сюжета на *Венера и Адонис* (IV, VI, VIII, IX, XI), четири дванайсетстишия (X-XIII) и две по-дълги стихотворения, възпроизвеждащи римната схема на *Венера и Адонис*. Останалите лирически стихотворения традиционните издания на Шекспировите творби отделят под заглавието *Сонети по различни мелодии*. От всички тях, както твърди през 1896 г. сър Артър Куилър-Кауч, пет със сигурност са Шекспирови. При някои от останалите личат перата на Марлоу и Барнфийлд.

Критическата, а и читателска реакция на тези стихотворения е доста противоречива. Поетът Суинбърн например хули „този недостоен пират, лъжец и крадец“ Джагърд, публикувал „мръсни и унили поетични дрънканици под безсмислено и глупаво заглавие“.

Запалени фенове на Шекспир като Куилър-Кауч обаче са готови да благославят „пирата“ за това, че е съхранил за поколенията някои от най-хубавите стихове на английски език.

СОНЕТИ ПО РАЗЛИЧНИ МЕЛОДИИ

В оксфордското издание на събранныте съчинения на Шекспир тази група стихотворения включва очевидно предназначени за текстове на песни лирически творби, чието качество е понякога спорно. Проблематично е и Шекспировото авторство: пасторалната идилия *Влюбеният пастир* например традиционно се приписва на Марлоу, а *Отговорът на нимфата* — на сър Уолтър Роли. Настоящето издание следва решението на оксфордския редактор У. Дж. Крейг.

ФЕНИКСЪТ И ГЪЛЪБЪТ

Фениксът и гълъбът е най-енигматичната Шекспирова творба, с която обикновено редакторите завършват пълното издание на Шекспировите творби. Текстът е публикуван от Робърт Честър през 1601 г. в сборника *Мъченица на любовта, или Плачът на Розалина*, заедно с творби на анонимните *Vatum Chorus, Ignoto*, Марстън, Чапмън и Бен Джонсън. Повечето учени са убедени в автентичността на Шекспировото авторство, макар че се чуват и гласове в полза на Джордж Чапмън.

Както подсказват вписаните *тренос*, жанрът на *Фениксът* е този на елегията и погребалната песен. Този простичко предзададен хоризонт обаче е доста подвеждащ: *Фениксът* е също и химн на неоплатоничната любов, и метафизично размишление за същото и другото, за Едното и множествеността, и християнско съзерцание на себеизличилия се аз, и не на последно място, вероятна алегория за смъртта на благородна семейна двойка. В едно от своите измерения, въздигнатият от поемата като еталон „брак без сласт“ и потомство е и любопитен контрапункт на *Сонетите*.

Птичата алегория на поемата наследява утвърдени образци — Лактанций и Клавдиан, староанглийският *Феникс*, образният репертоар на Петрарка, Ронсар, Сидни, Дрейтън. *Фениксът*, птицата, която се възражда от собствената си пепел, е символ на възкресение и безсмъртие. В традиционната иконография гълъбът пък символизира

любовта и Светия дух. За някои критици тази алегория има своите исторически референти — Елизабет и Есекс, сър Джон Солсбъри и жена му, граф Рътланд и Мери Сидни.

ПРЕВОДЪТ

Изданието, което съм ползвала при преводите, е най-вече стандартното Shakespeare. *Complete Works*. Ed. by W. J. Craig. Oxford University Press, 1971, както и възпроизвеждащото редакцията и подредбата на Крейг Magpie edition от 1992 г. За отделните творби съм работила и със следните източници: W. Shakespeare. *The Poems*. The Arden Shakespeare Papers, gen. ed. H. F. Brooks, Methuen, 1969; W. Shakespeare. *The Rape of Lucrece*. Ed. by J. W. Lever. The New Penguin Shakespeare, 1981; *Shakespeare's Sonnets*. Ed. by W. G. Ingram and Theodore Redpath. University of London Press, 1964; *Shakespeare's Sonnets and a Lover's Complaint*. Ed. by Stanley Wells. Oxford Univ. Press, 1985.

Преводите на *Венера и Адонис* и *Похищението на Лукреция* бяха публикувани от Обсидиан съответно през 1994 и 1996 г. Дължа благодарност на моите първи издателки за предоставената възможност да включа тези единствени засега български поетични преводи на Шекспировите поеми и в настоящото издание. Преводите на сонети I, II, III, IV, VII и VIII бяха отпечатани за първи път в *Литературен вестник* през 1997 г., а на сонети L и LXXXVII — в *Труд* през 2005 г.

Плачът на влюбената, *Пламенният пилигрим* и *Сонети по различни мелодии* са превеждани и от Борис Мархолев в двуезичното издание Shakespeare. *Poems*, 2001. Свой превод на № V от *Сонети по различни мелодии* („Ела, живей, любима, с мен“) като Марлоувата идилия *Пламенният пастир* към своята любима е публикувал Александър Шурбанов. *Фениксът и гълъбът* е превеждан от Борис Мархолев под заглавието *Фениксът и костенурката*. Свой вариант на този текст публикува и Людмил Димитров в българския превод на Иля Гилилововото изследване *Играата Уилям Шекспир или Тайната на Великия Феникс* (С, 2002, 14–16).

Raison d'être на пореден превод на *Сонетите* след тези на Владимир Свинтила от 1956 г., на Валери Петров от 1992 г., на малко

познатия вариант на Борис Мархолев от 2001 г., както и на сонети I, LVI и LXXIII от Александър Шурбанов в сборника *Английска поезия* от 1995 г. е надеждата за ново приближаване към смисъла. Безкрайното негово отлагане-отместване в един толкова наситен текст се драматизира и в преводаческия акт. Единствената ни надежда за досег до някаква финалност би била, смятам, чрез самото умножаване на преводаческите актове, чрез превеждането като непрекъснат процес. Изборът да предложа двуезичност на изданието пък отразява убеждението, че истинското значение на превеждането във вече двуезичния ни свят е в прескачането на смисъла между превод(и) и оригинал, през необозначеното бяло поле между двета съседни текста, английския и българския.

Доколкото преводът е акт на себеизличаване и смирение пред източника, той парадоксално се оказва насилие над езика-реципиент. Вярвам обаче в ползата от едно постмодерно превеждане, което е „трудно“, „отстраняващо“, „писателско“ в Бартовия смисъл на думата — превеждане, което би насырчило читателското съучастие в правенето на смисъла. Крайните прояви на подобен подход бяха смекчени благодарение на великолепната редакторска намеса на проф. Александър Шурбанов, когото считам за свой учител и комуто дължа редица сполучливи хрумвания.

Евгения Панчева

[1] Данните са на Michael R. G. Spiller. *The Development of the Sonnet*. Routledge, London and New York, 1992, 83. ↑

[2] Овидий. *Метаморфози*. Прев. Г. Батаклиев. С, Народна култура, 1981, 313. ↑

[3] Раннохристианска секта от II в., отричаща женитбата и създаването на потомство. ↑

[4] Vita Theclae 5, 188. Цит. по Питър Браун. *Тялото и обществото*. Агата-А, 2003, 27. ↑

[5] Lician. *Demonas* 55. Pak там, 28. ↑

СОНЕТИ

I-L

I.

*Плод искаме от всяка дивна твар,
та хубостта слана да не попари
и щом повехне старият ластар,
да го повторят младите ластари.
А ти, сгоден за светлия си взор,
огряваш се със своето гориво,
в обилието сееш глад и мор
и себе си рушиш немилостиво.
Света със младостта си украсил,
недей се кри на свойта пъпка в гроба.
Вестителю на цветния април,
не се пилей в скъперническа злоба.*

*Жали света, о, лакомнико млад,
и с рожбите му не засищай глад.*

II.

*Щом дълги зими обсадят лика ти
и в нивата му изорат бразди,
ще се прокъса плащът, много пъти
събирал жадни погледи преди.*

*Дали, ако попитат де е тук
на хубостта ти грейналият ден,
ще им признаеш срамно как мъждука
на хлътнали две очни ями в плен?
Как по-достойно би си служил с нея,
да можеше да кажеш: „Тоя син
отчет ми е и в него днес живея.
Той адвокат пред Бог ми е един.“*

*Наново ще се върнеш в син такъв
и пак ще сгрееш старата си кръв.*

III.

*Ти на лицето в своите огледало
че трябва друго да роди какви.
Щом копие до днес не е създало,
не една майка то ще натъжи.
Че има ли в света жена, чиято
утроба ще отбягва твоя плуг?
Кой в гроб би сложил времето крилато,
на свойто себелюбие съпруг?
В теб майка ти оглежда се, видяла
в лика ти своя радостен април.
Ти също през прозорец в зима бяла
без бръчки ще се гледаш в образ мил.*

*Но избереш ли самотата, знай,
лицето ти умира с твоя край.*

IV.

*Защо ли хубостта ти разпилява
наследството си върху теб така?
Природата назаем само дава
и щедра е към щедрата ръка.
Защо, скъпернико, дарен богато,
прахосваш туй, което би раздал?
Лихварю губещ, сред купчини злато
защо от нищета си залинял?
Със себе си търгуваш за изгода
и себе си накрая мамиш сам.
Но викне ли те майката-природа,
как лихвата ще начислиш, не знам.*

*Наместник направи от хубостта,
не я погребвай девствена в пръстта.*

V.

*О, часовете, толкова умело
вяли взора, всички взори сбрали,
като тирани дивното си дело
ще сринат в пепелта без капка жал.
Че Времето отвежда всеки юли
в противните мъгли на есента,
смразява сока и листата брули
и сипе сняг по всяка красота.*

*Тогава, да не беше аромата
на лятото заключен във стъкло,
и хубостта би литнала, горката,
без вест, че другояче е било.*

*Но зимите не плашат никой цветът,
запазил своята същност в аромат.*

VI.

*И нека зимата без извлек чист
не те изтрие с грапава десница.
Спести у други взора си лъчист
пред залеза. Ухай във стъкленица.
Не е лихварство черно туй, пари
родило от отадденото взаем.
За себе си се в други сътвори,
един, но в нови десет възвръщаем.
И десеткратно ще си по-щастлив,
повторят ли те десетте достойно.
Смъртта ще е безсилна, ако жив
се съхраниши в потомство многобройно.*

*Недей да завещаваш на смъртта
и червеите тая красота.*

VII.

*Щом горното око заисвисява
горящо чело, земните очи
покланят се пред новата му слава
и в тях покорство трепетно личи.
Качи ли то небесната могила,
същински момък в силните си дни,
как всяка земна твар е дъх стаила
и следва пътя златен, погледни!
Но щом заслиза с прашна колесница
и като старец гасне в тъмнина,
как всякоя възторжена зеница
полека се отвръща на страна!*

*И ти, заченал син, ще грейнеш пак
във погледите, щом те скрие мрак.*

VIII.

*Защо сред звуци, нежен звук, тъгуваш
Със сладост не воюва сладостта.
Как радостта си без охота чуваш,
на скуката как даваш радостта!
Но щом хармония на звуци, слети
в любовно цяло, дразни твоя слух,
там значи чуваш укорни съвети,
за собствената многогласност глух.
Виж струната, венчана нежно с друга,
как я докосва и поражда тон —
баша, дете и радостна съпруга —
как всички те запяват в унисон!*

*И едногласно хорът им кънти:
„Един останал, нищо ще си ти!“*

IX.

*Дали за да не насълзиш вдовица,
прахосваш се в такава самота?
Но ако не дариш света с дечица,
той ще оплаква твойта красота.
Светът вдовица ще ти е, ще плаче,
че образа си не оставяш тук.
Вдовицата във своето сираче
поне съзира мъртвия съпруг.
Прахосникът се из света пилее,
ала светът наследник му е пак.
Но няма хубостта да оцелее,
ако скъперникът ѝ стане враг.*

*За другите нехае, който сам
на себе си навлича тоя срам.*

X.

*Позор! Ти май че никой не обичаш,
шом себе си с любов не си дарил.
Обичан си — и сам не го отричаш,*

*но май на тебе никой не е мил.
И май си обладан от злостна злоба,
та заговор на себе си кроиш
и гледаш да порутиши право в гроба
постройката, що трябва да градиш.
О, друг бъди, да видиш в мен промяна!
В тъй дивен храм омраза не седи.
Даряваий щедро щедростта засмяна
или поне самичък се щади.*

*О, пресъздай се в други зарад мен
и ще останеш в другите спасен.*

XI.

*Тъй както вехнеш, тъй ще разцъфтяваш
у някой друг, напускайки света
и тая млада кръв, що днес му даваш,
ще ти възвърне утре младостта.
Това е красота и мъдрост висша.
Без нея грях и старост ще сломят
самото време, що в човека диша,
и в петдесет лета ще спре светът.
Ония, дето естеството прави
безлики, груби, нека мрат без плод.
Но то на тебе щедър дар остави —
ти щедро го предай на друг живот.*

*Печат извая то у тебе. Ти
печатата с копия обезсмърти.*

XII.

*Като броя звъна на часовете
и виждам нощ как пак деня гаси,
когато гледам как повяхва цвете
и как сребреят здрачните коси,
и като видя, че дървета голи
не крият с балдахина си стада
и споповете летен злак наболи
върху носилка вирят в скреж брада,
за хубостта ти сещам се тогава,
как с времето ще рухне в съсипни,
че всяка земна хубост преминава
и гине, щом в потомство пак кълни.*

*Ще я спаси от Времето-косач
единствено невръстен детски плач.*

XIII.

*О, свой да беше! Ала свой си, скъпи,
единствено докато тук си жив.
Готов бъди, щом краят ти настъпи
и дай на други образа красив,
та хубостта, която всеки връща
на Собственика,ечно да расте
и ти да бъдеш свой и да е съща*

*матрицата ти в някое дете.
Тъй дивен дом кой дава на провала,
щом с мъжска грижса би го укрепил
срещу смразяващата зимна хала
и вихъра, мъртвешки глас извил?*

*Прахосник някой! От баща роден,
от син дочуй: „Баща роди и мен.“*

XIV.

*Не по звездите съдя за нещата,
а пак съм с астрология зает —
но не предсказвам никому съдбата,
нито предричам суша, чума, гнет.
Не мога да посочвам часовете
на буря, дъжд или на слънчев ден,
ни да чета възхода на кралете
по знаците, изписани над мен.
Познание очите ти ми дават.
Там казват ми най-трайните звезди,
че истина и красота остават,
щом твойто аз във друг се прероди.*

*Ако ли не, съдбата си узнай:
те двете ще изчезнат с твоя край.*

XV.

*Щом спомняси, че пълката зелена
е съвършена само кратък час,
че сме актьори тук на тая сцена,
а публика звездите са над нас,
че само стръкове са всички хора —
едно небе сади ги и бере,
растат, а после вехнат във умора,
додето сокът в жилите им спре,
о, мисълта, че тленен си тогава
красив те прави в моите очи,
де Времето-прахосник убеждава
разрухата да те обезличи.*

*И с времето воювам от любов:
то лист ти взема, аз ти давам нов.*

XVI.

*Ала защо със средство по-добро
не почнеш със тирана Време свада
и с друго, не с туй ялово перо
не срешнеш пагубната му обсада?
Девичите градини са безчет,
които в лятото на дните ясни
по-ярко от изкусния портрет
ще те запаметят в цветя прекрасни.
Така живот живота ще краси.
Ни аз, ни Времето с писеца вечен
ще те спасим такъв, какъвто си*

в очите на потомъка далечен.

*Отдай се, да се съхраниш навек
в портрета жив на другия човек.*

XVII.

*Лъжса, потомството ще заяви,
е тоя стих за твойта добродетел,
макар че той е гробница, уви,
и цял те крие, Бог ми е свидетел.
Ако добре опиша твоя взор
и в нов размер размеря хубостта ти,
„Поетът мами“, ще тръбят във хор.
„Кой бог такъв божествен дар ще прати?“
И присмех като някой стар глупец
ще сбират мойте листи пожълтели.
Ще виждат там на древния певец
размера кух, хвалбите неумели.*

*А дваж могъл би да останеш жив:
в стиха ми и в наследника красив.*

XVIII.

Дали със летен ден да те сравня?

*Но ти си по-умерен и омаен.
Обруват бури майските цветя
и лятото е с договор нетраен.
Окото вишно ту изсипва жар,
ту крие златен лик на небосвода
и всеки чар отдава своя чар
на случая и хищната природа.
Но вечни ще са твоите лета
и чаровете ти сред тях ще греят,
и няма да се хвали с теб смъртта,
щом вечни редове я надживеят.*

*Докато има хора и очи,
във тоя стих ликът ти ще личи.*

XIX.

*Вседено време, притъпи пастта
на царствен лъв, на тигър без пощада,
чедата земни погълни в пръстта,
кръвта на феникс изгори на клада.
Твори сезони разни в своя ход.
Преправяй, бързоного време, смело
света широк с нетрайния му плод.
Едно не почвай само грешно дело:
с минути този лик недей грози,
не му чертай бразди с перотоечно.
Такъв неопетнен го опази
за пример на потомството далечно.*

Но не, руши на воля. Без това

той млад живее в моите слова.

XX.

*Със женски лик, творен от естеството,
си ти, любима и любим в едно.*

*Сърцето ти е женско, но без злато
изменчиво, за женските петно.*

*Очите ти от взора на жената
са по-сияйни, но не се въртят.*

*Те хвърлят по предметите позлата
и всеки цвят е скрит във твоя цвят.*

*Отпърво бил си за жена създаден,
но влюбена, природата реши
да ти добави нещо, и принаден,
излишъкът от тебе ме лиши.*

*Е, щом жените радва знакът нов,
на тях го дай. На мене дай любов.*

XXI.

*Аз никак не приличам на поета,
за хубост изрисувана запял,
накичил стих със седемте небета
и всяка прелест в нейната съзрял,*

*добавил към сравненията смели
слънца, луни и звездния чертог,
цветята, в ранна пролет нацъфтели
и всяка хубост, пратена от Бог.
По-вярна обич има в мойта рима,
и чуйте всички, любовта ми пак
със всяка жива хубост е сравнила
и без да е сияйно слънце в мрак.*

*Хвалби да сипят хорските уста.
Не съм търгаш, да хваля хубостта.*

XXII.

*Не вярвам аз на своито огледало,
че стар съм, щом си с младостта връстник.
Но видя ли браздите, изорало
безжалостното Време в твоя лик,
смъртта си ще очаквам. Красотата
сърцето мое, дето носиш ти,
като достойна дреха ти намята,
а твоето сърце у мен тупти.
И как по-стар от теб да съм тогава?
Любими, аз съм в твоите ръце.
Пази се, както нежно съхранява
гръдта ми-дойка твоето сърце.*

*Но щом сломи се мойто, не дери
това сърце, което ми дари.*

XXIII.

*Подобно някой слаб актьор на сцена,
забравящ ролята си час по час
и като твар, от буен гняв вбесена
и слаба зарад силния си бяс,
и аз от страх, че ти ми нямаш вяра
забравям пак любовния обряд
и силата на любовта ме кара
от слабост да превия кротко врат.
Но книги по-изкусно от устата
ще изговорят моя иск без свян
и вместо мен ще молят за отплата,
щом от любов езикът е скован.*

*Езика ням на любовта учи,
че любовта се чува със очи.*

XXIV.

*Окото-рисувач е начертало
твоята форма в туй сърце-скрижал,
а рамка ѝ е цялото ми тяло.
Аз перспективата съм овладял.
През майстора прозирай в занаята,
и сам ще видиш — образът ти мил
в ателието на гръдта стената
краси, що с твоя взор съм оствъклил.*

*Очите тъй отплащат на очите.
Щом мойте те рисуват, твоят взор
ще служи за прозорец, та лъчите
да те достигат в новия затвор.*

*Но недоучен, взорът очерта
едната форма, не и същността.*

XXV.

*И нека галеникът на небето
се хвали с почетните на деня,
пък аз, комуто е това отнето,
ликувам със каквото най ценя.
Простира горди листи фаворита,
но слънчоглед е този фаворит,
че гордостта му в него е зарита
и го попарва погледът сърдит.
Войникът, в битки сто пожънал слава,
сломи ли го врагът едничък път,
честта от списъка го изличава,
и начаса забравя го светът.*

*Блажен съм значи, влюбен и любим,
теб неотлъчил, сам неотлъчим.*

XXVI.

*Сеньоре на сърцето ми, с васалство
към теб възторжен дълг ме прикова.
Послание ти пращам в твойто кралство,
не ум, а дълг да проявя в слова.
Дълг тъй голям, че моят ум е беден
и в думи зле облича мисълта,
ала със образ, в твоя ум изпреден,
ти ще покриеш тази голота,
дорде звездата, пътя ми чертала,
ме озари с по-ласкави лъчи
и моята любов одрипавяла
преоблече пред твоите очи.*

*Тогава ще се хваля със любов.
А дотогаз да млъкна съм готов.*

XXVII.

*След пътя труден тялото жадува
постеля, за нозете скъп приют.
Но стигне ли я то, умът пътува
и почва своя по-усилен труд.
Че рой от мисли-пилигрими крачи
към тебе, най-обичния светец,
и пак подпира тежките клепачи,
и аз се втренчвам в мрака, зрящ слепец.
И само дето взорът на душата
съзира сянката ти във нощта,
а тя виси като брилянт в тъмната
и ѝ придава нова красота.*

*Тъй дене тялом, нощем с мисли рой
за теб, за мене няма миг покой.*

XXVIII.

*И как в отмала сладостна тогава
да легна, щом лишен съм от съня?
И щом денят нощта не приласкава,
а мъчи я и мъчи тя деня?
Но ден и нощ забравят крамолите
и всеки получава своята част:
денят тежи ми с труд, нощта с тъгите
на разстоянията между нас.
И казвам на деня, че ти, светило,
и сред мъглите ще го озариш.
Подир шептя на нощното чернило,
че и в нощта беззвездна пак искриш.*

*Но ден след ден по-дълга е скръбта
и скръб след скръб се трупат през нощта.*

XXIX.

*Щом хулен от Фортuna и тълпата,
пак заоплаквам своя дял горчив
и с празни вопли стряскам небесата*

*и се окайвам, че съм още жив,
че рай на друг животът обещава,
че хубост и другари му е дал,
перо щастливо, поетична слава,
пък мойта радост носи ми печал,
тогава със сърце, от скръб обзето,
за теб се сещам, и духът в захлас
политва, чучулига във небето,
да срећне утринта със ясен глас.*

*Тогава аз, богат със спомен скъп,
на кралство даже бих обърнал гръб.*

XXX.

*Щом пред съда на мисъл мъчалива
пак викна някой спомен отлетял,
въздишайки по всяка цел красива
и часовете, дето съм пиял,
очите ми, незнаещи сълзите,
удавя плач за мъртвия другар
и сещам пак на любовта тъгите
и жаля не един познайник стар.
Тогава аз скърбя със скърби нежни
и се понасям от тъга в тъга,
опечален с печалите си прежни,
като че ли изпитвам ги сега.*

*Но спомня ли си теб, обръщам гръб
на миналата загуба и скръб.*

XXXI.

*Във твойта гръд сърцата са събрани,
които, мислех, гробът вече скри,
и всичко, споделено в любовта ни
със мъртвите приятели добри.
И колко ли жалейни сълзи святы
набожно присвои си любовта
от моя взор и лихвата им прати
в ковчежето на твойта красота!
О, гроб любовен, теб те украсиха
трофеи от покойник не един.
Те всички с част от мене те дариха
и днес на чуждото си владелин.*

*Най-скъпите за мен лица си сбрали
и ти си те, и в тебе аз съм цял.*

XXXII.

*Щом надживееш сетния ми ден,
когато в прах приятелят ти скрит е
и трябва в сътворените от мен
несносни думи да се взрат очите,
с по-сръчното си време ги сравни
и нищо, че са толкоз остарели,
за тяхната любов ги съхрани,*

*а не за тези рими неумели.
Една едничка почит ми отдай.
Кажи: „Да беше Музата му жива,
потомък би създала, то се знай,
от ранг по-висш, с осанка по-красива.*

*Да, за стила чета поета нов,
а него — зарад силната любов.“*

XXXIII.

*Не един светъл изгрев съм видял
да гали върховете с грейнал лик
и да покрива злака разцъфтял
с небесно злато, славен алхимик,
а после, на света обърнал гръб,
да пуска облак да го порази,
и от света, потънал цял във скръб,
посрамено на запад да пълзи.
От свойто слънце бях огрян и аз,
и блъсъкът обля и мен в зори.
Ала уви, то мое бе за час
и начаса пак облак ме покри.*

*Ала това не прави го немило.
С петна е и небесното светило.*

XXXIV.

*Защо ли обеща ми слънчев ден,
да тръгна тъй на път без наметало,
щом облаци надвиснаха над мен
и скриха те под черно покривало?
Наистина, показваш се оттам
дъжд да ми изтриеш от страните,
но кой би хвалил лековит балсам,
щом раната оставя си следите?
От твоя срам по-малко не боли
и твойто разкаяние не топли.
Печалният виновник надали
би облекчил страдалческите вопли.*

*Но с перли плаче твоята любов.
За откуп да ги взема съм готов.*

XXXV.

*За стореното не жали и миг.
Потокът в кал е, розата — трънлива,
плодът — червив, а слънчев, лунен лик
ту дим, ту затъмнение ги скрива.
Човеците грешат, затуй сгреших,
че извиних те с примери стотина.
Зарад греха ти се опорочих
и май защитата греха надмина.
И май ищецът ти е адвокат,
щом разум брани грях на сетивата,
и аз накрай излизам виноват.*

Такъв двубой разгаря се в душата,

*че ставам съучастник огорчен
на сладкия крадец, ограбил мен.*

XXXVI.

*Отделен всеки нека си остава,
макар и в любовта да сме едно,
та аз без помощта ти сам тогава
да нося всяка хула и петно.*

*Да, нашата любов е неделима,
макар че злост в живота ни дели.
Промяна няма в двама ни да има,
но губим сладки мигове, нали?
Вината ми ще ти спести позора
и непознати ще сме пред света.
С мен щедър не бъди пред други хора,
на името си да спасиш честта.*

*Но не, прави го! Мой си без това
и мои са похвалните слова.*

XXXVII.

Както бащата, вече белокос,

*се радва на сина си на успеха,
сакат зарад Фортунината злост,
аз в тебе търся своята утеша.
Богатство, красота, ум, ранг — не знам
в едно събрани или пък самички
те обитават като дивен храм,
но моята любов ги вижда всички.
И вече не съм куц или презрян,
щом важност ми придава твойта сянка
и в твоите изобилие облян,
израствам покрай твоята осанка.*

*Ти най-доброто в себе си сбери
и с десеткратна радост ме дари.*

XXXVIII.

*На Музата ми как да липсват теми?
Ти дишаш и в стиха ми си излял
висок предмет за хиляди поеми,
що лист вулгарен трудно би побрал.
На себе си благодари, щом нещо
достойно в мен за четене съзреш.
Дори глупакът би римувал вещо,
щом ти му озариш ума невеж.
Бъди десета Муза, десет пъти
надминала властта на деветте,
и щом поет подири помощта ти,
дари го вечни рими да плете.*

Че Музата ми радва днес света

трудът е мой, но твоя е честта.

XXXIX.

*Достойнствата ти как ли да възпея?
Та ти си по-добрата част от мен.
Пред себе си ли да благоговея,
от собствената красота пленен?
Затуй добра е нашата раздяла.
Щом любовта си не зовем „една“,
към теб единствен своята възхвала
изпял бих, неизмъчван от вина.
Раздяла, щеше да си болка лута,
ако не бе покоят ти горчив,
когато сладко мисълта се лута
и пълни часовете с блян щастлив.*

*Ти учиши как едно да стане две:
далечен, твой е в моите редове.*

XL.

*Любов, вземи ми всичките любови
и по-богата ли си отсъди
с по-истински, любов, любови нови
от любовта ми, дадена преди?*

*Щом от любов приемаш любовта ми,
че я използваш кой ще те вини?
Винил те бих, че себе си измами,
с това, що своенравно отклони.
Грабежът, мил крадецо, се прощава,
макар че ти ограби бедността.
Но знае любовта, че наранява
по-силно от омраза любовта.*

*Красива лъст, и зло не те грози!
От злост убий ме, но не ме мрази.*

XLI.

*На свободата сладостните грешки,
когато съм изгнан от твойта гръд,
добре стоят на дните ти младежски,
че изкушенията с теб вървят.
Желан от всички, нежен, и от дева
по-прелестен, ти си всеобща цел.
Кой син на Ева, щом самата Ева
го насърчава, би стоял несмел?
Горкият аз! Гони ме от сърцето
и своя нрав и красота вини,
че двете водят те безумно, дето
ще трябва да понасяш две вини.*

*Че нея покори — вина една,
че мен предаде — втората вина.*

XLII.

*Че тя е твоя ме понатъжи,
понеже, казал бих, ми беше мила,
ала че ти си неин ми тежи.
Боли ме тази болка с двойна сила.
Но извинявам двойния ви грях.
От моя плам и твоят вдъхновен е,
а от любов рани ме тя, разбрах,
склонила да опиташи зарад мене.
Щом губя нея, то печелиш ти,
щом губя тебе, нейна си награда.
Сберете ли се, аз търпя щети
и зарад мен на мене кръст се пада.*

*Но също и наслада: ти си аз
и е за мене цялата ѝ страсть.*

XLIII.

*Очи склоня ли, виждам най-добре.
По цял ден взирал се в неща немили,
но моят взор в съня ще те съзре
с очи смрачени, мрака с лъч пробили.
И ти, със сянка сенките огрял,
каква ли гледка блъскава ще чака
дения, от твойта сянка засиял
щом грееш за очи, склонени в мрака!*

*Как ще ликуват моите очи,
когато дневно слънце освети те,
щом в черна нощ така струят лъчи
от сянката, що хвърляш над очите!*

*Не те ли виждам, става нощ деня,
и ден нощта е, грейнеш ли в съня.*

XLIV.

*Да беше мисъл мудната ми плът,
не би ме разстоянието спряло.
Изминало би тежкия си път
до тебе мигновено майто тяло.
И с радост бих стоял накрай света,
от тебе с бездна отделен тогава.
Вода и пръст прескача мисълта,
намисли ли къде да пребивава.
Но мисълта, че мисъл не, а тлен
е тежкото ми тяло, ме убива.
Щом от вода и пръст съм сътворен,
на времето в пътеката горчива
ще крача, от водата и пръстта,
попил сълзи, емблеми на скръбта.*

XLV.

*Ефир и огън с тебе пребивават.
Хвъркати, и без мене тук стоят.
Те майте страсти и мисъл въплъщават,
близко, далеко — вихрени летят.
Но тези две стихии щом от мене
си тръгнат, пратени от любовта,
животът ми, що с четири граден е,
потъва меланхолно към смъртта,
дорде си върне тез съставки мили,
че двата пратеника литват пак
и с разказа за теб му вдъхва сили
на свой ред всеки вестоносец благ.*

*В захлас ги слушам. После, на жален
отпращам ги, на мъката във плен.*

XLVI.

*Воюват в мене взорът и сърцето,
пленения ти лик да поделят.
Прокужда взорът ми сърцето клето,
сърцето пък отблъсква взора с яд.
Че пази те сърцето ми пледира
във непронизван сзори будоар.
Ответникът му взор пък протестира,
че той е на лика ти господар.
И свикани, явяват се тогава
съдии-мисли. Всеки е нает
от моето сърце, за да решава
кой дял кому сепада със декрет.*

*Решиха тъй: на взора ми — лика ти,
сърцето ми пък взема любовта ти.*

XLVII.

*Сърцето ми със взора сключи мир и
с услуги всеки другия теши.
Щом взорът ми очите ти подири,
въздишка щом сърцето ми души,
със образа ти взорът ми пирува,
сърцето с пир рисуван уладил,
а на сърцето взорът пък гостува,
любовни мисли с него споделил.
Така във образ или в любовта ми,
макар далече, винаги си с мен.
Нали не би надбягал мисълта ми?
На нея аз, а тя на теб е в плен.*

*Заспи ли тя, ликът ти пак услажда
сърце и взор в любовната им жаждада.*

XLVIII.

*Със колко грижа, щом поех на път,
скрих зад прегради и вещта най-дребна,
та чужди да не я употребят,*

*преди на мен да стане пак потребна.
А теб, от всеки мой брилянт по-скъп,
теб, грижа, дето ми изпълва дните,
утеха моя, днес най-силна скръб,
оставих тебе плячка на крадците.
Зад никоя стена не те укрих,
освен там, дето без да си, те има.
На моята гръд в най-святата святы
излизаш-влизаш през стена незрима.*

*Уви, и там такава плячка мила
самата праведност би изкушила.*

XLIX.

*Срещу часа, ако часът настъпи,
когато мой недъг те помрачи,
и крайния си сбор пресметнеш, скъпи,
щом съвестта отчет ти назначи,
срещу часа, когато покрай мене
ще минеш, неогрял ме със привет
и твоят плам любовен угасен е,
и ми изтъква поводи безчет,
срещу часа такъв се окопавам
в съзнание за своята цена
и в битка срещу себе си въставам,
да отстоя законната страна.*

*Законът да те брани е готов,
че няма довод моята любов.*

L.

*O, колко тежко следвам своя път,
че всичките ми пропилени сили
едничкия покой ще донесат
да кажа: „С теб делят ни много мили.“
И конят ми под мене стъпва вял,
понесъл с мен товара на тъгата.
Той сякаш по инстинкт е проумял:
ездачът не харесва май ездата.
Не го раздвижства кървавата шпора,
която впивам в хълбока вбесен,
а в отговор простенва от умора,
по-остра шпора впивайки във мен.*

*Че стонът му ми спомня моя ад:
пред мен скръбта е, радостта — отзад.*

LI-C

LI.

*Тъй любовта ми оправдава коня,
задето в пътя не си дава труд:
защо ми е припряно да го гоня?
На връщане ще тича като луд.
Какво тогава ще го оправдае,
щом вихърът е муден за страстта?
Тя бясно ще го шпори, че се мае
и за покой ще мисли скоростта.
Какъв ли кон тогаз ще ѝ приляга?
Понеже е любов, самата тя
ще цвили и със вихрите ще бяга.
Аз коня си с любов ще защитя:

от тебе щом се тътри той едва,
към тебе пеш ще хукна след това.*

LII

*Като същински богаташ и аз
ключ нося за имането-отрада,
но пак не го наглеждам час по час,
да не изтъркам острата наслада.*

*Нарядко са и празничните дни
във дългата годишна броеница,
та блясъкът им да не се смачни
като на скъпи перли в огърлица.
Тъй времето в ковчеже приюти
теб, както дрешник пази скъпа дреха —
разгъне ли те, да изгрееш ти,
на миг избран избраната утеша.*

*Блажен си със достойнства — океан:
с възторзи срещан, в липсата желан.*

LIII.

*Кое е веществото, що гради те,
та с теб се движат сенки милион?
Едничка сянка ходи по петите
на всекиго, ти раждаш легион.
Адонис опиши — та той е сянка
и копие на твойта красота,
и на Елена дивната осанка
рисува теб в костюм от древността.
Виж пролетта и есента узряла.
Как твойта хубост в първата личи!
Във другата е щедростта ти цяла
и радва с форми хорските очи.*

*Във всяка външина хубост имаш дял,
но верността си вътре в теб съbral.*

LIV.

*Изглежда по-красива красотата
на истината с орнамента свят!
Така примамва двойно с аромата
и хубостта си розовият цвят.
И шипковият цвят е с багри чисти,
макар да не изпуска сладък дъх.
На трънка пак расте, пак трепка с листи,
щом пъпката развие летен лъх,
но само външността му е красива
и вехне необичан и без знак.
А розата уханна не загива
и след смъртта мирише сладко пак.

И твоят дъх, младежо съвършен,
в стиха ми ще е вярно съхранен.*

LV.

*Ни мраморът, ни паметник от злато
не би стиха всесилен надживял.
Тук грееш сред сияние по-свято
от камъка, що дните цапат с кал.
Когато бунт изкорени градежа
и статуите битка потроши,
ни Марсовият меч, нито палежа
такава летопис ще разруши.*

*Срещу смъртта и злостната забрава
ще крачиши горд и бъдните очи
ще станат дом за твоята прослава,
дордето страшен съд ги заличи*

*и в съдника любов пробудиши сам.
Очи и стих са дотогаз твой храм.*

LVI.

*Любов, сбери пак мощ против мълвата,
че по си равнодушна от лъстта,
която днес е сима от храната,
а утре е със зейнала уста.
Така и ти, любов, пълни си взора,
докато не примишаш от любов,
а утре пак засищай без умора
със грейнали очи глада си нов.
Покоят ти да бъде океана,
простроял се от самотен бряг до бряг,
където двама влюбени сред пяна
очакват любовта да дойде пак.*

*Или да е сред зимен студ мечта
за новия триумф на пролетта.*

LVII.

*Твой роб съм и единствено живея
броейки страстните ти часове
и нямам ценно време да пилея,
нито дела, щом друг ме позове.
Гневът ми часовете не залива,
щом циферблата следвам със тъга,
и не наричам липсата горчива,
сбогуваши ли се с верния слуга.
Дори не пита мисълта горката
къде си днес и по дела какви,
а като роб унил седи и смята
кого със себе си ощастливи.*

*Тъй предана е любовта, че нà,
каквото сториш, все си без вина.*

LVIII.

*Да пази богът, дал ме в твоя власт,
да контролирам твоята наслада
и да ти искам сметка час по час.
Не, на васала скромността се пада.
И нека страдам, винаги готов,
заключен във отсъствие игриво
да срещам кротко всеки укор нов,
без даже да роптая заядливо.
На воля скитай, харта имаш, знам,
да разполагаш с времето свободно
както желаеш; овластен си сам
да си простиши, ако ти е угодно.*

*Ще чакам, нищо, че живея в ад.
Не будят в мен насладите ти яд.*

LIX.

*Щом няма нищо ново и било е
всичко преди, как лъже се умът
и в напъни да каже нещо свое
дете родено ражда втори път.
Да можех слънцето назад да върна
с петстотин обиколки на света
и образа ти в древен стих да зърна,
откакто букви пазят мъдростта,
и там да видя древните похвали
за този храм, от Бога сътворен,
по-точно ли в слова са го предали
или го славят точно като мен.*

*О, хвалели са, сигурен съм аз,
неща по-недостойни с двойна страсть.*

LX.

*Като поели към брега вълни
към края си минутите ни тичат
и всяка място с другата мени,*

*и следващата предните повличат.
И рождество, обляно в светлина,
пълзи към съвършенството си зряло,
но почват затъмнения война
и Времето си взема що е дало.
И вцепенява Времето цвета,
дълбае паралели по челата,
прехранва се със рядка красота
и стрък след стрък посича със косата.*

*Но моят стих не ще се покори
и ще те слави в бъдното дори.*

LXI.

*Ти ли поиска да не мигна миг
по цели нощи с клепки натежали?
Ти ли ми прашаш сенки с твоя лик
и стряскаш пак очите недоспали?
Духа си ли провождаш тъй далеч
от теб, в делата мои да се взира,
във всеки срам и всяка празна реч
за нова ревност повод да намира?
Не, ти не чувстваш толкова любов,
а моята любов ме буди в мрака,
та стражда да ти бъда съм готов,
която връщането ти да чака.*

*От теб далеч, будувам сам в ноцта,
до други да се будиш сутринта.*

LXII.

*Греховно себелюбие владее
очите ми, душата, всеки член;
неизличим грехът е и ще тлее —
така дълбоко враснал се е в мен.
Кое лице с това ще се сравнява,
чили форми, чий ли предан нрав?
Тях, сам се хваля, друг не надминава,
и знам, че във хвалбите си съм прав.
Но щом се видя в своито огледало
напукан, потъмнял от старостта,
то мнението сменям си изцяло:
да се обичаш тъй е грехота.*

*Не, тебе хваля — аз, това си ти,
влял свойта хубост в моите черти.*

LXIII.

*От страх, че той ще стане като мене,
от Времето и той така разбит,
със сбръкано чело и сухи вени,
когато след младежкия зенит
по билото на старостта поеме
и днес подвластната му красота
изтрие или скрие злото време,*

*помело всеки дар на пролетта,
срещу такова време сбирам сили
и срещу разрушителните дни,
да не превърнат спомените мили
за моята любов във съсипни.*

*Тя грее в тия черни редове
с най-пролетните свои цветове.*

LXIV.

*Щом видя как със зла ръка изтрива
нак Времето цвета на древността
и горди кули със земята срива
и с бяс поробва тленните неща,
щом видя океанът как погъща
земите, дето властваше брега
и как брегът със същото отвръща
и загубите връща си сега,
щом видя как промяна вред царува
и цели царства как се сриват в прах,
за тебе мисълта ми се страхува,
че Времето грози те като тях.*

*Същинска смърт е мисълта за мен,
че смърт и теб ще грабне някой ден.*

LXV.

*Щом камъкът, медта, пръстта, морята
подвластни са на скръбен смъртен дял,
как иск да предявява красотата,
по-слаба от цветеца разцъфтял?
Как меднодъхо лято да воюва
с обсадата на стенобойни дни
щом непристъпен зъбер се страхува
и тежки двери рухват в съсипни?
О, страшни мисли! И къде тогава
на времето брилянтът най-искрящ
от Времето незастрашен остава
и кой би бил на красотата страж?*

*В мастилената само чернота
ще грее твоят блясък пред света.*

LXVI.

*Зова смъртта, от всичко уморен:
заслугата да гледам в дрипи цяла,
и нищия с дрънкулки украсен,
и верността, обета си предала,
и чест, изтикана от самозван,
и опетнена добродетел мила,
и идеалът в кал и поруган,
и немощни и куци мощ и сила;
и знанието нямо пред властта,
и дарбата слугиня на глупака,
и правдата зована простота,*

и злото пред доброто във атака.

*Зова смъртта си, уморен от тях,
но сам да те оставя ме е страх.*

LXVII.

*Защо ли да живее той във тлен
и да краси гърдите на позора,
и горд, грехът да крачи възвисен
с присъствието му пред всички хора?
И мазила с лъжливи цветове
да умъртвяват багрите му ярки,
и красотата сенки да кове
на розата му с истинските шарки?
Нали природата се разори?
Как кръв да ливне в живите му жили,
като богатството си в него скри
и черни средства днес оттам, и сили?*

*Пести го тя, света да убеди
в какъв разкош е тънела преди.*

LVIII.

Ликът му днес е картата на дните,

*в които тленен цвят бе хубостта.
Тогаз подслон не даваха страните
на незаконна хубост с лекота.
На мъртвите над къдрите от злато
едничък гробът имаше права,
без мъртво руно да стои богато
за втори път на нечия глава.
Личи у него древно свято време,
неукрасено време с дух почен,
което злак от други не ще вземе,
да кичи с древна дреха своя ден.*

*Той карта е за нас, та да сравним
каква била е хубостта без грим.*

LXIX.

*Към никой твой член, радост за окото,
не може да добави мисълта.
Другар ли, враг ли, дава ти каквото
полага ти се всяко уста.
И слави външността ти външина слава,
но всеки венцехвалещ те език
похвалите със укор затъмнява,
като прозре зад светлия ти лик.
Той дира красотата на ума ти,
но тя с дела се мери в тоя свят
и мириসът на грозен плевел мъти
тогаз дъха на твоя дивен цвят.*

Защо и с дъх не изуми света?

Но сладък дъх не никне в тез места.

LXX.

*Че те винят не е твой собствен грях.
Тя, хулата, в красивото се взира
и всяка хубост разжда смут и страх
подобно гарван, полетял в ефира.
Красив ли си, със хулата растат
достойнствата, от времето възпети.
Порокът-червей дири дъхав цвят,
а твойта пролет с чисти багри свети.
Преминаши и сам разоръжи
засадата, стаена в дните млади,
но пред такива купища лъжи
дори похвалите не са прегради.*

*Да не виняха в зло това лице,
ти властвал би над всякое сърце.*

LXXI.

*След моите смърт за мен недей тъгуша,
щом чуеш строгия камбанен ек
да казва, че другарят ти пътува
да пребивава с червеи навек.*

*Четеш ли тоя стих, недей тогава
си спомня писалата го ръка.
Аз от любов желая си забрава,
че леко чезне болката така.
Ако стиха ми зърнеш за последно,
когато съм се смесил със пръстта,
не споменавай името ми бедно
и нека с мен изтлее любовта,

та зарад мене и за твойта скръб
с насмешка да не ти обръщат гръб.*

LXXII.

*О, да не би светът да настоява
да кажеш за какво тъгуваш ти,
след мойта смърт недей ме споменава,
че нравът ми с достойнства не блести,
освен ако не съчиниш измами
и сториш повече от мен добро
и по-добре прославиш паметта ми
от правдата с безстрастното перо.
О, любовта ти фали да не оцапа,
че със лъжи ме хвалиш от любов,
ти погреби и мойто име в трапа,
да си спестим със теб позора нов.*

*Че е позорно всичко, що творя.
Харесваши го, ще те позоря.*

LXXIII.

*У мене виждаш сигурно сезона,
през който още листът пожълтял
самотно зъзне от студа на клона,
съборен храм, де птичи хор е пял.
У мене виждаш на деня сумрака,
който на запад гасне вечерта
и който нощ в прегръдки тихи чака,
донесла вред покой като смъртта.
У мене виждаш огън да дотлява
над пепелта на младия си ден,
на смъртно ложе сякаш дух предава,
от собствените въглени гасен.*

*И расне любовта, това видяла,
с което, знае, чака я раздяла.*

LXXIV.

*Но не тъгувай, щом ме призове
без право на отплата страж злокобен.
Остават с лихва тези редове,
пред погледа ти паметник надгробен.
Като ги гледаш, в тях ще виждаш ти
делът, който на теб е посветен е.
По право пръст пръстта ще приюти,
а ти — духа, по-ценното от мене.*

*И ще загубиш някакъв парцал,
за червеите плячка, тленно тяло,
страхлив триумф за жалкия кинжал.
Недей жали каквото е изтляло.*

*Знай, вътрешното дава му цена,
а то е с теб и тутка, ей го на.*

LXXV.

*За моя ум храна си, дъждовете,
навреме напоили угарта,
и пазя твоя мир от враговете.
Скъперник тъй се пази от света,
ту горд със златото си, ту пък тръпен
от страх, че за крадци е уязвим.
Блажен, че за света си недостъпен,
бленувам с теб света да удивим.
И ту лика ти гледам до забрава,
ту чезна за едничък поглед мил
и моят дух наслади не познава,
освен каквито ти си му дарил.*

*И в сътост, в изнемога ден след ден,
в блага затъвам, от блага лишен.*

LXXVI.

*Защо стихът ми с накит нов не грее,
за мимолетната промяна глух?
Защо ли взорът да не се зарее
към нова реч, сплавена с дързък дух?
Защо редът на предния прилича
и своя ум съм с вехто пременил,
та всяка дума името ми срича
и сочи кой я е измайсторил?
О, знай, любими, тебе все възпявам
и мой предмет сте ти и любовта.
Затуй словата стари разкрасявам
и харча все похарчени неща.*

*Щом слънцето е ново всеки път,
и теб ще слави всеки път стихът.*

LXXVII.

*О, виж как вехнеш в своите огледало,
в часовника — как времето лети.
Ще пази твойте мисли листът в бяло
и знание оттук ще вкусваш ти.
Щом бръчки отразят огледалата,
ще зърнеш вътре зяпналия гроб
и ще те стряскаечно циферблата
на Времето с крадливия галоп.
Каквото не удържаш в паметта си,
на листа бял предай, да видиш там
честити рожбите на мисълта си
и себе си да опознаеш сам.*

*И всеки път, щом впериш в тях очи,
по-мъдро твойта книга ще звучи.*

LXXVIII.

*Тъй силно, моя Музо, вдъхнови ме
и с нежната ти помощ тъй творих,
че всичките пера днес твойто име
изписват и под тебе пръскат стих.
От твоя поглед немият пропява
и рее се в ефира глупостта.
Той учения със криле дарява
и с удвоена сила — сръчността.
Но се гордей с твореното от мене,
че ти го вдъхнови и породи.
Стилът на други с тебе украсен е,
по-сладостно изкусен от преди.*

*Ала за мен изкуството е в теб:
ти вливаш мъдрост в моя стих нелеп.*

LXXIX.

*Докато призовавах помощта ти,
красеше ти едничък моя стих,
но римите ми днес стоят сакати —*

*аз болната си Муза изтоших.
Любими, зная, струва си предмета
перо по-благородно от това,
но гледам как краде от теб поета,
за да ти плаща после със слова.
Дарява те с достойнства, но ги граби
от теб самия; дава красота,
от тебе взета, че за теб са слаби
най-силните похвали на света.*

*Зашо тогаз благодариши, кажи,
и плащаши му каквото ти дължи?*

LXXX.

*За теб щом пиша, тръпна цял тогава,
че зная, ум те слави по-велик.
Той вдава се във твоята прослава
и ми заплита бедния език.
Ала понеже като в океана
из твойта шир се реят куп платна,
и моята черупка самозвана
подскача там при всякоа вълна.
Най-плитка помош би ме удържала,
а пори той глъбта околовръст.
Разбит, ще съм коруба остваряла,
а той ще вдига снажния си ръст.*

*Прокудиши ли ме зарад него ти,
„любов“, ще кажа, „ме опропасти“.*

LXXXI.

*Твой епитаф ще пиша ли, любими,
или в земята първи аз ще тлея,
смъртта не ще изтрие мойте рими,
макар забравен да остана в нея.
Дори да съм покойник за света,
живот за тебе във стиха ми скрит е.
За мене скромен гроб ще е пръстта,
а теб ще те положат във очите.
Стихът ми ще опази всеки миг —
в очите неродени ще го пиша.
Ще те повтаря бъдният език,
щом сетния си дъх светът издиша.*

*Спасен с перо, оставаш вечно ти,
де има дъх — в човешките усти.*

LXXXII.

*Със Музата ми май не сте сгодени,
та можеш да оглеждаш без вина
слова на други музи, посветени
на тебе във поема не една.
Умът ти на вида ти подобава —
той вижда, че не смогвам със хвалби
и се обръща другаде тогава*

за образ нов — към чуждите творби.

*Прави го ти, любими, но когато
сред врява те дарят с пресилен дар,
познай се сам във словото чепато
на откровения правдив другар.*

*На друг да вапцват бледите страни.
Теб грубото мазило те петни.*

LXXXIII.

*Не беше нужно с краски да те кича
и не добавих краска ни една.*

*Реших, на хубостта ти не прилича
да плащам в стих без всякава цена.*

*Затуй проспах и твоята прослава —
нали си жив и вижда сам светът
как слабо днешното перо предава
достойнствата, които те красят.*

*За немота гневът ти днес ме стига,
а беше тя най-ценният ми дар.*

*Че всеки друг не храм, а гроб ти вдига,
но аз поне не станах твой гробар.*

*В очите ти по-дивна хубост свети
от всеки ред на твоите поети.*

LXXXIV.

*Кой ще измисли по-добра прослава,
от тази — само ти си ти в света
и в твоите черти се съхранява
мерилото за всяка красота.*

*Перото е във плен на нищетата,
ако свидливо блясъка пести,
но щом възпява тебе, на ръката
й стига да напише: „Ти си ти.“
В теб писаното да препише само,
природното писмо не замърси,
и преписът ще украси ума му,
и ще го хвалят за добрия стил.*

*Но тази благодат охулваши сам,
приел хвалби, които носят срам.*

LXXXV.

*Мълчи си мойта Муза грубовата,
а другите те славят с меден глас
и си топят перата във позлата,
и си коват словата на Парнас.*

*Тях в думите, мен в мислите ме бива
и викам все „амин“ като клисар
на всеки химн, що дух висок излива
от блескаво перо със вкус и чар.
И чуя ли ги, казвам „вярно, знам“ и
добавям сам към пищните хвалби,
ала го прави само мисълта ми,*

а тя за любовта си не тръби.

*Цени у тях дъха, в слова дарен,
а мислите без глас ценни у мен.*

LXXXVI.

*Дали словата му, с платна поели
към тебе гордо, най-бленуван свят,
в ума залостват мойте мисли зрели,
та те в утробата си-гроб мълчат?
И от духа му ли, на дух от здрава
взел звуците неземни, се смущих?
Не, май не му помога помагача
чак толкова да стряска моя стих.
Ни оня призрак, който често вика
да му налива мъдрост всяка нощ
успял е да ми върже тъй езика.
Не стряска ме отвъдната му мош.*

*Но ти запълваши всеки негов ред
и без предмет стихът ми гасне блед.*

LXXXVII.

Сбогом, за мене твърде скъп си, скъпи.

*Самичък стойността си ти откри.
Днес краят на контракта ни настъпи
и стойността ти с харта те дари.
Не си ли сам избра да те владея?
Такъв разкош заслужил ли съм аз?
Уви, не съм достоен за трофея
и правото отнеха ми завчас.
Ти сам се даде, сляп за стойността си,
отсъдил снизходително за мен.
Сега се връща вече у дома си
брилянтът скъп, в заблуда подарен.*

*Тъй както сън ласкае, ти бе мой:
царуваме, докато трае твой.*

LXXXVIII.

*Когато смъкнеш моята цена,
изложил ме на присмеха в очите,
зной, аз ще взема твоята страна
и в теб ще хваля само добрините.
И както слабостите знам си сам,
ще съчиня история такава
за грехове, потулени от срам,
че таз раздяла ще ти носи слава.
И пак ще е печалбата за мен,
задето посветих ти мисъл всяка:
във моите щети е удвоен
щедрият приход, който тебе чака.*

И толкоз твой съм с толкова любов,

че всичко да понасям съм готов.

LXXXIX.

*Кажи, недъг пропъжда те оттука,
и за недъга ще се хуля сам,
и ще куцукам, кажеш ли „куцука“,
и правото във всичко ще ти дам.
Любов, не можеш и наполовина
да ме охулиш толкова добре —
неизнаваем, аз ще те надмина,
познанството накарал да умре.
Ти скъпото си име дръж далеч и
не ще го вкусва моята уста,
та да го цапам с недостойни речи,
щом спомена със теб е близостта.*

*Със себе си бих влязъл в бой свиреп.
Не ми е мил омразният на теб.*

XC.

*Е, намрази ме още днес тогава,
когато смиръщен гледа ме света.
Съдбата нека с теб се съюзява —
превит ме остави във самота.*

*И щом в сърцето мъката надвия,
след скърбите не идвой ни веднъж
да удължаваш нощната фурия
на крах желан със утринния дъжд.
Оставяш ли ме, не бъди последен
във строя злонамерени беди.
За да изпитам удара победен
на тежската си участ, пръв бъди.*

*С такова зло сравнено, всяко зло
ще ми се вижда, че не е било.*

XCI.

*Един е горд с рода си, друг с успехи,
с имане или сила на борец,
един — със зле скроени нови дрехи,
друг — със сокол, и хрътка, и жребец.
И всеки нрав наслада своя има
и тя за него връх е в радостта,
но ни една не е съизмерима
с най-сладостната радост на света.
Род славен ми е твоята прегръдка,
имане ми е тя, костюм богат,
сокол, жребец и тънконога хрътка,
и аз най-горд съм с теб на този свят.*

*Ала горко ми, ако ти решиш
от всичкото това да ме лишиш.*

XCI.

*Най-страшната злина стори, иди си —
пак до живот присъден си ми ти.
Животът ми от любовта зависи
и с твоята любов ще отлети.
Най-черната беда не ме смущава,
щом най-невинната е смърт за мен.
Тя по-добър живот ми обещава
от твоя нрав, внезапно променен.
Мести спокойно своята посока —
нали си на живота ми оста?
О, толкова съм горд с честта висока,
горд с любовта ти, горд и със смъртта!*

*Ала петна красивото грозят.
Не ме ли мамиши тайно някой път?*

XCIII.

*Та значи да живея със надежда,
измамен като слепия съпруг,
преструвката любов да ми изглежда
и с мен когато си, да бъдеш с друг?
Че злоба в твоя взор не е живяла
и аз измамата не бих познал;
по не едно лице е издълбала
лъжата с бръчки причудлив скрижал.*

*Ала творейки теб, реши небето
навек любов да грее в твоя лик
и все едно какво таи сърцето,
очите да услаждаш всеки миг.*

*Но Евината ябълка си ти,
щом зло се крие в сладките черти.*

XCIV.

*Тез, дето имат власт, но не раняват
и своя образ не крепят с дела,
тез, дето ни вълнуват, но остават
нетрогнати сами, като скала,
наследници са те на небесата,
пазачи на природните блага.*

*Те истински си властват над лицата
и всеки друг остава им слуга.*

*През лялото ухае всяко цвете,
макар и да повехне в самота,
но хванат ли зараза цветовете,
и плевелът души му гордостта.*

*Порокът би дори меда вгорчил.
От плевел по вони цветът прогнил.*

XCV.

*О, как срамът във тебе запленява
и като червей в дъхав розов цвет
петни във теб напътилата слава!
Греха си как обвиваш в аромат!
Езикът, който пътяти чертае
и разкази разюздани тъче,
те хвали, вместо да те поругае,
щом името ти само изрече.
Грехът, що обитава тая къща,
какъв дворец изящен е изbral!
Там в красота петното се превръща
на хубостта под нежния воал.*

*Пази такава дарба от света,
че мечът лесно губи острота.*

XCVI.

*За някои порок е твойта младост,
за други — твойте царствени игри.
Ала на всички те даряват сладост.
Пороците ти сладки са дори.
На пръста на кралицата могъща
и камъкът най-прост е съвършен.
Така и твойта грешка се превръща
във истина за погледа пленен.
Ако вълкът на агне се престори,
той агнета безброй ще похити.
Така по теб прехласнатите взори
със блясък и със ранг ще грабнеш ти.*

*Ала недей, ти мой си без това
и мои са похвалните слова.*

XCVII.

*Раздялата ни е същинска зима,
ти, сладост на отлитащите дни.
О, колко мрак и мраз във нея има
и колко декемврийски съсипни.
Но раздели ни с тебе лятно време
и есента едрееше от плод,
от лудия април понесла бреме,
вдовишко лоно, пълно с нов живот.
Ала в това обилие богато
аз зърнах само челяд без баща:
на теб служува сладостното лято,
без теб немеят птичите ята.*

*Или пък пеят с толкоз тъжен глас,
че побеляват листите от мраз.*

XCVIII.

*От тебе бях далеч през пролетта,
когато пъстроцветен горд април
бе влял живец във всичките неща*

*и сам Сатурн се бе развеселил.
Но птича песен и дъхът зелен
на цъфналите цветове безчет
не породиха летен разказ в мен
и от лехите не набрах букет.
Не се дивих на крина снежнобял,
и не прославих розата-кармин.
Да, в тях блестеше сладък идеал,
но първообразът бе ти един.*

*И зимата се върна, щом разбрах,
че с бледите ти сенки поиграх.*

XCIX.

*На хоках теменужската надменна:
„Ти, сладка крадло, грабиши аромат
от мойта обич. Гордостта червена,
която багри бузите ти с цвят,
във вените ѝ грубо е топена“.
И лилиите, дланите ти взели,
и ригана, косите взел, гълчах.
От срам червени и от мъка бели,
на тръни рози тръпнеха от страх.
А трета, пъстрата, окраде двете,
като в добавка и дъха ти взе,
та днеска червей царственото цвете
за тоя грях безмилостно гризе.*

*Видях на всичко, дето тук цъфти,
как цвят и аромат даряваш ти.*

C.

*Къде си, Музо, та така забрави,
това, което сила вля у теб?
Хабиш ли своя бяс в слова дребнави,
смрачена вече до предмет нелеп?
Ела, за пропиляното в отплата
спомни си пак изящния си слог.
Гали слуха, що чака ти словата
и който дава ти предмет висок.
В любимия ми вгледай се, ленива.
И там ли бръчки Времето черта?
Съзреш ли ги, пей сатира хаплива,
та Времето да хулят по света.*

*И надлети палача-Време с реч,
за да отбиеш кривия му меч.*

C-CLIV

CI.

*Как, Музо, ще изкупши слепотата,
че истина е скрита в хубостта?
От моя мил и тя, и красотата,
и даже ти си черпите мощта.
Дали ще ми отвърнеш: „То се знае,
че истината и без цвят искри,
а красотата истина сама е
и примесът доброто позори“?
Ще премълчиш похвалите излишни?
Не можеш немотата извини.
О, похвали го, гробниците пищни
да надживее в бъдещите дни.*

*Дълга си следвай, Музо, като мен
и той ще е за бъдното спасен.*

III.

*Уж крехка, любовта ми по е здрава,
макар да е отслабнала наглед.
Но любовта цената си снижава,
щом собственикът ѝ се хвали вред.*

*Напролет беше млада тя, когато
със песни любовта ни славех аз.
И Филомела пее в ранно лято,
а в дните знойни притаява глас.
И не че те по-малко са ни мили
от вслушаната в трелите ѝ нощ,
но сладостите биха досадили,
ако струи от всеки клон разкош.*

*И аз така понякога мълча,
че може с песни да те отегча.*

CIII.

*Каква е бедна Музата ми клета,
щом даже и при тази широта
по-ценен без украса е предмета
от речите на нейните уста!
За суха реч не ме вини тогава.
В лицето в огледалото се взри —
то скучните ми мисли надминава
и моя стих безжизнен позори.
Нима не щеше да е грях с украса
да загрозя най-дивния предмет?
Та всичките ми рими затова са —
да хвалят в тебе дарбите безчет.*

*Но всяка най-добре ще проличи,
щом впериши в огледалото очи.*

CIV.

*Все тъй си млад за мене ти, любими,
какъвто най-напред те зърнах: пак
си тъй красив. Три вледенени зими
пометоха трикратно летен злак,
три пролети във есенна позлата
да се обръщат гледах оттогаз,
и юни трииж гори им аромата,
откакто разцъфтял видях те аз.
Но красотата е като стрелките:
крадливо по черти и тя пълзи.
И тебе виждат същия очите,
но може би промяна те грози.*

*Тежко ви, незаченати лета.
До вас не стигна тая красота.*

CV.

*Кой „идол“ моята любов нарича?
Не, не е идол скъпият му лик,
макар и моята песен да прилича
единствено на него всеки миг.
По-нежна любовта ми ден след ден е,
но с постоянство смаива пак света,
и затова поезията в мене
не възхвалява множество неща.*

*„Красив, мил, верен“ — все повтарям трите,
„красив, мил, верен“ — с други три слова,
и моят цял предмет във трите скрит е,
и всичката ми сръчност е това.*

*Красив, мил, верен, все сами до тук,
не са се тъй събирали у друг.*

CVI.

*Щом в летопис на дните отлетели
открия най-прекрасните лица
в прославата на рицарите смели
и дамите на техните сърца,
в портрета съвършен на красотата —
в ръце, нозе, очи, уста, чело —
намирам всеки път черта позната,
като че всичко, дето е било,
единствено предсказва твойта слава
с пророчества за днешния ти ден,
но в бъдното се взирали тогава
и взорът им оставал замъглен.*

*А вгледаните днес във твоя лик
дарени сме с очи, но не с език.*

CVII.

*Ни мойте страхове, нито душата
пророческа на тоя свят широк
за любовта ми ще отсъдят дата,
та да изкупи жизнения срок.
Луната смъртна оцеля след мрака —
пророците осмяха се сами.
Нетрайностите трайно царство чака
и вечен мир маслинен клон тъкми.
Под капките балсам на златно време
в цветът тъне любовта. Смъртта смирих.
Тълпите безсловесни тя ще вземе,
но аз оставам в този тромав стих.*

*И ти ще смаиваш в него пак света,
когато рухнат герб и трон в прахта.*

CVIII.

*Кое в ума, описано с мастило,
не ти разкрива верния ми дух?
Кое ли слово не е изразило
все още любовта за твоя слух?
О, никое; като в молитва свята
перото същите слова реди
и нищо не е старо на земята —
ти мой си, аз съм твой като преди.
Тъй вечната любов ще бъде млада,
без времето да я покрие с прах;
ласалка древността ще ѝ се пада,
и ще посреща бръчките без страх,*

*щом думите най-нежни тя откри
там, дето смърт и тление цари.*

CIX.

*Не казвай, вярност в мене няма вече,
макар раздяла да смири страсти.
От себе си избягал бих далече,
но носиш ти душата ми в гръдта.
Подслон си ми любовен; в теб се връща
душата като скитник уморен,
навреме и във времето пак съща,
и мия сам лика си опетнен.
Не вярвай, нищо, че царят в кръвта ми
на всяка кръв безбройните вини —
тъй глупаво не ще се тя посрами,
теб, роза моя, с нищо да смени.*

*За нищо нямам тоз огромен свят,
но имам теб и с всичко съм богат.*

CX.

*Уви, така е, вред се подвизавах
и бивах шут във хорските очи.
Ума си цапах, евтино се давах*

*и новата любов стар гръх вгорчи.
Така е, гледах истината свята
враждебно и накриво, но с това
наново младост избуя в душата
и теб любов най-чиста назова.
Но край. Безкрайната любов вземи ми
и няма да изострям свойта страст
при други, теб да проверя, любими,
единствен бог, комуто служа аз.*

*О, приеми ме ти, небе от плът,
в най-чистата си най-любяща гръд.*

CXI.

*За мен с Фортuna караш се, любими,
богинята, що зло пося у мен,
задето низки средства отреди ми,
които възпитават дух снизен.
Затуй дамга ми името прогаря
и нравът до труда си се смири,
с петна като ръката на кожаря.
Затуй ме пожали и претвори.
Срещу заразата като болника
да пия съм готов дори оцет.
Горчилка всяка вкусил би езика,
разкаял бих се два пъти поред.*

*Ти само ме, любими, пожали
и жалостта ти ще ме изцели.*

CXII.

*С любов и милост пълниши ти печата,
що хула по челото ми черта.
Не ме е грижса кой какъв ме смята,
щом злото в мен засяваши с доброта.
Ти целият ми свят си, та мечтая
да казваши ти дали съм крив и прав
и друг за мен и аз за друг не зная
така да преломява моя нрав.
И аз запращам в бездната дълбока
тревогата за хорските слова,
без слух, по-глух съм даже и от смока,
немарата си оправдал с това:

тъй нежно те обгръща мисълта,
че мъртъв е в очите ми света.*

CXIII.

*Далеч от тебе съм с око в ума си
и онова, що води моя крак,
е сляпо днес, нехаде за дълга си
и гледаш, гледа, а пък тъне в мрак.
До мисълта ми форма не предава
на птица, цвете, образ уловен,
и ни умът дела си получава,*

*ни то удържа хванатото в плен.
Кошмар и гледка прелестна съзре ли,
небесни или демонски черти,
дения, нощта, море, върхари бели,
гугутка, гарга — вечно в тях си ти.*

*Умът ми беден, с тебе пълен цял,
от преданост окото е предал.*

CXIV.

*Дали умът, от тебе увенчан,
препи с хвалата, що мори царете,
или пък взорът дава своята дан
и от любов с алхимия зает е,
та грубите чудовищни неща
във херувими като теб превръща,
а злото — в съвършена красота,
окото щом с лъчи те цял обгръща?
Хвалбите му изглежда ще да са
туй, дето царски моят ум изпива.
Той знае да угажда на вкуса
и чашите по негов вкус налива.*

*С отрова пълни, пак не са те грях,
окото първо пие ли от тях.*

CXV.

*Излъгал съм, когато съм написал,
че всичката ми обич имаш ти,
ала до днес бях чужд на всяка мисъл,
че може тя по-ярко да памти.
Но Времето и случая стократен,
който пълзи през клетва и декрет,
петни зората, мачка порив златен
и отклонява строгия обет,
припомня ли си, с тяхното тиранство,
как да не кажа: „Днес си ми най-мил.“
и постоянен сред непостоянство,
да отлича момента бързокрил?*

*Не, любовта е мъничко дете —
не бива да я спират да расте.*

CXVI.

*Не, пред съюза на сърцата няма
да соча пречки. Не, не е любов
туй, дето мами, срещне ли измама
и се огъва с всеки повей нов.
О, не! Че тя е в бурята маяка,
що неизменно в нощите блести,
звездата пътеводна за моряка
с незнайна мощ от знайни висоти.
Тя не е шут на Времето с косата,
надвиснала над розови страни,
и същата остава до чертата,*

що слага край на всички земни дни.

*Греша ли, няма обич на света,
и аз не съм възпявал любовта.*

CXVII.

*Така ме ти съди: че пропилявам
това, с което да се отплатя,
че твоята любов не призовавам,
макар да ме обвързва нежно тя.
Че се прахосвам с хора от тълпата,
платеното от теб дарил на друг,
че всеки вятър вее ми платната
и ме отвежда надалеч от тук.
Връз мене трупай всяко срамно име,
сложи и всеки оправдан свой страх,
и със очи, в мен вгледани, цели ме,
но будна злоба не изстрелвай с тях.*

*Аз просто моля: пак ме убеди,
че ме обичаш както и преди.*

CXVIII.

Тъй както да изострим апетита,

*горим със люти ястия уста,
и за да не допуснем рана скрита,
прочистваме със болка болестта,
преял със сладост, дето не дотяга,
аз предпочетох всеки лек горчив.
На хубавото сит, реших, помага
да се намъча, та да съм щастлив.
Така, да изпреваря със коварство
злините, си навлякох грехове
и здравето натъпках със лекарство,
от здраве болест да ме отърве.*

*Ала разбрах, щом сит е с теб човек,
за него е отрова всеки лек.*

CXIX.

*Какви ли пил съм сълзи на сирени,
пречистени в алембик — черен ад,
та в моите победи победени
въртят се страх и вяра в кръговрат?
С какъв злощастен грях сгреши сърцето,
решило, че във рая е дошло?
Как орбитата си окото клето
напусна в треска и пропадна в зло?
О, полза от бедата! Подобрява
тя в по-добро доброто от преди
и рухналата обич дваж по-здрава,
по-силна и красива се гради.*

Сгълчан, при радостта си се прибрах,

спечелил триж, каквото в зло пилях.

CXX.

*Приятел ми е старата ти грешка.
Не помнех ли предишната тъга,
бих рухнал от простъпката си тежка
и с нерви от стомана досега.
Ако боли обидата нечута
и тебе толкоз, ад си преживял.
Тиранин, аз не отделих минута
тогава да пресмятам своя дял.
Да бе ми спомнила нощта горчива
от истинските скърби как боли,
и като тебе с теб да бе грижлива,
та с лек смирен и теб да изцели!*

*Но нищо, твоят грях ще заплати:
аз твоя грях изкупвам, моя — ти.*

CXXI.

*По-хубаво да бъдеш грешник, вместо
като такъв без грях да те клеймят
и неизпитани наслади често
да ти приписва поглед непознат.*

*Защо на някой сладострастник взора
да смига на пожара във кръвта
и взрени в мен от мен по-слаби хора
да виждат зло и в явна доброта?
О, не, аз съм, какъвто съм; човека,
в греха ми вгледан, грешник лъсва цял.
Аз може би съм прав, той крив и нека
не ме осъжда ум, оцапан с кал,

освен ако не е от зло обзет,
че зъл ли си, съзираш зло навред.*

CXXII.

*Бележничето, дето подари ми,
изписано запазих в паметта,
та там да надживее всички рими,
и всеки срок дори до вечността,
докато на главата и сърцето
дни земни естеството отреди
и триещо забвение додето
не заличи там твоите следи.
Вместилище кое ще те поеме
и как с чертички да те сметна цял?
И нека друг бележничето вземе.
На по-добър пазител съм те дал.*

*Реша ли да те пазя в писмена,
умът ми ще потъне в тъмнина.*

CXXIII.

*Не се хвали, че се променя, Време.
Ти нови пирамиди съгради,
но моя дух възторг не ще обземе:
те преповтарят слава отпреди.
Прехласваме се с наште кратки дати,
когато ни подхвърлиши старина,
и мислим си, на нас я първо прати,
а тя звуци в легенда не една.
Отхвърлям те със твоите анали,
с деня ти днешен или отлетял,
с лъжите ти прибързани, създали
привидността и всеки твой скрижал.*

*В едно се бих заклел: оставам аз
непроменен от страшната ти власт.*

CXXIV.

*Фортуна не би знаела бащата,
да бе случайна моята любов.
Да сбира плевел с плевел, цвят с цветята
старикът Времеечно е готов.
Но непомръкнала сред светска слава,
далеч от случая роди се тя,
и както често пъти с други става,
не я стаена злоба сполетя.*

*И не я плаши хитрост, еретика,
дарен със преброени часове.
Тя има своя хитра политика
и оцелява в пек и дъждове.*

*Това го знаят всичките глупци,
живели в грях, умиращи светци.*

CXXV.

*Какво от туй, че носех балдахина,
на външното отдал открита дан,
и вечността решен бях да надмина,
по-бърза от прахосническа длан?
Че кой ли в благосклонност не полегна,
но с наема висок се разори,
щом здравата наслада пренебрегна
и с вкус чудат езика си гори?
Не, своя дълг ще спазя във сърцето
и нека теб в отплата ми дадат,
без примеси на друго или трето,
един аз в твойта, ти във мойта гръд.*

*Назад, сплетници! Преданият дух
дори оклеветен остава глух.*

CXXVI.

*О, момко, Времето лишил от власт,
от пясъчно стъкло и жътвен час,
ти вехнеш, ала вехнейки, растеш,
и да повехнем караш ни с цъфтеџ.
Природата, кралица на разпада,
щом утре задържи те, пъпко млада,
зной, прави го, та Времето дори
със бързия му бяг да позори.
Но галенико нежсен, стой нашрек:
оставаш с нея кратко, не навек.*

*Тя иска му накрай ще уважи
и давайки те, ще се издължи.*

CXXVII.

*Навремето бе черното презряно,
или поне не беше хвален цвят,
а днес е черното отвред ласкано
и красотата всички клеветят.
Че всяка длан се мисли за природа
и украсява грозното без срам,
а красотата тъне във несгода,
лишена и от име, и от храм.
Затуй е мойта мила с вежди черни
и траур носят нейните очи
за черното, откак в слова неверни
то всяка красота обезличи.*

*Но толкова отива им скръбта,
че я зоват самата Красота.*

CXXVIII.

*Как често, моя музико, щом песен
събудиши във блаженото дърво
и струните със хора си небесен
омаят цялото ми същество,
завиждам на клавишите скокливи,
които се целуват с твойта длан,
че мойте устни не са тъй щастливи
и дръзкото дърво в тях буди свян.
Те биха със парченцата чевръсти
и място разменили, и статут,
по тях да тичат тези нежни пръсти
и тях да радват с нежния си труд.*

*Щом наглият клавиши е по-блажен,
дай нему пръсти, устни дай на мен.*

CXXIX.

*Духът, прахосан в пустош от позор,
е лъст във действие, а дотогава
лъстта е грях, убийство и затвор,
бяс, грубост, крайност, лудост и забрава,
щом вкусена, и на мига презряна,
омразна страшно, дирена преди,
омразна като кука от стомана,*

*заложена гълтана да влуди.
Да го влуди и в лов, и в притежание,
отпред, подир, отвътре и отвън,
блаженство първо, а подир страдание,
преди — наслада, а подире — сън.*

*Светът това го знае, но света
охотно пада в ада на лъстта.*

CXXX.

*Любимата ми със очи не грее,
коралът устните ѝ не краси,
гръдта ѝ не е бял сняг, а сивее
и черни нишки има, не коси.
На розите знам багрите богати,
но рози няма в нейните страни
и вдъхвал съм по-сладки аромати
от тоя дъх, долитащ на вълни.
Обичам как словата си изрича,
но по е благозвучна песента.
Не знам как босонога нимфа тича.
Любимата ми гази в пепелта.*

*Ала за мен остава тя сравнима
с онези, дето ги залъзват в рима.*

CXXXI.

*Тиранке, ти си като тези, дето,
са безпощадни с горда красота,
че знаеш как прехласнато сърцето
те има за брилянт най-скъп в света.
А чувал съм да казват други хора,
по теб не стенела ранена гръд.
Не бих посмял открыто с тях да споря,
но те, кълна се, толкова грешат!
И да повярвам в клетвата си права,
сто стона разжда твоят лик у мен
и стотният наново потвърждава,
че съм от чернотата ти пленен!*

*Единствено с дела си черна ти
и те подхранват тези клевети.*

CXXXII.

*Очите ти обичам, нажалени,
че тъй надменно ми обръщаш гръб.
Облечени във траурни премени,
те гледат мойта мъка с мила скръб.
И утринното слънце тъй не грее
на източа по сивите черти,
и вечерта така не се гордее,
на запад щом звездата заблести,
както скръбта в очите ти отива.
О, нека и сърцето ти тогаз
тъжи за мен, да станеш по-красива.*

Обличай в траур всяка своя част.

*Тъй черното ще стане красота
и ще е грозна всяка белота.*

CXXXIII.

*От твоето сърце днес мойто стене —
отвори то за двама рана-гроб.
Не стига ли, че страшно мъчи мене,
та моя мил приятел взе за роб?
С очи-злодеи мен от мен отвлече
и него, мен самия, похити,
прокуди него, мен и теб далече
и в мен трикратна мъка вдъхна ти.
Сърцето скрий ми в свойта гръд-стомана,
но в неговото там го затвори,
да бъде на килията охрана
и твоята жестокост да смири.*

*Ала уви, като съм в теб, това
над всичко мое дава ти права.*

CXXXIV.

Сега като признах ти, че е твой,

*а аз на твойта воля ипотека,
ще ти платя със себе си, та той
да бъде пак под моята опека.
Но с теб остава твоят арестант.
Ти алчна си, а той с обноски мили:
не знае, както все ми е гарант,
че с подписа му са го задължили.
И по-бездушна даже от лихвар,
ще вземе своята лепта красотата
и задлъжнелия добър другар
от мен ще отведе, за мен отплата.*

*Загубих него, сам съм в твоя власт:
той плаща, но заключен в теб съм аз.*

CXXXV.

*Над всички воли властва твойта воля.
Ти имаш воля три пъти дори.
Аз твоя воля съм и нежно моля,
при сладката си воля ме тури.
Нима не искаш, с воля тъй широка,
и с моята воля тук да си добра?
О, с волята ми не бъди жестока,
щом толкоз воли в своята побра!
Морето от вода е, но поема
дъждса като същинска благодат.
На твойта воля ще расте обема,
щом волите ѝ с моята порастат.*

Не връщай с „не“ никой молител плах,

а поеми ме в обща воля с тях.

CXXXVI.

*Душата ти щом близостта ми стряска,
„това бе мойта воля“, прошепни.
Тя знае, срещаши волята си с ласка.
Любов, с любов молбата изпълни
и ще те пълня с воля до насита,
със воли пълна, аз — една от тях.
Сред многото едното се зачита
за кръгла нула просто, проумях.
О, нека да се скрия в множеството,
макар и за едно да съм броен.
За нищо имай вътре в теб едното,
щом прави нещо твойта нула с мен.*

*Аз воля съм и в името си скрил.
Обичай ме, защото съм Уил.*

CXXXVII.

*Любов, глупаче сляпо, що ми стори
та гледам, а не виждам със очи?
Уж знаят красотата мойте взори,
а грозното не могат отличи.*

*Ако очи пристрастно глуповати
на котва в залива всеобщ лежат,
защо от грешката им изкова ти
куките, що сърцето ми държат?
Да мисли, оградена е земята,
която чий ли крак не посети,
и със очи да не прозре лъжата
и да прикрива грозните черти?*

*Очи, сърце, за избора сгрешен
измамно зло сега държи ви в плен.*

CXXXVIII.

*Кълне ли се във вярност любовта ми,
аз на лъжите вярвам до една,
та да си мисли, с лекота че мами
младеж, невеж за светска хитрина.
Суетно мисля, че за млад ме смята,
макар да знае, че съм попрезрят
и просто като вярвам на словата,
в неистината имам собствен дял.
Защо че не е честна тя отрича,
защо ли че съм стар не кажа сам?
На любовта доверие прилича,
а влюбената старост я е срам.*

*И всеки тъй до другия лежи,
и всеки радва другия с лъжи.*

CXXXIX.

*Не ме моли да ти прощавам злото,
което моето сърце гнети.
Ранявај ме с езика, не с окото,
смажи ме с мощ, а не с изкуство ти.
Кажи, че друг обичаш, ала, мила,
пред мене не поглеждай на страна.
С лукавство не ранявај, щом и сила
би разрушила крехката стена.
Така те оправдавам: „Тя разбира,
че с нейните очи сме врагове
и други цели затова намира,
и цели друг, та мен да отърве.“*

*Недей! Едва съм жив и по-добре
ме доубий, та болката да спре.*

CXL.

*Жестока си, но имай ум в главата —
безгласното покорство не мъчи.
Ами ако роди слова тъгата
и болката свирепа проличи?
И нека те поуча, по-добре ти
признай ми се в любов и без любов.
Така болникът, щом смъртта усети,
да чува само „Здрав си“ е готов.*

*Отчаян, полулял бих и тогава
отишъл бих със хулите далеч,
а както тоя свят изопачава,
в слуха си луд би пуснал луда реч.*

*Та за да не говоря клевети,
сърце мени, но поглед не мести.*

CXLI.

*Не те обичам със очите, дето
откриват в тебе грехове безброй.
Презират ги очите, но сърцето
по тях така примира, боже мой!
Слуха не галиш никак със езика
и с допир трогваш допира едва.
Дъхът ти май небце и нос не вика
на пиршество на всички сетива.
Пет органа, пет свойства на душата
едно сърце не ще разубедят,
та точно то ме хвърля на съдбата
и оковава в робство мойта плът.*

*Но полза носят мъките, разбрах:
ти с болка възмездяваши моя грях.*

CXLII.

*С любов греша, ти права си с омраза
към моя грях, към грешната любов.
Но не тъй черен може да изляза,
обърнеш ли навътре взор суръв.
Греша ли пък, то не за тия устни,
оцапали кармина си със тлен,
във клетвите лъжливи по-изкусни
и ложекрадци по-добри от мен,
ще те обичам — както ти самата
от други молиш милост с поглед плах.
Жал в себе си посей, та семената
да никнат и да жалят после тях.*

*Но търсиш ли сама което скри,
кой иск такъв ще удовлетвори?*

CXLIII.

*Виж, както някоя стопанка мила
лети на двора след пернат беглец
и докато препуска с всичка сила,
забравя нейде своя младенец,
но хуква подир нея пък детето
разплакано, а тя напред хвърчи
и в унеса да хване туй, което
й бяга, не извръща и очи,
ти също гониш своето пернато,
но аз след тебе плача с глас, помни,
и стигнеш ли надеждата, която
те мами, майчински ме целуни.*

*Хвани си друг, ако така решиши,
но гледай мен подир да утешиш.*

CXLIV.

*Любови две душата ми е скрила
и те са дух добър и зъл за мен.
Добрият дух е мъж с коси от свила,
а злият пък — жена със мургав тен.
Да ме отмъкне в Ада чер, жената
същинско зло, подмамва го безспир
и с грозна гордост цапа чистотата,
та да се срине светлият кумир.
И дявол ли е ангелът ми вече
не знам, но ме съмнения гризат:
щом заедно са двамата далече,
то ангелът ми май е в нечий ад.*

*Дали съм прав, едва ли бих узнал,
ако не пламне ангелът ми цял.*

CXLV.

*Амур извая таз уста,
„мразя“ прошепнала пред мен,
нов мъченник на любовта.*

*Но щом видя ме съкрушен,
сърцето ѝ усети жал
и смъмри нежния език,
присъда сладостна издал,
и той, прилежен ученик,
пак рече „мразя“, но сега
завърши с по-приятна реч.
Така и пъстрата дъга
пропъжда мрака надалеч.*

*Със „мразя“ тя ме покоси,
но с „не и теб“ ме възкреси.*

CXLVI.

*Душа, ядро на таз планета грешна,
размирни сили с дрипи те петнят.
Защо ли в мен линееш безутешна
и с пъстри багри шариш тази твърд?
Защо пилееш със ръка широка,
да укрепиш имота овехтял?
Щом свърши се на договора срока,
нали ще вземе червей царски дял?
Душа, прати в лишения да страда
слугата, та да расне твоят пай.
Продай за райски дни минути в Ада,
храни се вътре, вънка се покай.*

*Изяжс смъртта, която ни яде
и богу дух смъртта ще предаде.*

CXLVII.

*Същинска треска, любовта жадува
това, което храни болестта —
с това, което ѝ вреди, пирува,
да утоли нездравата уста.
А разумът, лечител на сърцето,
разсърден, че съвети не приех,
напусна ме, да се коря, затето
страстта отхвърли този лек с успех.
И няма цяр за мен, а той нехае
и цял съм от тревога полулял:
речта ми — хаос, мисълта блуждае,
редя слова случайни с поглед вял.*

*Нали се клех, че всичко в теб блести,
ала от Ада по си черна ти.*

CXLVIII.

*О, любовта какви очи ми слага,
от правилното зрение встрадани?
Или разсъдъкът от мен избяга,
та гледам аз, без той да прецени?
Ако ли хубост взора ми прехласва,
защо светът да спори е готов?
Или пък любовта в очите властва.*

*Но нямаш ясен поглед ти, любов.
Как да го имаш? Виждат ли очите,
измъчени от бдение и плач?
Да, от сълзите взорът ми размит е.
Самото слънце недовижда в здрач.*

*Със слепота, любов, ме порази,
срама ти да не виждам от сълзи.*

CXLIX.

*И казваши, в мене нямало любов?
Отрекох се от себе си самия.
Не мисля ли за тебе, пак готов
да се забравя в твойта тирания?
Приятел ли наричам твоя враг?
Тоз, дето му се мръщиши, ли лаская?
Смрачиши ли ми се, виждаши ли ме как
на себе си мъстя и се терзая?
Кое добро у себе си ценя,
което мойто робство да презира?
Доброто в мене в твоята вина
и в твоя взор напътствие намира.*

*Добре, мрази ме. Вече го прозрях:
обичаш зрящи. Аз не съм от тях.*

CL.

*Коя ли сила ти е дала сили,
та ме с несъвършенство заплени,
да се кълна, че са ми изменили
очите и че нощите са дни?
Как всяко грозно нещо ти отива,
та даже и в греха си най-голям
ташиши ти власт и хитrostи такива,
че ми се вижда слава твоя срам?
Кой учи те любов да вдъхваш вместо
омраза с греховете си дори?
Да, аз обичам мразеното често,
но ти една поне не ме кори.*

*С несъвършенства щом ме грабна в плен,
за твоята любов съм съвършен.*

CLI.

*Любов ли е, тя разум не познава,
но знаем, ражда разум любовта.
Недей събужда в мен греха тогава,
сама да не прихванеш болестта.
Предай ме ти и висшето начало
у себе си ще дам на груба плът.
Душата казва да обичам с тяло
и тази плът не чака втори път,
а чула твойто име, се надига
и гордо сочи гордия кумир.
Да бъде твой покорен роб ѝ стига,*

да вдига ръст, да рухва най-подир.

*Та имам разум, щом с любов, любов,
да ставам и да падам съм готов.*

CLII.

*Престъпвам клетва с любовта си клета,
но ти пък две, кълнейки се в любов.
Предаваш тъй на своя брак обета
и на омраза стар любим за нов.
Как да виня две клетви поругани,
като престъпвам двайсет всеки ден?
Обетите ми вече са закани,
че капка вяра не остави в мен.
Как клех се в твойта доброта голяма,
любов, и преданост, и чистота!
Дарих очи на този, който няма
и карах ги да лъжат пред света,

че клех се в красотата ти. Кажи,
очи така кълнат ли се в лъжи?*

CLIII.

Положил факел, Купидон задряма,

*но нимфа на Диана долетя
и огъня любовен взе с измама
и потопи го в хладен извор тя.
От святия любовен плам водите
приеха вековечна топлина
и тоя извор вече лековит е,
небесен цяр за болест не една.
Но огненият взор на мойта мила
разпали факела и върху мен
момчето пробва новата му сила,
та хукнах сам към извора свещен.*

*Но не намерих лек. Ще облекчи
пожара в мен пожарът в тез очи.*

CLIV.

*Синът Венерин, що сърцата пали,
веднъж заспа със факел при нозе.
Там нимфи рой, обет безбрачен дали,
пробягаха, но в чиста длан го взе
най-дивната от всички жрица млада
и, легиони страсти разгорял,
разоръжи момата от засада
Венериния славен генерал.
Тя пусна в извор факела тогава
и сгряха се водите му навек.
Там кой ли не болник се облекчава!
За мъката и аз потърсих лек,*

но закипя водата. Вече знам:

не се гаси с вода любовен плам.

ПЛАЧЪТ НА ВЛЮБЕНАТА

*От хълма, отразил с утроба куха
плача на своята долина-сестра,
слязох да диря сладост и разтуха
в двугласа, който жалбите им сбра,
и зърнах дева близката гора
да пълни с дъжд и ураган от скръб
и пръстени да чупи, спомен скъп.*

*Тя с плетена капела на главата
лик пазеше от ярките лъчи,
де мисълта трупа на красотата
изтляла смогваше да различи.
Не я косачът Време помрачи
и красотата ѝ докрай не бе
скрило под бръчки злобното небе.*

*Все с кърпичка си бършеше очите,
извезана с изящни словеса
и буквите им квасеше в сълзите,
изблигнали от взора начаса.
И сякаш че им чуваше гласа,
та стонове и вопли всеки път
изпускаше страдалната ѝ гръд.*

*Ту взорът ѝ, качен на колесница,
във сферите се цели с две дула,
ту пък се свеждада бедната зеница
до кръглата земя за миг дошла,
ту носи се напред като стрела,
и никъде не си е у дома,
че погледът ѝ смесва се с ума.*

*Ни пуснати, ни сплетени, косите
подсказваха небрежна, горда длан.
От шапката ѝ кичур непокрит е,
докосва ѝ страната друг със свян,
а трети е в корделата прибран
и като предан роб стои така,
неприкован от ничия ръка.*

*Хиляда дара вади от торбата,
все пъстьр кехлибар или кристал,
и във реката час по час ги мята
откъм брега, със нея заридал,
скъпернически влага с влага сbral —
като владетел, дето ще дари
не нищия, заможния с пари.*

*И свитъци със рими като ято
летяха към пенливия въртоп,
и пръстени от кост и чисто злато
намериха в калта дълбока гроб,
и листи, писани със кръв, цял сноп
с червен печат и свилени конци,
препятствие за взори-чужденци.*

*О, колко често къпе ги с очите,
целува ги и къса ги от яд
със вопли „Кръв, обител на лъжите,
гласът ти е свидетел слабоват!
Мастило тук е нужно, с черен цвят.“
И гневно ги раздира ред по ред
със дух, от възмущение обзет.*

*Мъж беловлас пасеше там овцете,
сред дворцова и градска суета
на времето пиял си часовете,
но проумял значимите неща.*

*Той с правото, що дава старостта,
до тази бедна дама доближи
да я попита за какво тъжи.*

*Пристъпил със чепатата тояга,
по бащински далече на брега
присяда и сърдечно ѝ предлага
да сподели дълбоката тъга
и ако може с нещичко сега
на мъката утеша да дари,
на старостта му да се довери.*

*Отвръща тя: „О, татко, виждаш в мене
покрусата на часове-главни,
но не от старост този лик бразден е.
Печал го е дълбала, погледни.
Щях цвят да съм, напъпил в майски дни,
да бях дарила себе си една
със толкова любов и топлина.*

*Уви! Аз рано дадох си ухoto
на млади просби, милост да въздам
комуто всичко даде естеството
и който всички взори грабва сам.
Лика му Любовта превърна в храм
и заживяла в дивните черти,
оттам сега по-царствена блести.*

*Къдици кестеняви от коприна
при всеки лъх на кичури летят,
та да допрат на устните кармина.
Към сладостта отвежда лесен път.
От взора му се смаиваше умът
и сбрала бе изящната уста
всичката дивна райска красота.*

Брадичката разкриваше момчето.

*Мъха си феникс сякаш бе му дал.
Ала на кожата пред кадифето
кой свилената мрежа би избрал?
И как сияеше ликът му цял!
Не би отсъдил никой съдник жив
със мъх или без мъх е по-красив.*

*А нравът надминаваше лика му,
като девойче речовит и мил,
ала разсърден, как фучеше само,
същински вятър, който през април
ухае, но и дъб би повалил.
И младостта, и тоя дух сърдит
обличаха лъжата в честен вид.*

*Щом яхне коня, ахваше тълпата:
«Ездачът дава дух на тоз юнак,
с покорство горд, същински лорд с юздата,
как стъпва само, как повдига крак!»
И спор се вдига до небето чак
краси ли конят своя господар,
или пък коня — славният товар.*

*Накрай ездачът грабва всички взори.
Красеше неговият вид напет
юздечка, пищна сбруя, златни шпори
и украсенията им безчет.
И всеки накит биваше приет
като придатък, сложен там със цел
да дава хубост, както я е взел.*

*И сбрали сладостта, на връх езика
въпроси и причини се тълпят
и доводи, в които мъдрост блика.
Едни се будят, други кротко спят
и става плач смехът и смях плачът.
Такава дарба Бог му бе дарил,*

че беше хорските сърца пленил.

*Царуваше еднакво във гърдите
на мъж, жена и старец беловлас
и ходеха му всички по петите
и мислено, и явно, час по час,
без той да е поискал тая власт.
И с волята си спорейки дори,
му всеки своята воля подари.*

*С портрета му сдобиха се мнозина
за радост на очите, но ума
им грабна ненагледната картина.
Глупакът, който мисли, че дома
си е във хорския имот, нима
така не влага всички си труд,
та господарят мисли го за луд?*

*И не една, дланта му непознала,
«любима» се нарече пред света.
И аз, която се владеех цяла,
отдадох се накрай на лудостта
и с млада ловкост ловко младостта
ме грабна като вихър непознат
и стрък останах, дала своя цвят.*

*Не го преследвах като други дами
и отведенъж не му се покорих.
Не позволяваше това честта ми,
затуй на разстояние я скрих
и с крепостна стена се оградих
от кървави свидетелства, обков
на бисера на мнимата любов.*

*Но от беда коя ли дева млада
спасили са невкусени беди?
Коя ще спре желаната наслада*

*със притчи как насладата вреди?
Едничък миг покой ще породи
съветът. Притъпява той гнева,
ала изостря всички сетива.*

*И яростно бунтува се кръвта ни,
че разкази могли са да я спрат
от сладостта омайна със забани,
та да не се повтори в нас грехът.
В ума не се намесвай, жадна плът.
Не обуздават твоя апетит
протестите на разума сърдит.*

*Неверен, знаех, този момък беше
с лукавства, ясни като летен ден,
и чувах, в чужди дворчета садеше,
измамник, от усмивки позлатен.
Обетът, знаех, срам ще е за мен.
И в думите на всяко писъмце
съзирах плод на двойствено сърце.*

*Така се борех с дългата обсада.
Тогаз «Девойко мила, рече той,
смили се над сърцето, дето страда.
От святите ми клетви не се бой.
Шепти ги първи път езикът мой.
Зован съм бил на нежни пиршества,
без да съм молил с пламенни слова.*

*Че с моите пороци и неволи
грешил е не умът ми, а кръвта.
Аз просто лицедействах в разни роли,
далеч от правдата и любовта.
Срам дериши ли, намираш срам в света.
Срамът ми се смалява всеки път,
щом двете ме за него укорят.*

*Сред многото, видени от очите,
с любовен плам не сгря ме ни една
и моето спокойствие в гърдите,
не разтревожи никоя жена.
Злини творях, нестигнат от злина.
И на сърца в ливреи господар,
в държавата си бях единствен цар.*

*Виж даровете на души ранени,
все бледи перли и червен рубин.
Те знак са, че са чувствата им с мен и
в безкъръвна белота, в кървящ кармин,
са скрили скръб и трепет не един,
боязън прежна, нежен свян преди,
затворени в девичите гърди.*

*Виж златните таланти от къдрици,
заплетени във нишки скъп метал.
Подарък са ми все от хубавици,
от отказа ми хвърлени в печал.
Красят ги, гледай, бисер и корал.
Сонети славят тяхната цена
и свойства, и дълбока същина.*

*О, диамантът с красота корава,
родена в тайните му глъбини,
смарагдът, дето светлина дарява,
отслабнали очи да проясни,
опал, сапфир небесен, погледни,
красят ги, всеки камък при това
възпял изкусно в горестни слова.*

*Уви, трофеите на тия страсти,
на скривани желания залог,
природата не дава в моя власт и
ми повелява те да са оброк
на теб, начало мое, край жесток.*

*И щом ти аз принасям всичко в дар,
богиня си ми, аз съм ти олтар.*

*О, протегни дланта си несравнима,
везната наклонила на речта,
та с огнен дъх прошепнатата рима
да възхвалява тая белота.*

*На твоя жрец покорните неща
прииждат да ти служат час по час,
отделни, ала сбрани в обща власт.*

*Тоз накит монахиня ми го прати.
Позната светостта ѝ е навред.
Тя изостави царските палати,
от юношата сторила поет
и спряла благородници с обет
за сдържаност и за живот сuroв,
отдадена на вечната любов.*

*Но, ненагледна, мъчно ли е дело
да овладееш порив нероден,
да браниц място, форма неприело
и необсаждан, да не паднеш в плен?
Не, който с туй гордее се, за мен
не иска белези от славен бой
и с бягство, не с триумфи е герой.*

*Прости ми, но хвалбата ми е права.
Събрала ни за миг, случайността
от сили монахинята лишава
и хлопва манастирската врата,
че вратата надмогва любовта.
Тя от съблазън там се подслони,
а търси свобода да съблазни.*

*О, твоят поглед значи страховит е,
щом всяка гръд, която завладях,*

*във моя ручей влива си водите,
пък аз във твоя океан се влях.
Надмогнала надмогналия тях,
в една любов сбери ти всички нас,
дано те сгрее толкоз много гост.*

*Успях и монахиня да омая,
навикнала на строг набожен ред.
На взора си повярва тя накрая,
отрекла се от святост и обет.
Любов всесилна! Кой ли дълг поет
пред теб запазва дух и здравина,
щом всичко се побира в теб една!*

*Сразиши ли ни, какво са правилата
и примери мухлясали? Ти с плам
надмогваш всяка пречка на земята —
закон, покорство, род и пост голям —
и кратко побеждаваш власт и срам,
че вливаши с болка сладостен нектар
в алоето на земния товар.*

*Тези сърца, на моето васали,
усещат болката му и кървят.
И всякое с молби слуха ти гали
да не обстрелваш бедната ми гръд
и да послушаш само този път
обетите, шептяни с искрен глас
от любовта, която чувствам аз.»*

*И свежда той очи, във сълзи цели,
до тоя миг загледани във мен.
Реки са по страните му поели
и в тях се е излял потоп солен,
от дивното си русло украсен.
Че под кристала розов цветът гори
и двете струи греят от искри.*

*О, татко! Колко вещерство в кълбото
на мъничка сълзица се таи!
Обливано с порои от окото,
кое сърце-скала ще устои?
В коя ли гръд любов не ще струи?
Двояк ефект! И свян студен, и бяс
оттам набират пламъци и мраз.*

*Уви, уви! Престорена, страстта му
стопи в сълзи ума ми изтерзан
и мантията девствена през рамо
захвърлих, и захвърлих страх и свян,
и в плач облях се, както в плач облян
стоеше той, налял отрова в мен,
ала от моя извор съживен.*

*О, в него всяка хитрина лукава
приема своя образ чудноват.
Реки изплаква и се изчервява,
принада блед с добре намерен цвет,
в измамите най-верния похват —
червен от грубост, заридал от жал,
от тъжни гледки треперлив и бял.*

*Така умело целеше сърцата,
подложил ги неспирно на обстрел,
и често с кротостта на добрината,
превземаше без битки свойта цел,
жадуваното в проповед проклел.
И славеше в пожара на кръвта
невинната девича чистота.*

*Така под одеянието честно
на дявол голотата беше скрил.
Невинните във грях да вкарва лесно,
той пърхаše, същински ангел мил.*

*Кой толкоз млад не би се изкушил?
Да, паднах! Но мечтая, ето на,
да падна пак на същата цена.*

*O, тоя плам лъжовен на лицето!
O, влагата на поглед заразен!
O, грохотът престорен на сърцето!
O, дъх-убиец, долетял до мен!
O, всеки жест, привидно откровен!
Готова е да падне пак за тях
таз, що плати за сторения грех.“*

ВЕНЕРА И АДОНИС

На Негова светлост Хенри
Райътсли,
граф Саутхампън и барон
Тичфийлд

Ваша светлост,

Не зная дали не бих Ви обидил, посвещавайки Ви своите неодялани стихове, и дали светът няма да ме осъди, че съм избрал толкова здрава подpora за такъв лек товар. Само ако Ваша светлост изглежда доволен, ще смятам, че съм високо оценен, и давам клетва да употребя всеки свой свободен час, за да Ви отдам почит с един по-серioзен труд. Но ако първородният син на моето въображение се окаже уродлив, ще съжалиявам, че той е имал тъй благороден кръстник, и нивга вече няма да засявам такава пустош — от боязън, че тя пак ще ми роди тъй лоша жъства.

Оставям го на достопочтеното Ви внимание, а Ваша светлост — на сърдечното Ви задоволство, желаейки Ви то винаги да се отзовава както на Вашите собствени въжделения, така и на пълните с надежди очаквания на света.

Покорен слуга на Ваша светлост,
Уилям Шекспир

Нека тълпата се радва на евтиното, а на мен златокосият Аполон да носи бокали с касталийска вода.

*Щом слънцето остави сред позлата
разплаканата утрин във печал,
Адонис хукна страсно след сърната,
любовна страст така и не познал.*

*Тогава, изтерзана от любов,
Венера го пресреща с нежен зов.*

*„О, красота, над мойта засияла,
по-дъхав и от дивен полски цвят,
по-бял дори от гълъбица бяла,
за нимфи срам, за хора благодат!*

*Природата роди те във борба
със себе си и ти си ѝ съдба.*

*Слезни, о, чудо, на земята низка
и коня непокорен укроти.
Смилиш ли се, Венера ще поискა
със тайни сто да ти се отплати.*

*Змии не съскат в тучните треви,
легни на тях и всичко забрави.*

*Пресита няма в устните ми зрели,
в обилие гладът ти ще расте.
По устните ти алени и бели
една целувка век е, миг — стоте.*

*И летният ни ден ще трае час,
с наслади времето стопил за нас.“*

*И грабва му ръката навлажнена,
белег на сила и на мъжество,
и тръпне, и нарича я свещена,
най-чист балсам за болно божество.*

*Незнайна сила влива ѝ страстта
и смъква го от коня с лекота.*

*С една ръка е сграбила юздите,
а с другата — изящния младеж,*

*червен от срам, с презрение в очите,
без капка страст, без искрица копнеж,
тя зачервена, с разжарена плът,
той зачервен, но леден като смърт.*

*Юздата му през клон чепат умело
прехвърля в миг, че е мигът крилат,
и вързала жребеца, с потно чело
тя връзва и ездача голобрад
и блъска го, та да го хване в плен.
Отстъпва той, от страст непобеден.*

*И двамата се свличат в надпревара
на лакти и бедра в оназ трева.
Тя с ласки го обсипва, той се кара,
но тя запушва гневните слова
с целувка и го стрелва с къса реч:
„Недей руга, че ням ще бъдеш веч.“*

*Изгаря той от срам, но тя богато
срама му пламнал със сълзи теши.
С въздишки-ветрове и с къдри-злато
го пали пак, сълзите да суши.
За дързостта той горко я кори,
а тя с целувка хулите мори.*

*И както ястrebът след дълги пости
намира плячката си най-подир
и гълта с клюн пера и плът, и кости,
и трепка със криле във хищен пир,
така целува тя лице и гръд
и свърши ли, започва втори път.*

*Непобеден е той, макар без сила.
Улавя тя горещия му дъх
и жадно гълта плячката си мила,
зове я влага свише, божи лъх,*

*и цъфнал слог лицето си зове,
щом галят го такива ветрове.*

*Тъй птицата във мрежа се заплита,
както Адонис в нейните ръце,
и пърха той от свян и мощ надвига,
и хубавее гневното лице.*

*Така след дъжд реката придошла
разлива се над близките села.*

*И пак го моли, и го моли нежно,
та нежния му слух да прелъсти,
но той се сърди и гневи по прежно,
бледнее от гнева, от срам пламти.*

*Пламтящ е хубав. Блед като стена,
е дивен блян за всяка жена.*

*На чара тя да устои не може
и се кълне в безсмъртната си длани
гръдта му мека да ѝ стане ложе,
щом е започнал със сълзите бран,
а те я пак обливат, златен дъжд.
Той с устни би ги купил наведнъж.*

*Брадичка вдига, чул безброй обети.
Така потайнкът, глава подал
над синята вълна, щом взор усети,
пак бърза вътре да се мушне цял.
Неизплатил дори едничък грях,
той устните извръща си от страх.*

*Така не търси извор посред лято
и пътникът изнемощял дори.
Накрай света реката е, която
със пламъци нозете ѝ гори.
„А, пожали ме, момъко корав,
веднъж надвий свенливия си нрав.*

*И мен са ме ухажвали мъжете,
и на войната смръщеният бог.
Той възлест врат не склания в боевете
и с удар би превзел света широк,
но бе ми пленник, роб ми стана сам
за туй, което даром ще ти дам.*

*Над моите олтари си остави
щита насечен, шлема със пера
и се захвана с танци и забави,
шеги и смях, и весела игра.
Забрави барабан и флаг червен
и бойното поле намери в мен.*

*Така Завоевателя надвила,
завързах го с вериги от цветя.
Огъваше стомана тая сила,
но пред смеха ми се огъна тя.
Не се гордей, със мощ не се хвали,
че Покорителката повали.*

*С уста сега да се докоснем двама.
Е, мойта по е бледа, но гори.
В тревата, дето гледаш, нищо няма.
Я по-добре в очите ми се взри.
На твоите те крият хубостта.
Очи в очи, да слеем и уста.*

*Срамуваш ли се? Зажуми тогава.
И аз ще зажумя, да падне здрач.
Самичък, Купидон се отегчава,
но смел е в мрака слепият играч,
а за сплетни цветенцата под нас
си нямат нито злоба, нито глас.*

Е, пролетта по устните ти нежни

*не е узряла, ала пак влече.
Недей прахосва дните безметежни,
не се пилей във себе си, момче.
От никой неоткъснатият цвят
изгнива и умира много млад.*

*Да бях противна, сбръчкана и стара,
свадлива и съсухрена от пост,
презряна, гурелива от немара,
с угаснал взор, безплодна, само кост,
та ставам ли за теб да се дивиш.
Ела, ела и хубаво ме виж.*

*На туй чело е бръчицата чужда,
със лекота очите се въртят,
напролет хубостта ми се пробужда,
плътта е сочна, жилите туптят.*

*До моята дланта си долепи,
от допира ѝ да се разтопи.*

*Слуха ти ще омая с речи мъдри,
отново пяната ще ме роди
и като нимфа с разпилени къди
по пясъка ще тичам без следи.*

*Любов съм аз, ефирен огнен дъх,
нагоре се стремя и търся връх.*

*Игличините из тревата, ето,
като вековни буки ме крепят
и двете гълъбици по небето
от мрак до мрак разхождат ме без труд.*

*Е, моята ефирна лекота
защо така тежи ти на гръдта?*

*По себе си ли страдаш ти едничък?
С любов ли вплиташ дясната в лява длан?
Ухажвай се, отблъсквай се самичък.*

Креши: «Крадец!», от себе си обран.

*И Нарцис изостави се така,
да се целуне в бистрата река.*

*За огън факлата е сътворена.
Блюдата — за гощавката са те,
за плод е клона, за рога — елена,
а естеството — в други да расте,
че всяко семе в семето кълни.
Заченат сам, самичък зачени.*

*Пируваши на земята с плодовете,
устрои ѝ пиршество със своя плод.
Създай си синове, та синовете
и след смъртта да ти дадат живот.
Ще надживееш даже и смъртта
на тия синове във хубостта.“*

*И тя, от любовта си премаляла,
потъна в пот, щом сянката се скри.
Прегрял, Титан се вдигна до превала
и втренчи се в любовните игри,
да преотстъпи впряга си готов
за кратък миг Венерина любов.*

*А пък Адонис страшно и студено
е смръщил взор, враждебен и суров.
Лицето му от гняв е помрачено
като небе под облачен покров
и вика ѝ сърдито: „Замълчи!
Недей ме дръж под жарките лъчи!“*

*„Уви, въздиша тя, жесток младежо,
не ме от прямотата пощади.
Но моето дихание е свежо
и слънчевия пек ще разхлади.
С косите ми ти сянка си пази,*

а пламнат ли, ще ги гасят сълзи.

*Но не прижуря слънцето небесно,
че между теб и него аз лежа.
Жарта му инак бих понесла лесно,
но твоя огън как да издържа?
Бих се стопила, ако бях човек.
Отгоре — пек, отдолу — също пек.*

*Пороят кремък даже разрушава.
По-твърд си значи даже от скала.
Жена те е родила. Как тогава
при тебе любовта не е дошла?
И майка ти да бе със нрав чепат,
не би се ти явил на тоя свят.*

*Защо ме стрелкаш със очи сърдито?
Опасност ли молбите ми таят?
Кажи си го, красавецо, открыто —
целувките ли ще ти загорчат?
Целувка дай назаем, ще платя
със две целувки, с лихва да е тя.*

*Картина без живот, лице студено
и мраморно, за погледа храна,
изписан идол, тяло сътворено
от сръчен скулптор, не и от жена,
на мъж приличаш, ала не си мъж.
Не ме целуна даже и веднъж.“*

*Притягност гърлото ѝ сграбчва здраво
и в прилива на чувството мълчи,
че съдник на разплата няма право,
макар да мята мълнии с очи.*

*Ту хлипа, ту проронва две слова
и пак ридае горко след това.*

*Глава поклаща, хваща му ръката,
поглежда го, в земята впива взор
и обръч свива му с ръце самата,
а обръчът за него е затвор.*

*Но тя плете за дръзкия беглец
от пръстите си лилиен венец.*

*„Е, щом така в капана ми, любими,
от слоновата кост си ограден,
ще съм ти парк, а ти елен бъди ми.
Паси в долчинка и по хълм зелен.*

*И щом са мойте устни жарък връх,
до изворите слез и пий без дъх.*

*Богати са пределите ми злачни:
и нежсен мъх, и буйна зряла ръж,
и обли хълми, и шубраци мрачни,
убежище от буря и от дъжд.*

*Щом парк съм аз, елен бъди ми ти,
без лай свиреп съня ти да смути.“*

*Той думите ѝ слуша със насмешка
и две трапчинки грейват в тоя смях.
Амур ги е копал, след битка тежка
пронизан от стрела да легне в тях,
защото те на Любовта са храм
и ще е жив, положат ли го там.*

*Две дивни пещери, два кръгли ада
Венера да погълнат зеят май.
Нима над труп безжизнен мечът пада?
Влудяват ли го лудия докрай?
Злощастна си, богиньо, чакаш лек
от присмеха на смъртния човек.*

*Какво да прави, как да му говори?
Словата свършват, раната кърви*

*и няма тоя миг да се повтори,
а пленникът се готови да върви.*

*Тя вика: „Милост, пожали ме ти!“
Но вихрено към коня той лети.*

*Ала кобилка, в гъсталака скрита,
красива, млада, със трептяща плът,
зове жребеца с дръзките копита.*

*Искрят очите, ноздрите пръхтят
и той, разпален, къса свойта връв,
чул призыва на младата ѹ кръв.*

*И цвили, и пръстта той разорава,
и ремъците цепят се сами.
С копито майката земя ранява,
утробата ѹ празна чак гърми,
и сдъвква си юздечката тогаз,
и властва над желязната ѹ власт.*

*Преде с уши, а сплетената грива
над гребена му щръква от копнеж.
Със тръпни ноздри въздуха изпива
и пуска топла пара като пещ.*

*В очите му надменност се чете.
От страсть и гордост блеснали са те.*

*Минава после в тръс и крачки смята
със кротка властност и със царствен свян,
ала след миг се вдига над земята
и сякаш че говори: „Пробвам стан
и силата, и кръшния си ход
пред ей оназ кобилка за разплод.“*

*Напразно гневният ездач го вика,
и моли: „Спри, почакай, хей! Ела!“
Не помни конят шпорите, камшика,
ни сбруята, ни горди труфила.*

*За всичко ослепя, съзрял любов.
Да види само нея е готов.*

*Художникът, природата реши ли
да смае, вae съвършен жребец
и с живия живот премерва сили,
на мъртвото поклонник и творец.*

*Такъв бе съвършен и конят млад
по форма, дързост, стойка, ход и цвят.*

*Копита обли, деликатни стави,
широка гръд, изваяна глава,
ушите къси, а краката — прави
и хълбок як, и кожа — тетива.*

*Да, имаше си всичко тоз юнак,
освен ездач на гордия гръбнак.*

*Ту нейде във далечното се взира,
ту стряска се от птичите пера.
Да се надбягва с вятъра напира,
но накъде ли — никой не разбра.*

*А вятърът му в гравата звъни
и космите летят — крила-вълни.*

*И цвili той към кръшната кобила.
Тя с цвилене отвръща начаса,
по женски горда с женската си сила,
подир надменно вирва си носа
и, сляпа за любовния му жест,
с копита отстоява своята чест.*

*По-мрачен от критик на светски нрави,
опашка той разперва и така
на хълбоци-жарава вятър прави,
мухите хапе, рие със крака.*

*Кобилката, видяла тоя бяс,
с любезни ласки го цери от страст.*

*След него и ездачът му полита,
но с ужас тя, невиждала товар,
ревниво мята вихрени копита
пред коня, глух за своя господар.*

*Препускат те към тъмните гори
и се надбягват с враните дори.*

*Вбесен, Адонис вече се предава.
Сам коня да напъди е готов.
И пак удобният момент настава
да моли Любовта за миг любов.*

*Че триж гори нещастното сърце,
устата щом не шепнат ни словце.*

*Пещ хлоннеш ли, заприщиш ли потока,
тя лумва, той пък бента си руши.
Така е и със мъката дълбока.
Любовна скръб със думи се теши.*

*Мълчи ли адвокатът пред съда,
ищеща клет очаква го беда.*

*Той пламва пак от нейните надежди
тъй лъх разпалва въглена изтлял.
Нахлупва шапка над сърдити вежди
и в сивата земя се втренчва цял.*

*Не вижда колко близо тя седи,
че гледа я накриво отпреди.*

*А тя каква е гледка за очите,
в обход на горделивец голобрад!
От битката са лумнали страните
на белия със аления цвят.*

*Отпърво бледен, само подир миг
гори във огън дивният ѝ лик.*

И пак пред него коленичи плаха

*в смирене като свенлив младеж,
а после леко шапката му маха
и гали нежното лице с копнеж.*

*Дланта ѝ мека сякаш е печат.
Така следи по пресен сняг личат.*

Война започват с погледите двама.

Молителки са нейните очи.

*В очите му за нея място няма,
с очи го пита, той с очи мълчи.*

*На пантомимата им стават хор
сълзите от прекрасния ѝ взор.*

*И лекичко го хваща за ръката —
цвят лилиен в затвора си от сняг,
кост слонова със алабастър слята,
приятел бял, опасал бледен враг,
красив двубой, желан и нежелан,
гугутки от сребро в любовен блян.*

И пак с обстрел си проси милостиня.

*„Най-дивен син на тая земна прах,
защо не бях младеж, а ти — богиня,
ти с мойта рана, аз — от лед да бях?
За поглед мил как щях да ти се дам,
дори да бях едничък твой балсам!“*

„Ръката ми пусни, какво ти стана?“

„Сърцето ми пусни от твойта гръд.

Ще стане от замяната стомана!

Въздишки леки как ще го стопят?

*Сърцето вкамениши ли ми, то глух
за всяка обич ще е моят слух.“*

„Позор, той вика, пускай, остави ме!

Избягаха ми кон и весел ден.

Понеже ти от двамата лиши ме,

*я по-далече, моля, стой от мен!
Ума едничка мисъл ми боде:
къде ли е жребецът ми, къде?“*

*„О, той на порива се подчинява,
на естеството е покорен цял.
Че който не гаси страсти-жараава,
накрая, виж, от нея сам изтлял.
Страстта не е море и няма бряг.
Жребецът ти затуй препусна в бяг.*

*Като катър до някоя ограда
стоеше, роб на кожена юзда,
но щом съгледа своята награда,
покорството стопи се без следа.
От сбруята за миг освободи
главата горда, силните гърди.*

*Че кой, видял как в бялото си ложе
любимата от белота блести,
докрай очите си зарадвал, може
с туй всяка жива част да укроти?
И кой е слабосилен за труда
над огън да се сгрее във студа?*

*Недей, о, момко, за жребеца гледа,
а сам от примера му се учи
да вземаш, щом предлагат ти победа.
Добре го виж, Венера ще мълчи.
Учи любов, урокът ѝ е лек.
Завинаги запомня го човек.“*

*„Любов не знам. Не ща и да я зная.
Да е глиган, да я подгоня в лов,
но тя е дълг, да плащам не желая
и само срам ѝ бих дарил с любов.
Говори се, била живот в смъртта,*

през сълзи смях и плач във радостта.

*Кой носи облекло недоскроено?
Кой къса пъпка, неразвила лист?
Щом нещо е в растежа си смутено,
то вехне още с порива си чист.
Жребче със гръб под конника превит
загубва буен нрав и царствен вид.*

*Ръката ми от хватката ти страда.
Брътвежа си махни далеч оттук.
Недей държа сърцето ми в обсада,
не се отлоства то със тръбен звук.
Напразни са молбите и плачът;
стрелите им в гръдта ми се трошат.“*

*„О, значи имаш си език в устата!
Да беше ням и да не чуха аз,
та да не ми множи скръбта в душата
със ново бреме сладкият ти глас —
прекрасна врява, melodичен спор,
в сърцето нож, в слуха небесен хор.*

*Очи да нямах, със уши еднички
обикнала те бих и невидим.
И без уши тез членове самички
потърсили си биха в теб любим.
Дори и оглушала, в пълен мрак
с докосване бих влюбила се пак.*

*Докосването даже да загубя,
без слух, очи, без допира дори,
тогава щях навярно да се влюбя
в уханието твое, разбери.
Като парфюм от скъпо стъкълце
полъхва дъх от твоето лице.*

*Но пир какъв невиждан за вкуса си!
Той сетивата храни, всички тях,
та миговете виждат им се къси
и молят все Невярата от страх
ключа да врътне в тежката врата,
случайно да не дойде Ревността.“*

*За меден път пред думите полека
врати-рубин откреват се тогаз,
ала зората алена отвека
е гибел за моряк и житен клас,
пастирска мъка, врабешка беда
и сприя за човеци и стада.*

*Богинята отгатва вярно знака.
Тъй вълк оголва зъби преди скок
и се стаява пред дъждад южняка,
и пукнатата вишна пръска сок.*

*И влита смисълът като куриум
преди словата в бедния й ум.*

*От взора му припада тя, горката.
От поглед скъп възкръсваме и мрем,
едничък лек за раната в душата,
печалба, разорила ни съвсем.*

*Помислил, че е мъртва, той с ръка
я тупа и свестява я така.*

*Тогава изумено се отказва
да я нахока, както бе готов.
Хвала й на ума, че се опазва
от укорите хитрата Любов.
Изглежда със живота се прости
и чака с дъх Адон да я свести.*

*Той стиска й носа, раздвижи пръсти,
и пулса пак брои, подир чело*

*и устни търка със ръце чевръсти,
дано поправи стореното зло.*

*Не буди я целувката, уви.
От стотната дано се съживи.*

*Но весел ден нощта на скръб отвежда.
Очите си, прозорци от сапфир,
откряхва тя и в празнична одежда
донася слънце пак зора и мир.*

*Като в небе, огряно от лъчи,
изгряват на лицето ѝ очи,*

*които по лицето му огряха,
сякаш от него взеха си искри.
Как четири светилника се сляха!
Но неговите облак гняв покри,
а нейните пороят от сълзи
като луни във ручей отрази.*

*Тя пита: „Де съм? В Рая или в Ада?
Вдън океана, в дяволската пещ?
Кое е време? Утро? Нощ ли пада?
Живот ли, смърт ли чакам със копнеж?
Животът беше миг, живот-кошмар,
смъртта бе миг и беше чакан дар.*

*Убивай ме с очите си отново.
Сърцето твое в каменната гръд
ги учи на презрение сурово,
та моето сърце да умъртвят.
А пък очите, двете ми звезди,
със меките си устни възроди.*

*Дано навек не съблекат кармина!
Целувка да ги сбира всеки ден!
Дано със злак опасната година
прочистят от зараза и от тлен.*

*Да каже звездоброец, взрян в смъртта:
«От чума двете ще спасят света.»*

*По меките ми устни два печата!
О, търся нови сделки да скрепиш.
Ще изтъргувам себе си самата,
дано ме купиш и да ми платиш!
Ти устните ми-восък притисни
с печат, да се спасиш от хитрини!*

*Сърцето ми целувки сто ще струва.
Не ми ги плащай всичките сега.
Тъй евтино какво ли се купува?
Броят се бързо, литват на мига
и даже лихва да ги удвои,
нима Адонис ще се побои?“*

*„Царице, щом любов към мен томи те,
съвсем незрят съм още, срам не срам.
Ще се позная пръв преди жените.
Рибарят пуска дребосъка сам.
Узряла, пада сливата, нали?
Откъснеш ли зелена, кисели.*

*Със тежък ход световната разтуха
към залеза привършва своя труд
и бухалът, вестител нощен, буха.
Овце и птици крият се от студ
и облаци-катран покриват Феб,
и нека лека нощ си кажем с теб.*

*След мене лека нощ и ти кажи ми.
Целувка ще получиш за това.“
Тя бързо шепне: „Лека нощ, любими“
и сладка дан откупва тез слова,
и шията обвива му с ръце,
и врастват се в едно, лице в лице.*

*Додето не оттегли той в отмала
безценната си влага отведенъж,
а тя, небесния й вкус познала,
в потопа търси капчицата дъжд.*

*Тя — немощна от жад, той — сут от пир,
със слети устни падат най-подир.*

*Страстта, чревоугодник неуморен,
пресищане не знае в своя глад.
На устни-победителки покорен,
отдава този пленник дар богат,
но алчна като ястреб, тя реши
устата му докрай да пресуши.*

*Наслада чудна в пакостта намира
и хвърля се на пиршеството с бяс.
Лицето ѝ дими, кръвта завира,
кураж бере от сляпата си страсти.*

*Забравата размътва ѝ ума,
руши честта и трине ѝ срама.*

*Загрят и слаб в прогръдката ѝ бойка
като сокол, със мъка укротен,
като дете във скут на сръчна дойка,
като преследван с часове елен,
съвсем сломен, отстъпва ѝ без бой
и взема тя каквото дава той.*

*Нали замръзнал восък сте видели?
Стопи ли се, за мачкане е лек.
Да, който не рискува, не печели,
а в любовта раздава се човек.
О, чувството не е треперко блед
и най пламти по нрава най-проклет.*

Да беше се отдръпнала несмело,

*не би нектара вкусила, нали?
Боли от скверна реч и мрачно чело,
но късаме и розите с бодли.*

*Под двайсет ключа дръжте хубостта,
през всичките ще мине любовта.*

*От жалост да го пусне е решила,
че моли я нещастникът да спре.
Не иска в плен да го държи насила
и шепне: „Сбогом, и пази добре
сърцето ми по дългия си път,
нали сега го криеш в своята гръд.“*

*„За мен, дете, във скръб нощта ще мине.
Денят ми болката ще удължи.
Кажи, на любовта ми властелине,
ще бъдеш ли и утре с мен, кажи?“
„Не мога“, казва, „утре ще вървя
с приятели глигана да ловя.“*

*„Глигана“, шепне тя, мъртвешки бяла,
като платно, покрило розов храст.
От думичка една трепери цяла.
С ръце-хомот увисва се тогаз
на неговия врат и рухва в скръб.
Той пада на гръдта ѝ, тя — по гръб.*

*В любовния турнир за тази дама
ездачът неуморно се поти,
но си личи, че всичко е измама:
обяздва той, но без да укроти.
Дори Тантал не е така нерад
във рая си да страда като в ад.*

*Така се лъжат птичките, горките,
и гроздето рисувано кълват.
И тя така засища си очите,*

*ала е гладна бедната ѝ плът
и липсващата в него топлота
се мъчи да разпали със уста.*

*Напусто май, богиньо, толкоз страда.
Опита всеки лек, и стар, и нов,
а по-добра отплата ти се пада.
Защо, Любов, се молиш за любов?
„Уф, вика той, пусни, че ме боли
и кой да ме държиши ти позволи?“*

*„На свобода отдавна би се скитал,
глигана да не беше споменал.
Да прободеш до днес не си опитал
със копието нерез подивял,
а той да точки зъбите със стръв
като касапин, зажаднял за кръв.*

*Да рие с бивни гробници в земята,
във пики цял да е гърбът извит,
с очите огнени искри да мята,
да чака враговете страховит,
да стеле пътя с удари безброй
и смърт да сее с бивните си той.*

*Върхът на копие не ще пробие
през хълбока му, бронзов и корав,
и врат набит той няма да открие,
и лъв дори би погнал в своя гняв.
И всяка трънка, всеки храст бодлив
му правят път във ужаса си див.*

*Той дивния ти лик не ще пожали,
макар че му се кланя любовта,
ни меки устни, ни очи-кристали,
със съвършенство смяяли света.
На сгода паднеш ли му, цвят по цвят*

ще ги изрие тази бясна гад.

*Да спи навек във мръсната бърлога.
От хубост не разбира, зяр проклет.
Недей му се предлага сам, за бога.
Фортуна вярва в дружески съвет.
Признавам си, че щом го спомена,
огънаха се мойте колена.*

*Видя ли ми лицето, восък бяло?
Видя ли във очите ми страхът?
Как рухна на земята майто тяло?
Усещаш ли под тебе в майта гръд
сърцето как препуска и бумти
и как във земетръс се люшкаш ти?“*

*Че дето нежната Любов царува,
все Ревността ѝ става часовий
и все предателство и бунт сънува,
и в мирен час креши напусто „Стой“.
И Любовта изчезва яко дим.
Тъй пламъка с раздухване гасим.*

*Шпионка, на размирици сечка,
ръжда, която любовта петни,
доносница, безчестна разказвачка
на истини и дяволски сплетни,
тя чука по сърцето и пълзи
в ухото ми: „От смърт го ти пази!“*

*И бързо пред очите ми подрежда
картината на зяра побеснял
как с острите си зъби се навежда
над някой като тебе, в кърви цял,
а те заливат храсти и треви,
обронили от мъката глави.*

*Не бих такова нещо преживяла.
Сърцето ми ще пръсне тоя страх.
От мисълта една треса се цяла
и в бъдещето като че прозрях.*

*Вещая ти смъртта, мой тъжен блян,
ако отидеш утре за глиган.*

*Но ако идеш, слушай ми съвета:
препускай подир заека плашив,
след стадото задъхани сърнета,
гони лисугер, хитър и крадлив.*

*Преследвай ги, горките, дето щеш,
но с кучета край теб и нивга пеш.*

*Когато вдигне заек твойто куче,
го гледай как, кожух да отърве,
той кривва настани, върти и суче,
надбягва се със всички ветрове
и в заешки пролуки все се вре,
та пътя му врагът да не съзре.*

*От хрътки да си скрие миризмата,
се мушка посред стадото овци,
в къртичини се свира под земята,
да заблуди гръмливите ловци,
или ще хукне с дивите сърни.
Страхът плоди безбройни хитрини.*

*А смеси ли си мириса, тогава
и хрътките най-опитни грешат,
и млъква страховитата им врява,
заблудата додето разберат,
и зейват пак. И echo начаса
отеква с лов в самите небеса.*

*А зайо се е скрил през две могили
и чака прав със вирнати уши,*

*и слуша ги дали са наблизили,
и втори крясък щом го оглуши,
изпитва меланхолията в миг
на някой чул камбаната болник.*

*Да видиш как препуска сиромаха,
наквасен от росата, на зигзаг,
и как го стряска лъх и сянка плаха,
и всяка драка му подлага крак.*

*Че падналия тъпчат го без жал
и кой ръка за помош би му дал.*

*Лежи си, още малко ми остана.
Недей се бори с мен да станеш прав.
Омраза да изпиташ към глигана
те поучавам против своя нрав
и пример търся тук, намирам там.
Любов нали съм, лек за всичко знам.*

*„И тъй, къде бях?“ — „Хайде, стига вече!
той казва. — И да свършваме с това.
Пусни ме да вървя. Нощта изтече.
Другарите ме чакат за лова.
Ще се препъна в мрака, замълчи!“
Тя шепне: „Дава любовта очи.“*

*„Ала ако накрай това се случи,
«Земята ме препъва», си мисли.
«И тя целувка иска да получи.»
Крадци ни прави плячката, нали?
Дори Диана в облаци се скри,
с целувка да не се опозори.*

*Затуй така чернее небосвода.
Смутена, Феба крие лик сребрист
и иска съд за дръзката Природа,
заграбила от Зевсовата вие*

*кальпа, с който да извае теб,
за да посраниши нея, а и Феб.*

*Тя и Съдбите купи, по човешки
да цапат нейното изкуство с кал,
красивото да смесват с грозни грешки
и с уродливост всеки идеал
и той да е навеки във властта
на злополуката и болестта,

на треската, на болката парлива,
на бяс и лудост, чума, световорът,
недъга, който мозъка изпива
във костите и стапя кръв и плът,
пресита, гнойник, черни часове,
на естеството смъртни врагове.*

*Най-малката от тези болки, ето,
поваля хубостта в единствен ден.
Цвят, свежест, дъх, дарени от небето,
които всеки гледал е пленен,
се стапят и изчезват на мига.
Така и слънцето топи снега.*

*Затуй напук на жриците студени,
на яловата девственост дори,
да окрадат земята ни решени
от много синове и дъщери,
като светилник ти се разпилей
и маслото прахосвай, ала грей!*

*Не е ли зейнал гроб туй твоето тяло,
заровило потомци, бъден род,
които Времето на теб би дало,
ако не ги лишаваш от живот?
Лишиши ли ги — светът ще те презре,
че цвят такъв от гордостта ти мре.*

*Във себе си човек да се затрие
е грях, по-лош от гражданска война,
или отчаян, сам да се убие,
или да си промуши сам сина.*

*Имота скрит ръждата го яде.
А злато в заем лихва ще даде.“*

*„О, не подхващай темата омразна.
Да знаеш, че до гуша ми дойде.
Целувката ми значи е напразна.
Къде срещу потока все, къде?*

*В нощта кълна се, дето ражда страст,
не бих те за трактат обикнал аз.*

*Да си с езици двеста надарена
и всеки да е медно речовит,
по-сладостен от песен на сирена —
сърцето, знай, в ухото ми е щит.*

*Омайния ти глас ще задържи
и ще възпре упойните лъжи,*

*хармония измамна да не вливат
във тихия уют на мойта гръд
и моето сърце да не разбиват,
и в ложето съня му да крадат.*

*О, не, госпожо, мъки то не ще.
Самичко спи и спи като дете.*

*Коя ли твоя жалба е търпима?
Отвежда пътят изравнен към зло.
Любима бих си взел, но не любима,
приела всеки в своето легло.*

*Множене го наричаши! О, уста!
Да сводничи умът на похотта!*

Не е любов туй, тя е в небесата,

*откакто потна лъст зовем така.
Лъстта пирува днеска с красотата
и цапа ѝ с вината си лика,
и сетне бяга, утолила глад
като изпасла лист пълзяща гад.*

*О, любовта е слънце след пороя.
Лъстта пък е вихрушка в слънчев ден.
Зелена клонка любовта е в зноя.
Лъстта е януари в май зелен.
Не се пресища любовта, лъстта
умира със претъпкана уста.*

*Бих казал още нещо, но не смея.
Не пасва ритор млад на текста стар.
От тоя миг, богиньо, ще немея.
Лицето в срам искри, сърцето — в жар.
Ушите, дето вля лъстта си в тях,
изгарят се сами за своя грях.“*

*И хуква той от чудната наслада,
макар че тя в прегръдка го държи,
напряко през смрачената ливада,
където Любовта по гръб лежи,
и като ярък падащ метеор
чертае път пред тъжния ѝ взор.*

*Тя следва го с очи като человека,
от пристана сподирил сродник скъп,
додето скрие го вълна навека,
надигнала до облаците гръб.
Така нощта с катрана си проклет
от нея скри желания предмет.*

*Как смяяна стои! Така в морето
човек за паднал накит се коси
и в тъмната гора стои детето,*

щом вятърът свещта му угаси.

*Такава е и нейната беда —
загуби и имане, и следа.*

*И блъска тя сърцето си с юмруци,
и всичките околни пещери
отекват от печалните ѝ звуци,
та в двойна страст страстта да изгори.
„Горко ми!“, двайсет пъти тя креещи
и двайсеторно ехото кънти.*

*Дочула го, от мъка тя ридае
и съчинява тъжно опело
как пъшка млад и как стариk мечтае,
сразени от любов, доброто зло.*

*И мъка пак звучи в хорала чист,
и еква с хор от мъки тая вис.*

*И надживява песента ѝ мрака.
Нощта е век, ала лети, нали?
А влюбеният мисли, всеки чака
възторзите му сам да сподели
и затова ни ги описва с плам,
но много често си ги слуша сам.*

*Тя вече само с думи-паразити
нощта си ще споделя отсега.
Като кръчмари те са гласовити
и крясъка обслужват на мига.
След всяко „да“ изричат „да“ сами
и „не“ на „не“-то в отговор гърми.*

*Но гледай, ранобудна чучулига
над росния си будоар хвърчи
и буди утринта, и Феб се вдига
от ложето ѝ с блеснали очи
и царствено запалва зарево*

по злачен хълм и кедрово дърво.

*Венера го приветства със зората:
„Патроне на лъчите, светъл бог,
на факлата наставник, на звездата,
на блясъка им образец висок,
огрей сина на земната жена
и си вземи от него светлина.“*

*Ала, уви, как утрото отлита.
Поема тя към миртовия лес,
слухти да чуе рог или копита,
ала Адон изчезнал е безвест.
Но ето че залайват сто гърла.
и хуква тя натам като стрела.*

*А храстите и горските бодили
я хващат за врата и във уста
целуват я, бедрата ѝ обвили,
но тя лети далеч от нежността.
Така сърна към гладното сърне
препуска с отмалели колене.*

*Напада звярът хайката креслива.
Тя спира, сякаш в нейните нозе
на сто кълба усойница се свива.
И леден ужас мигом я обзе,
а песовете с жалния си вой
лишиха я от разум и покой.*

*Не е това от хайките най-леки,
а гонят мечка, лъв или глиган,
на мястото си щом остава всеки
и всеки пес от ужас е скован,
и зърнал във очи врага проклет,
на другите учтиво дава ред.*

*Звъни в слуха ѝ тъжно тази врява
и до сърцето си проправя път
и в своя смут и уплах то сковава
телесните ѹ органи със студ.*

*Нали щом капитанът сложи меч,
войниците му хукват надалеч.*

*Стои Венера в трепетна възбуда
и сетивата си да утеши,
прошепва, че е грешка и заблуда
такъв детински страх да ги души.*

*Да спрат да се тресат поне от свян.
Но вижда побеснелия глиган*

*със вапцаната зурла, цяла в пяна.
На мяко с кръв приличаше това.
И пак страхът ѝ жилите обхвана,
и хуква тя безумно презглава
напред-назад, но спира се поне
убиеца сама да прокълне.*

*Сто порива я носят в сто пътеки.
Насам-натам ту спира, ту лети,
и тръгва пак, и връща се със всеки.
Умът пиян така се суети
с причини куп, причината презрят,
зает със всичко, в нищо не успял.*

*Съзира в храстта хрътка уморена
и пита: „Де е твоят господар?“
По-долу друга близче гръд ранена,
за лута болка ненадминат цяр.
И ето трети пес — скимти едва
и с вой посреща нейните слова.*

*Едва притихва тази му тревога,
друг мрачен черньо зейва гласовит*

*и скръбен вой надава чак до бога,
и друг, и друг приглася му сърдит.*

*В пръстта опашки бият те със стръв
и тръскат си ушите, цели в кръв.*

*Как тръпнат само хорицата бедни
от призраци, знамения, числа
и втренчват се уплашени и бледни,
и считат ги поличби за тегла!*

*Видяла толкоз знаци на скръбта,
тя секнал дъх издъхва към смъртта.*

*„Грознице зла, тиранке костелива,
разлъко вечна — тъй кори Смъртта, —
дух зъбест, кален червей, що е крива,
та я без дъх остави, хубостта
на оня, дето даде дъх и цвят
на розата за гланц и аромат?*

*Ако е мъртъв — не, така не може
на тая хубост да посегнеш ты,
ала си без очи, о, мили боже.
Стрелата напосоки ты свисти.*

*Уж в стареца се целиш, слаб стрелец,
а все пронизваши гръд на младенец.*

*Да беше му пошепнала да бяга,
гласът му да те омилостиви.
Съдбата срам навеки ты налага,
че вместо бурен цвете оплеви.*

*Не Купидон със златните стрели,
ти с лък от абанос го повали.*

*Сълзи ли пиеш, та разплакваши всеки?
Във нечий стон ли ты е радостта?
Защо склони очите му навеки?
Те учеха на зрение света!*

*Природата не знае вече страх.
Превърна ти изкуството ѝ в прах.“*

*Сломена от покрусата дълбока,
премрежва клепки-бентове — води
могъщи да не леят във потока
в браздата между нейните гърди.
Но в шлюзите напира светъл дъжд
и силом ги отприщва наведнъж.*

*Сълзите как търгуват със очите!
Очи в сълзи и пак сълзи в очи.
Кристални са, прозират си тъгите.
Въздишка иска да ги заличи.
Порой сълзи, въздишки-ветрове
я мокрят и сушат със часове.*

*От страсти сто тъгата ѝ бушува
и всяка се стреми към първенство,
и всяка има място, но воюва
за своето върховно тържество.
И с равни сили сбират се накрай
като дъждовни облаци през май.*

*Но вика там ловец в далечината.
О, сякаш дойка гука на дете!
Зари надежда пръсва той в тъмата
и ужасът ѝ вече не расте.
И ободрена, тръпне тя в екстаз,
решила, че е неговият глас.*

*Сълзите във очите пак отиват.
Там перли са под стъклен похлупак,
но често по страните се изливат.
А те ги стапят, да не мият пак
оцапания лик на тая прах,
пияна с тях, непотопена в тях.*

*Невярваща любов, не е ли чудо
невярващият да е доверчив!
Скръбта ти и възторгването лудо
светът следи със поглед насмешлив.
Възторгването радва те с лъжи,
а с истини скръбта пък ти тежи.*

*Тогава изтъканото разплита.
От упрека Смъртта да отърве,
не я ругае вече ядовита,
а с титлите най-горди я зове:
на царя гроб, на гробищата цар,
върховна власт над всяка земна твар.*

*„О, Смърт, от страх изрекох всичко, драга.
Прости ми, пошегувах се със теб,
когато зърнах оня звяр да бяга
окървавен, безжалостен, свиреп.
О, мила сянко, вярвай ми, сега
от уплах те Венера наруга.*

*Невинна съм, глиганът е причина.
На него, тайна властнице, мъсти.
Обижда те проклетата гадина,
пък аз повторих тия клевети.*

*Скръбта е с два езика и жена
не би ги овладяла с вещина.“*

*С надежда, че любимият живее,
тя пъди свойте мрачни страхове
и хубостта му ярко да огре,
Смъртта добра приятелка зове.
Припомня ѝ триумфи, тържества,
трофеи, гробници и пищества.*

„О, мили Зевсе, тъй да оглулея,

*така да ми се изтощи умът,
та за безсмъртния сълзи да лея!
Вий двама сте надвили всяка смърт!
Умре ли той, умира хубостта
и хаосът ще грабне пак света!*

*Пфу, срам, любов, страхливке прословута,
същински богаташ на сред крадци!
Сърцето ти плашило на кошута
очи, уши превръща във лъжци.“
При тия думи чува весел рог
и жалбите оставя със подскок.*

*Хвърчи като сокол към соколаря,
на крехките тревички не тежи.
Но вижда тя, щом храстите разтваря,
че мъртва радостта ѝ там лежи!
И дръпват се от болка две очи
като звезди пред дневните лъчи.*

*Тъй охлювът в черупката се връща
от болка, щом го чукнеш по рога,
и свит стои във тъмната си къща,
забравил сам защо и откога.*

*Така очите ѝ се втурват в бяг
към кухините, пълни с черен мрак.*

*Оставят си дълга и светлината
на мозъка объркан, но уви,
той праща ги навеки в тъмнината,
сърцето от печал да не кърви,
и като крал, стъписан в своя трон,
да не изпуска смъртния си стон.*

*А всеки негов поданик трепери,
като че вятър, под земята скрит,
разтърсва я, пролука да намери,*

и хвърля всички в ужас мразовит.

*От бунта тръпне всеки орган клет
и пак очите стрелват се напред.*

*Отварят се и греят неохотно
над пурпурата, изплакан от кръвта
на раната от бясното животно
по хълбок със сияйна белота.*

*От него всички стръкове крадат
и с тая кръв цветчетата кървят.*

*А тя скръбта на естеството гледа,
обронила главата на страна,
и почва да бленува, смъртнобледа,
и тъй си казва: „Жив си, ето на!“*

*С пресекнал глас и стави от дърво,
прошепва: „Плаках, ала за какво?“*

*Така се вглежда в раната жестока,
че погледът ѝ я множи на три,
и взорите-касали строго хока,
пролели кръв от здравото дори.*

*Накрай с близнак лицето му двои:
при ум смрачен окото зле брои.*

*„Единия да жаля не успявам,
а тука два Адониса лежат.
Очи изплаках и без дъх оставам,
олово вече тегне в мойта гръд,
но стапям го в очите-пещи аз.
Ще си умра от капки жарка страст.*

*О, беден свят, имането ти взеха.
Чие лице с това ще се сравни?
Чий глас ще ти е химн? Каква утеша
ще предадеш на бъдещите дни?
Ухаеш и пъстreeш от цветя,*

но всичката ти хубост отлетя.

*Не слагайте воали и капели!
Ни слънце, ни ветрец ще ви горят.
След тая смърт какво ви биха взели?
Освиркват ви с насмешка и корят,
а всеки се навърташе крадлив,
додето бе Адонис още жив.*

*Лицето му под шапка беше скрито.
Там слънцето надничаše без свян
и духваše я вятър дяволито,
да роши и разплаква моя блян,
но после, съжалили от сърце,
подред сушеха мокрото лице.*

*Дори лъвът, да го погледа само,
спотайваše се в горския шубрак,
а чуеше ли тигър песента му,
пристъпяше смирен от крак на крак
и никой вълк не тръгваše на лов,
и агнето да жали бе готов.*

*Усетили му сянката да пада,
сто златоперки стелеха воал.
И птичките го славеха с наслада
и пееха, и с човчици-корал
засищаха с къпини таз уста,
заситени от него с красота.*

*Но зурлата бодлива на злодея,
в земята за гробове впил гледец,
не довидя прекрасната ливрея
на този туха поруган мъртвец.
Ако го е видял, ще знам поне:
от мен целувка страстна го отне.*

*Убил го е с целувка, чувствам клета.
Видял е как със копие лети
и не е точил бивни-остриета —
целунал го е, да го укроти.*

*В плътта любовно зурла е зарил,
не е усетил как я е пробил.*

*Да можех тъй със зъби плът да режа,
с целувка щях да го унищожа.
Умрял е той, но жив е в мен копнежа.
Прокълната съм двойно да тъжва.“*

*И рухва тя с изстинало сърце,
и цапа с кърви своето лице.*

*Във бледите му устни се заглежда,
поема му ръката, късче лед,
в ухoto тъжен разказ му нареджда
и вслушва се, горката, за ответ,
и вдига всяка клепка, скъп капак
върху светилник, додорял сред мрак.*

*Огледалата, де стотици пъти
се виждаше, не ще я отразят.
Предишният им блясък се помъти
и вече всяка хубост клеветят.*

*„О, връх на вековете, ты умря.
Защо ли, боже, нов денят изгря?*

*И щом умря, от днес така вещая:
любов ли е, ще свършва със тъга.
Отпървом ще е мед, но жлъч накрая
и ревност вечно ще ѝ е слуга.
Неравна по произход и имот,
за миг блажен ще страда цял живот.*

*Изменчива, измамлива и кратка,
напъти ли, главня ще я гори.*

*Отровна ще е вътре, вънка — сладка,
ще заблуждава мъдрия дори,
ще хвърля тя оратора във смут
и ще нашеява стих на всеки шут.*

*И стисната ще е, и разпиляна,
във танци ще подкарва старостта,
ще укротява лесно грубияна,
с богати бедна, щедра с бедността.
Ще гука смешино, ще реве от яд,
ще подмладява стар, ще сбръчква млад.*

*Навсякъде измами ще открива,
в съмнителни неща ще се кълне,
безжалостна ще е и милостива,
двулична, щом за честност спомене,
най-праведна, потъне ли в греха,
в куражса плаха, смела във страхата.*

*Тя ще роди от себе си войните,
ще прави син съперник на отца,
покорно ще се дава на бедите,
като на огън сухите дръвца.
Да, щом Адонис е сразен от смърт,
ще страда влюбеният всеки път.“*

*При тез слова младежът на земята
стопи се в дим пред взора ѝ смутен,
а от кръвта, изтекла във тревата,
поникна цвят и бял, и кръв червен,
по чиста белота досущ такъв,
и целият опръскан с капки кръв.*

*Уханието вдъхва тя веднага,
да вкуси от дъха непрежалим,
и своята гръд за ложе му предлага,
нали смъртта лиши я от любим?*

*Стъблото тя прекършива и пълзи
от скършеното сок като сълзи.*

*„Такъв баща ти, бедно цвете, беше.
От тебе по ухаеше, дете.
И той в сълзи обиден се топеше.
Копнееше самичък да расте
досущ така: но знай, че по-добре
не в кръв, до гръд е цветето да мре.*

*Гръдта ми ложе бе на твоя татко.
Роднина кръвен, ти я наследи.
Във празната ѝ люлка спи си сладко,
сърцето ще те люшка и ще бди,
и всяко минути от деня
ще те целувам лекичко в съня.“*

*И от света си тръгва тя с умора.
На гълъбите сребърният впряг
каретата ѝ вдига във простора,
възнася я до Емпирея чак
към Пафос, де от звяр и от човек
ще скрие красотата ѝ навек.*

ПОХИЩЕНИЕТО НА ЛУКРЕЦИЯ

На негова светлост Хенри
Райътсли,
граф Саутхампън и барон
Тичфийлд

Любовта, която отдавам на Ваша светлост, е без край, а този труд без начало е само ненужна нейна част Увереността, която имам във Вашето високо благоразположение, а не стойността на моите необразовани стихове, ми дава сигурност, че той ще бъде приет добре. Каквото създадох, е Ваше, каквото ще съзdam, е Ваше, а то е част от всичко мое, отредено да бъде Ваше. Да имах повече достойнства, бих изпълнил дълга си по-добре; онези, които имам, принадлежат на Ваша светлост, комуто желая дълъг живот, удължен още повече от всичкото щастие на света.

Покорен слуга на Ваша светлост,
Уилям Шекспир

СЪДЪРЖАНИЕ

ЛУЦИЙ ТАРКВИНИЙ, заради безмерната си надменност наричан Горди, след като става причина за жестокото убийство на тъста си Сервий Тулий и противно на римските закони и обичаи, без да иска или да чака гласа на народа, застава начало на държавата, заминава, придружен от синовете си и от други римски първенци, да обсади Ардея. През която обсада една вечер военачалниците се събират в шатрата на Секст Тарквиний, сина на царя. По време на разговора след вечеря всеки хвали добродетелите на съпругата си;

тогава Колатин възвеличава пред тях несравнимата непорочност на жена си Лукреция. В това приятно настроение всички препускат към Рим, като възнамеряват с тайното си и внезапно пристигане да поставят на изпитание онова, което всеки вече е прогласил. Само Колатин обаче намира жена си, макар че е късна нощ, да преде със своите прислужници. Всички останали дами са заети с танци, пиршства или други забавления. При което първенците на Рим се съгласяват, че победата принадлежи на Колатин, а славата — на жена му. В това време Секст Тарквиний, възпламенен от хубостта на Лукреция, но прикрил за момента страсти си, се връща с останалите в лагера, откъдето скоро потегля самичък и в съответствие с ранга си е приет и настанен по царски от Лукреция в Колациум. Същата нощ той предателски се промъква в нейните покой, насила я жестоко и рано сутринта бързо потегля на път. В това окаяно състояние Лукреция начаса изпраща вестители, един в Рим при баща си и друг в лагера при Колатин. Те пристигат, единият придружаван от Юний Брут, другият от Публий Валерий, и като намират Лукреция в траурни одежди, питат за причината на нейната скръб. След като ги моли първо да се закълнат, че ще отмъстят за нея, тя разкрива извършителя и всичко, което й е сторил той, после внезапно пробожда гръдта си. Тогава всички те единогласно се заклеват да изкоренят целия ненавистен род на Тарквиниите. Като отнася мъртвото тяло в Рим, Брут запознава народа с извършителя и престъплението с горчиви обвинения срещу тиранията на царя. При което народът е така разбунен, че с всеобщо съгласие и одобрение Тарквиниите са прогонени завинаги, а царят бива заменен с консули в държавното устройство.

*Ардея изоставя цар Тарквиний,
пришпорван от греховната си сласт.
Полита към дома на Колатин и
в жаравата на тлеещата страсть
на похотта оставя се във власт,
та да опаше, лумнала, лъстта
Лукреция, най-чистата в света.*

*А похотта, позорно избуяла,
разпалиха хвалбите без предел,
щом грейна тя и румена, и бяла
в речта на Колатин, безумец смел.
Съпруг до днес в жена не се е клел,
че с тленни, но неземни светила
огрява го и дава му крила.*

*И сам така в онази нощ отключи
изпратения от небето дар.
Похвали се с какво богатство случи,
каква съпруга има за другар
и как дори и всеки земен цар
да е сгоден за слава и за сан,
не е за туй съкровище венчан.*

*О, щастие, що рядко е познато,
щом дадено, обречено на тлен!
Така разтапя слънчевото злато
среброто на росата всеки ден.
Нетекъл срок, а вече отменен!
О, хубост, чест, до ничии гърди
не сте добре укрити от беди!*

*Без реч ни красотата убеждава,
ако на нея само спрем очи.
Слова похвални трябват ли тогава
за нещо, дето и без тях личи?
И Колатин, наместо да мълчи
и бяга от крадливите уши,
защо ли сам покоя си руши?*

*От разказа за толкоз съвършенство
навярно бе Тарквиний завладян.
Сърцето често в своето блаженство
изплаща на ушите тъжна дан.*

*От завистта към Колатин скован,
се чуди той как поданик един
е по-честит дори от царски син!*

*А може би след мисъл хвърковата
Тарквиний към Лукреция лети!
Честта, властта, другарите, делата —
захвърля всичко, та да укроти
оная жар, в която цял пламти.*

*Проклета жар, уж скрита в скръбен хлад!
Мигът ти ни спохожда луд и млад.*

*Във своя дом владетеля негоден
Лукреция приема през нощта.
Как хубостта и нравът благороден
воюваха във всяка черта!
От нрава аленее хубостта,
щом пламне хубостта пък, нравът в миг
със бяло посребрява тоя лик.*

*А тя за белотата, наследена
от нежните гугутки го вини.
Пък нравът иска хубостта червена.
От него взе я, да порумени
Векът от злато светлите си дни
и хубостта да му е щит най-здрав,
дуела подновят ли хубост с нрав.*

*Хералдиката по лика ѝ светъл
във бяло и червено той съзря.
На всеки цвят бе другият владетел
и първият пък после надделя,
но ни един в двубоя не изтля.
Така на всеки славна е мощта,
че сменят често своите места.*

Да, битката на лилии и рози

*прочита царят по лика ѝ-щит.
О, никой взор-предател като този
не е попадал в плен така честит.
И да не би да рухне там убит,
на двете армии се дава сам,
ала такъв триумф за тях е срам.*

*Той мисли си, езикът на съпруга,
разсипник и скъперник на хвалби,
на тая хубост май не е в услуга,
макар за нея гръмко да тръби.
Словата, дето с тях не се сдоби,
Тарквиний изплати ги без слова,
щом смяян взор във нея прикова.*

*Светицата, нов култ за Сатаната,
не подозря в поклонника си грях.
Щом чиста е, не знае зло душата.
Невпримчваната птица няма страх.
И тя услажда със детскски смях
и с топъл прием знатния си гост,
а той на вид не храни капка злост.*

*Нали я скри зад титлата висока,
а низостта — във диплите на крал.
И нищо не шептеше за порока
освен жарта, с която бе се взрял,
погълнат цял, но непогълнал цял,
богат и беден, в нуждата лишен,
в пресита от глада си изтощен.*

*Но погледи на чужди непознала,
тя смисъла прикрит не различи
и тайната не зърна, заблестяла
в полетата на книгите-очи.
Не бе я страх, че въдичка стърчи.
И погледът му, мисли тя, е жив,*

задето е от светлото щастлив.

*Той хвали Колатиновата слава,
добита в италийските поля,
и с титли името му украсява,
разказва ѝ как в битка надделя
и колко храбро вражса кръв проля.*

*Тя с вдигната ръка благодари
на Юпитер, че радост ѝ дари.*

*Целта си истинска Тарквиний скрива
и разни поводи измисля той.
Ни сняг премрежва, ни поток залива
небето му, покрито с южен зной,
дорде нощта с кошмарите си рой
не спуска смътен мрак пред всеки взор
и крие слънцето в студен затвор.*

*Владетелят към ложето поема,
престорил се на страшно изтощен.
Нали изчерпа тема подир тема
на скромната Лукреция във плен!
Духът му жизнен сякаш е сломен
от дрямка и за отдих иде час,
но няма той над грешниците власт.*

*Че, грешник същ, Тарквиний пак пресмята
беди, ако страстта си утоли.
Страстта изbral пък, трескаво се мята.
Надеждите му слаби са, нали?
Но щом си се отчаял, печели!
Очаква ли те нейде дар прескъп,
и на смъртта не ще обърнеш гръб.*

*Онези, дето имане лелеят,
за туй, що нямат, своя си имот
с широки пръсти пръскат и пилеят*

*и алчни, губят целия живот.
Спечелят ли пък, всеки лишен плод
пресища ги и толкоз им вреди,
че гледаш ги по-бедни от преди.*

*Щом дойде старостта, ласкае всеки
живота с чест, богатство и уют
и все за туй са битките нелеки,
единичка цел за всичкия ни труд.
Живот за чест тъй даваш в боя лют,
честта си — за имане, ала тях
имането накрай превръща в прах.*

*И тръгнали към злото, в други хора
променяме се зарад някой блян.
И нашта страст не знае миг умора.
Потънал в многотия, в още взрян,
от своето отказваш се без свян
и сякаш вече нямаши капка ум,
накрая го съсипваш с много шум.*

*Риск ей такъв Тарквиний днес поема.
Залага чест, лъстта да утоли.
От себе си самичък се отнема.
Тогава няма преданост, нали?
И как над някой друг ще се смили,
когато себе си предава сам
на клевета и дни на черен срам?*

*Прокрадва се среднощното мъртвило.
Сънят склопява вече всеки взор.
Изпълва нощ без дружеско светило
на бухал с вълк смразяващият хор.
Подема хищник с хищник кървав спор.
Добрите мисли тънат в тежък сън,
а похот и убийство бродят вън.*

*Лъстивецът напуска свойто ложе,
преметнал грубо тогата одве,
от страх страсти да избере не може,
че той го стряска, тя пък го зове,
ала пред тъй омайни грехове
горкият страх отстъпва изтощен,
от дивата безумна страсть сразен.*

*Тарквиний с меча кремъка погалва.
Рояк искри от камъка хвърчи
и восъчния факел му разпалва,
светилник пред лъстивите очи.
Страсти не може вече да мълчи:
„От кремъка искри изтръгнах аз.
Така и тя ще заискри от страсть.“*

*И пак, от ужас бледен, той пресмята
бедите по безчестния си път.
Със себе си във спор кърви душата.
Какви ли там злини ще избуят?
И с мъртва лъст бронирал гола гръд,
той мрази се, щом в себе си се взре,
и спира мислите си зли добре:*

*О, факел, угасни, не затъмнявай
онази, дето по от теб гори.
Ти, порив, святата не опетнявай
и, скверна мисъл, начаса умири.
Човечност, пъкления план презри!
Той бялата ти роба цапа с кръв.
Тамян кади се пред олтар такъв.*

*О, срам за рицарството и за меча,
позор за праведния дядов гроб!
Безчестен акт, на куп злини предтеча!
Войник на слабостта си да е роб!
На храбрия подхожда честен лоб.*

*Зарад простъпката на тоя миг
навек ще е белязан моят лик.*

*И да умра, грехът ми ще живее,
връз позлатения ми герб дамга.
Там белег хералдически ще грее,
задето ум загубил съм сега.
Ще тегне над децата ми тъга
и ще кълнат праха ми и света,
че аз съм им се паднал за баща.*

*Какво ли ще спечеля за награда?
Мечта и лъх ефирен. Кой глупак
за миг на радост иска век да страда
и вечността продава за петак?
За зрънцето кой тъпче грозда с крак?
И кой короната да пипне с пръст,
под скрипър паднал би с размазан кръст?*

*Ако ли Колатин сега сънува,
о, как ще се пробуди разярен
и ще долитне тука, да воюва
за своя брак, опасно обсаден
от неумиращ срам, от жива тлен,
от бедствие за стар, петно за млад,
подире си повели вечен ад.*

*И отговор какъв ли ще намеря,
щом в черен грях ме обвини, какъв?
Езикът ще е ням и ще треперя,
очите — без лъчи, сърцето — в кръв.
При грях голям страхът пораства пръв,
а грях голям ни битка знай, ни бяг,
ами от страх си мре като глупак.*

*Да бе убил детето ми, баща ми
или довел врага във моя тил,*

*да беше чужд човек, тогаз страсти ми
навярно Колатин ми би простил.*

Ще знае, че със мъст съм си платил.

*Но сродник ми е той, другар любим,
затуй срамът е двойно непростим.*

Да, срамно е, щом тайната е явна.

Омразно е — омраза в любовта?

*Тя обичта си дала е отдавна
и само упрек чакам за страсти.*

Със много ум не се гаси кръвта.

*Боиш ли се от старчески съвет,
и пред гобленче с надпис ще си блед.*

Така, безсрамен, той следи двубоя

на съвест ледена с гореща страсть

и пъди всяка честна мисъл своя

и на греховни мисли е във власт,

които, окрилени, вдигат глас

*и толкоз мощ набират, че дори
делата зли представят за добри.*

*И той шепти: „Как хвана ми ръката,
как само в мен се взря и натъжи!*

*От лоша вест страхува се, горката,
съпругът ѝ убит да не лежи.*

Но как страхът лика ѝ освежи!

*Отпърво като рози върху сняг,
подир без рози сняг белее пак.*

*Ръката ми, дланта ѝ приютила,
трепереше от страх неукротим
и тъй страхът сдоби се с нова сила,
но как скръбта изчезна яко дим,
щом чу, че Колатин е невредим!*

*Да я съзреше Нарцис в тоя миг,
не би се хвърлил влюбен в своя лик.*

*Защо причини търся непотребни?
Пред хубостта ораторът мълчи.
За дребен грях се каят люде дребни.
Страхлив ли си във любовта, личи.
Страстта е флаг за моите очи:
развеят ли я горди ветрове,
страхливеца на бой ще призове.*

*Иди си, страх детински! Край на спора!
Ти, ум, на стогодишния служи!
Сърцето ми не ще препъне взора.
Мъдрецът нека в мисли да тъжи.
Тях младостта на сцена не държи!
Мой лоцман е страстта, залогът-мил.
С тях всеки би морето прекосил.“*

*И както плевел житото обзема,
бездънна лъст добрия страх суши
и с вяра, и с неверие поема
насилникът, наострил цял уши,
а те, слуги на черните души,
така го мъчат с безразборна реч,
че иска той ту мир, ту лута сеч.*

*Седи в ума му образът ѝ ясен.
На тоя трон и Колатин седи.
Отпива царят образа прекрасен,
но с другия не ще да си вреди.
Сърцето моли в своите гърди
лица недраг да приюти от жал —
нали без туй ще се покрие с кал.*

*И силите подвластни на сърчава,
ласкани от водача разтуптян.
Раздуват те лъстта му и тогава
порастват като своя капитан*

и плащат непоискана им дан.

*Тъй гонен от лъстивост без предел
е царят, към Лукреция поел.*

*Ключалките, преграда за страстита му,
насилени, отдръпват счупен щит,
ала позора как огласят само
и севат похитителя прикрит.*

*Вратата стърже прага ядовит,
след него невестулките пищят,
но неуморно води го страхът.*

*И всеки вход с ненавист път му стори,
ала влетял през процепа незрим,
пак вятърът със факела се бори
и духа му в очите право дим.*

*Така гаси водача им любим,
но лъхва плам от лудото сърце
и лумва факелът като дръвце.*

*Цял озарен, той вижда в светлината
на пода игленица със игла
и с хищен скок я граби от земята.*

*Иглата бодва го като стрела
и сякаш казва: „Тя не е била
подвластна на лъстиви хитрини.
На честната стопанка я върни.“*

*Но той е глух за всичките забрани.
Не чува непонятния им глас.
Не спъват го врати и урагани,
все пречки с много мимолетна власт,
черти по циферблат от час до час.*

*Ще спрат за миг бега му запъхтян,
минутите да вложат своята дан.*

Той шепне: „Нека спъват мойто време,

*като скрежец, заплашил пролетта,
та с нова мощ да цъфне всяко семе
и звъннат птици, млъкнали в нощта.
Със болка се заплаща сладостта.*

*Грозят скали, пирати и море
търговеца, дорде се прибере.“*

*Но ей го, пред вратата е накрая,
затворила жадуваната цел.
Ключалка само го дели от рая
неземен, накъдето е поел.
Бездожен дух така го е обзел
пред плячката, същински лешояд,
че проси от небето благодат.*

*В средата на молитвата безплодна,
Всевишния горещо призовал,
да му помогне жертва благородна
с негодна мисъл да обхване цял,
се стряска той: „Ta Бог ме е презрял
за туй безчестно дело и тогаз
защо ли помошта му диря аз?*

*Амур, Фортuna, чествайте победа!
Решимост вкоравява мойта плът.
Бездейна, мисълта е сянка бледа,
а опростен, очства се грехът.
От страст се стапя като скреж страхът.
Окото вишно гасне и тъма
ще скрие след насладата срама.“*

*С виновна длан ключалката разбива,
вратата после силно рита с крак.
Гугутка тъй пред бухал спи щастлива,
така вреди нехванатият враг.
Да, смокът притаен ни хвърля в бяг,
но спи Лукреция, не чувства страх*

пред жилото на смъртния му грях.

*Проклетникът се мушва в тази стая,
във непорочно ложе взор вковал.
Обхожда балдахина му докрая,
подир върти очи обезумял.
Предават те сърцето му без жал
и праща то парола на дланта
луната да покаже от нощта.*

*Щом слънцето от облаците сини
със лъч те бодне, мигаш ослепен.
Така зад балдахина-нощ Тарквиний
примигва пред разкрилия се ден.
Лукреция ли с огън отразен
блести в очите, срам ли ги гори,
но всяко под клепача си се скри.*

*Очи, да бяхте в тюрмата изгнили,
та да се свършат бедствия безброй.
Лукреция пак до съпруга мил и
до нея Колатин да спят в покой.
Но гледате, очи, и чезне той.
Съпругата безукорна тогаз
живот и радост ще даде на вас.*

*О, лилийна ръка, лика подпряла,
целувки от възглавката крадеш.
Възглавке, как делиши се, полуудяла,
на хълм и хълм, издуди от копнеж.
Помежду тях главица ще подпреш,
Лукреция, надгробен лик свещен,
на подъл взор с възторга осквернен.*

*А другата ръка надолу пада,
тъй бяла връз постеля-изумруд,
същинска маргаритка във ливада,*

*с блестящи капки пот, роса във студ.
И както дава на лъча приют
вечерен невен, нейните очи
бяха прибрали своите лъчи.*

*С дъха ѝ пък косата — нишки злато,
играеше с такъв разгул почен!
След зимното мъртвило живо лято
и в краткия живот момент на тлен,
живот сред тлен, в съня разхубавен.
Живот и тлен сега не се делят,
живот в смъртта и във живота смърт.*

*Гърдите — две кълба със ленти сини,
девичи непревзети светове,
тежал им е единствен Колатин и
единствен владелин им се зове.
Обзет от огън по кълбата две,
върти се царят, самозванец същ,
да десронира честния ѹ мъж.*

*Какво видя и не изпи с очите?
Какво изпи и не се засити?
Какво ли зърна без пламтеж в гърдите
и взор лъстив с лъстивост изтощи?
С какъв възторг се само възхити
на вените, на устните-корал,
на кожата от алабастър бял!*

*Над плячката лъвът се усмирява,
глада свиреп с победа потушил.
Над нея тъй Тарквиний се смълчава
и с гледане лъстта си укротил,
омеква цял от образа ѹ мил.
Но взорът, дето го спаси от смут,
във вените кладе смут дваж по-луд.*

*А вените са роби сред метежи,
васали, опетнени в зли дела,
възрадвани от кърви и грабежи.
Тях детски вопли, майчини тела
не трогват и не свеждат те чела.*

*Накрай тръби сърцето-часовой
и с жарък залп изпраща ги на бой.*

*А то е барабанчик на очите,
очите на ръцете дават път,
ръцете дръзко плъзват към гърдите
разголени, на царството ѝ твърд,
и спират там и в гордостта димят.*

*И армиите вени до една
оставят бойниците в бледнина.*

*И се тълпят на тих чертог във мрака,
де тъне властелинката в покой,
нашепват ѝ, че страшно зло я чака,
и плашат я със крясъци безброй.
От ужас тя отключва взора свой.*

*Изскача взорът, в тоя смут втрещен,
но факелът го грабва в блескав плен.*

*Така човек във нощното мъртвило
сред тежък сън се буди от кошмар,
изтръпнал цял, на сън видял плашило.
Как тялото тресе такъв товар
и страх такъв! Ала по-тежък зар
й се е паднал — Адът този път
стои пред нея цял от кръв и плът.*

*Обгърната от смут и триста страха,
ранена лято птица, тръпне тя.
Две плахо мигнали очи видяха
как не една гротеска прелетя.
Слаб ум кроил е толкоз грозота.*

*Сърдит, че втурват се очите в бяг
пред всеки лъч, той мъчи ги със мрак.*

*Дланта му чувства как в гръдта ѝ млада
(по слоновата кост таран такъв!)
сърцето бедно, гражданин в обсада,
въстava, после пада цяло в кръв
и блъска по плътта с тъй много стръв,
че трепка му ръката, и сърдит,
той готови пробив във града честит.*

*Езикът му тръба е зазвучала,
противника да призове на крак.
Подала над чаршаф брадичка бяла,
тя сякаш пита под какъв ли флаг
връхлита я такъв безумен враг
и за какво ли страшно зло е тук.
Тарквиний отговаря ѝ без звук.*

*Подир шепти: „Под флага с цветовете
на твоя лик, за лилията срам,
до който розата е бледо цвете.
Зашитници те ще ми бъдат, знам.
Под тия цветове нападам сам
невзетата ти крепост и вина
за всичко туй ще носиш ти една.*

*Ако ще ме ругаеш, чуй ме, моля:
в такава нощ те в примчи хубостта
и в нея ще послушаш мойта воля.
На мойта воля ти си сладостта
и ще те грабна силом от света.
Ex, разумът ми силите гаси,
но ти, сияйна, с хубост ги спаси.*

*Вървят ми кръстни мъки по петите,
че бранят тръни всеки розов храст*

*и с жило пазят си меда пчелите,
ала остава глуха мойта страсть.
Съветите над нея нямат власт.
С окото си тя пие твоя чар
и тъне в блян без дълг и господар.*

*Премислил съм в душата изтерзана
срама, скръбта и бъдното тегло.
Но кой ли ще обхване океана
и ще го спре с единствено весло?
Ще жалия, знам, за стореното зло,
за укор, за ненавист, злобен смях,
но пак съм устремен към своя грях.“*

*Тогаз размахва римски меч високо,
а той е ястреб в сини небеса.
Засенчва плячката с крило широко
и с клюн я плаши: „Свършваш начаса,
политнеш ли.“ Тъй тръпне от гласа
на ястребово някое звънче
уплашеното мъничко врабче.*

*„Лукреция, сега ще те позная,
макар и силом — само откажи!
Подир ще те затрия в тая стая
и роб убит в ръце ще те държи,
та и честта ти мъртва да лежи.
«Погубих я — ще кажа пред света, —
че с него тя петнеше си честта.»*

*Съпругът ти след тебе ще е вечно
посмешище за зрящите очи.
Дамгосано, потомството далечно
за бащиното име ще мълчи.
А ти сама, що дните им вгорчи,
за не един хлапак ще си предмет
на присмех и на закачлив куплет.*

*Отдай ми се! Ще бдя над тебе тайно.
Нали прикрит, несторен е грехът.
Добрата цел не страда, туй е знайно,
от дребно зло, извършено по път.
Отровните съставки се топят
във чисто вещество и погледни
отровите как вършат добрини.*

*Затуй зарад съпруга и децата
послушай ме, позора им спести.
Срама спести, що расне през летата,
петното, дето вечно ще лъщи.
Дамга, родилен белег ще си ти,
по-лошо даже. Белегът рожден
от Бога е, а не от теб и мен.“*

*И с поглед смъртоносен на горгона
той вдига се, подире спира пак.
А тя, със чистотата на икона,
сърненце бяло в нокти те на враг,
се моли сред безбожен пущинак
пред звяр жесток без правда и закон,
на грозна лъст едничка дал подслон.*

*Щом черен облак стресне небесата,
върхарите в мъгла неясна скрил,
как мрачната утроба на земята
катрана пъди с порив лекокрил,
преди да е света в тъма обвил!
И той така речта ѝ прекрати.
Не ще Орфей Плутон да възхити.*

*И като нощен котарак играе,
задъханата мишка сграбил в плен.
Тъгата ѝ порока му ласкае
и той я гълта, все неутолен.*

*Ухото чува, ала притаен
в сърцето, не издава звук плачът.
А дъждовете мрамора рушат.*

*Очите ѝ за милост молят, взрени
в браздите по сувория му лик.
Въздишките, в словата ѝ стаени,
по-дивен правят дивния език
и често пъти, странен граматик,
тя слага паузите си без ред
или пък слог реди отзад напред.*

*И в името на Юпитер го моли,
на благородство, дружба, потекло,
на Колатин, на скърби и неволи,
на вечна правда, майчино крило,
на рай и ад — във своето легло,
назаем дадено, да иде с мир,
прокудил страст убога най-подир.*

*„Недей да се отплащаши с черна плата
на топлото гостоприемство ти.
Не биха ти простили небесата.
От извора отпил, не го мъти.
Стрелата спри, преди да полети.
Не си, царю, ловец достоен, не,
щом опваши лък по слабото сърне.*

*Зарад приятеля си остави ме.
Могъщ си, затова ме пощади.
Пък аз съм слаба и затуй спаси ме.
Измамник не си бил и не бъди.
Ще те смете пороят в тез гърди.
От мен трогни се, ако ли веднъж
сълзите женски трогвали са мъж.*

Стенания, сълзи, море сърдито,

*в сърцето ти се блъскат, пъклен риф,
да го смекчат с плющене упорито.
Водата прави камъка ронлив.
Не си ли по от камък държелив,
ще се стопиш, че всякоя врата
отворила се би пред жалостта.*

*Посрещнах те като Тарквиний вкъщи.
Преправил си се ти, да го срамиш.
Виж, всичкият небесен сонм се мръщи,
че тъй на царя името петниши.
Под видимото другого таиш.
А ти ли си, не си ни цар, ни бог.
Владеят всичко те от трон висок.*

*С порока щом напъпваш в пролетта си,
узрял позор ще носиш като стар.
Насилваш днес, ненаследил баща си.
С короната навярно ще си звяр!
Добре помни, не може никой цар
от поданика срамното изтри.
А царски грях и в гроб личи дори.*

*След тая нощ от страх ще те обичат,
непородил боязън от любов.
На теб престъпниците ще приличат.
Да ги търпиш, царю, бъди готов.
От страх се спри пред жребия суров,
че царят пример е, буквар от плът,
vasalite да гледат и четат.*

*С уроците за всичко най-безчестно,
ще бъдеш ли училище за лъст?
Или пък огледало, дето лесно
модела на греха ще сочат с пръст?
Позор не разждай толкова чевръст.
Така петниши прославата навек*

и правиш сводник честния човек.

*Да се владеем Господ повелява.
Страстта си овладей неопетнен.
Недей със меч порока защитава —
ти носиш меч да вземеш него в плен.
Какъв ли цар ще бъдеш някой ден,
по образа ти щом творен, грехът
рече: «Аз следвах неговия път.»*

*И представи си гледката жестока,
ако греха си видиш в някой друг.
Човек е сляп, щом в него е порока
и стореното зло души без звук,
но ще го смаже в братата си с юмрук.
Какъв позор сгрешилия петни,
щом от греха извръща се встриани!*

*Към теб, към теб с молитва вдигам длани,
а не към твоя стожер, към лъстта,
да върна царствения дух изгнан и
Тарквиний да спася от суета.
Духът висок, надмогне ли страсти,
от твоя взор мъглата ще свали.
О, виж се сам и мене пожали!“*

*„Достатъчно — той казва, — в мен морето
не спада, а расте с такъв поток.
Гаси ветрецът огънчето клето,
но огъня раздухва по-висок.
Речици внасят катадневен влог
в морето-цар и с техните вълни
то расне, но не почва да сладни.“*

*„Ти — казва тя — море си, цар върховен,
и падат във бездънната ти гръд
безчестие и лъст, и срам отровен,*

*морето на кръвта ти да петнят.
Доброто ако в тебе подменят,
морето ти се къпе в локва кал,
не локва кал в морето си разлял.*

*Ще бъдеш роб, а ще царува роба,
ти кралски нищ, той нищ, но с кралски сан.
Живот ще си му, той ще ти е гроба,
той в гордостта, а ти в срама презрян.
Голямото зад малък параван
не можеш скри. Не би се кедър свел
пред храстта, храстът в кедър се е вплел.*

*И мислите, на сана ти васали...“
Той казва: „Да мълчиш е по-добре.
Отдай се с обич, обич да те гали.
Омраза инак ще те раздере.
Тарквиний след това ще те сбере
в леглото с най-последния коняр,
та в своя срам да имаш скъп другар.“*

*Нали лъстта я плаши светлината,
той факела си тъпче гневно с крак.
Срамът във сляпа нощ и в тъмнината
е най-прикрит и тираничен враг.
Крещи тя, агне в плен на единак,
но бялото й руно има власт
в устата да зарови меден глас.*

*Заключва царят с нощната ѝ дреха
в главата жалостивия ѝ вик.
Изплакват чистите очи утеша
и хлад за сгорещения му лик.
Защо лъстта оцапва ни за миг!
Изчистил би петната ѝ плачът,
ако безброй сълзи по тях валят.*

*Най-скъпото в живота си тя губи,
а той би дал спечеленото сам.*

*Във този миг са скрити битки груби,
в такъв триумф се крие век на срам
и ще прerasне в присмех този плам.*

*Крадеци лъст, честта недей кради,
за да не си по-беден отпреди.*

*Как кучето ловджийско във пресита
загубва към следата интерес
и подир дивеча крака преплита!
А как го би подгонил гладен пес!
И царят тъй, от лъст преситетен днес,
услаждда вкус, додето го вгорчи,
и с много лъст лъстта не заличи.*

*Бездънен грях, теб мисъл океанна
не може в образи да те сбере.
Повърне ли, тогаз лъстта пияна
какво е гълтала ще разбере,
но няма в пролетта си да умре.*

*Не ще я спрат ни речи, нито срам.
Щом с буен нрав е, конят капва сам.*

*Подир с лице изопнато и бяло,
със тежък взор и смръщено чело
желанието, цяло отмаляло,
оплаква свойто просешко тегло.
Надменна плът, страстта ти носи зло,
докато в теб гори, но след това
ще шепнеш ти молитвени слова.*

*Владетелят на Рим така греховно
препуска подир пъкления план
и сам тръби за делото отровно.
За туй ще е от вечността изгнан.
И на духа му в храма поруган*

*сега прииждат грижи в боен ред
към опетнения му бог с привет.*

*А той отвръща, че руши тълпата
разбунена свещения му зид
и на порока смъртен пипалата
отнемат му безсмъртието-щит,
та все да страда в Ада страховит.*

*Така съдбата рано той прозря,
ала с това съдбата си не спря.*

*И пак Тарквин прокрадва се в тъмата,
в триумфа рухнал, господар пленен.
Със рана, нелечима на земята,
белязан до последния си ден,
той жертвата оставя раздвоен.*

*Тя страда под товара на лъстта,
а той под бремето на съвестта.*

*Той като пес крадлив далече бяга,
тя, агънце, лежи с безсилна гръд.
Той мръщи се, порокът му дотяга,
тя впива нокти в изтерзана плът.
Той тъне в пот, че гони го страхът.*

*Нощта оплаква тя на колене,
той тича и насладата кълне.*

*Поел е той, покаяник несречен,
а тя стои, изгнаница без брод.
Той бяга към светлика предразсветен,
а тя не иска слънце в тоя свод:
„С деня нощта започва нов живот,
а няма хитрост в моите очи,
та злото нощно в тях да не личи.*

*Te мислят си, че всеки ще се вглежда
в срама, във който вперила съм взор.*

*Затуй избират мрака със надежда
да е невидим техният позор.
Плачът ще е на грешката им хор
и по лика ми кисела вода
срама ми ще гравира със ръжда.“*

*Покоя си и отдиха си пъди,
да ослепеят иска тез очи
и с удари в гръдта сърцето буди,
и моли го оттам да изхвърчи
и в друга гръд да грейне сред лъчи.
Безумна от скръбта, проклина тя
нощта, в която зло я сполетя:*

*„Ти, на покоя смърт, ти, адско чедо,
ти, документ и писар на злини,
на ужас сцена, на убийство бледо,
греховен хаос, дойка на вини,
ти, сводница, която ни петни,
ти, паст мъртвешка, ти, насилиник чер,
предател и шушукащ лицемер!*

*Омразнице забулено-мъглива,
понеже ти греха ми натвори,
към изгрева пушки за съпротива,
води война със времето дори!
Ако накрая слънце озари
все пак света, щом легне си да спи,
с отровни облаци го засипи!*

*Хладеца похити със дъх на гнило
и с влагата нездрава зарази
най-чистото, най-дивното светило,
преди до пладне то да допълзи.
Дано така го пара загрози,
че да потъне в тежката й смрад
и вечна нощ да падне по обяд.*

*Не нощно чедо, нощ да бе Тарквиний,
сребристата царица би петnil
и нейните проблясващи слугини
навек би мракът на гръдта ѝ скрил.
О, мила Нощ, другар в беда е мил.*

*Поемат ли поклонници на път,
си бъбрят, дълъг път да съкратят.*

*Но няма кой да се черви със мене,
ръце да кърши, чело да снижи,
да скрие взор, да падне на колене.
Сама, сама Лукреция тъжи.
От сребърен порой ще натежи
земята и ще смеся със речта
сълзите, паметници на скръбта.*

*О, Нощ, огнище черно, в пушек цяло,
дано ревнiv денят да не съзре
лика, загърнат в твойто наметалo.
Позора мъченишки скрий добре!
И нека сянка вредом се простре,
дано греха, роден под твоя знак,
да погребеш във непрогледен мрак.*

*Денят бъбrib на подбив ще ме вземe!
На светлото ще се четe по мен
честта ми пак потъпкаха без време
и поругаха брака осветен.
Дори и неграмотникът, смутен
пред книгите дебели, с леснина
ще срича по лицето ми вина.*

*С мен дойката детето ще приспива
и ще го плаши, плаче ли, с Тарквин.
Ще прави с мен речта си по-красива
ораторът пред важен господин*

*и ще услаждат празник не един
певците, да разказват как съпруг
зачерни аз, зачернена от друг.*

*От хулите пазете майто име.
Щади ме пред мъжса ми, Клевета.
Ако все пак тълпата опетни ме,
ще пряде и него гнилостта
и с укор ще го цапа пред света.
А той така е чист пред моя грях!
И аз така пред него чиста бях.*

*О, срам прикрит, безчестие проклето,
потайна язва, белег на позор!
Жигосваш ти на Колатин лицето
и там чете Тарквиний с остьр взор,
че в мир е бил ранен, не в боен спор.
Срама не виждат нашите очи,
но за злодея той добре личи.*

*Ако честта ти, Колатине, в мен е,
отне ми я насилиникът жесток.
Пчела без мед, със есенно бръмчене
аз търтей съм, преварил своя срок.
Богатството ми взе крадлив порок.
Влемя оса във кошера ти клет
и пи докрай от чистия му мед.*

*За твоя крах и моя е вината,
но зарад теб го пуснах у дома.
Дойде от теб — да хлопна ли вратата
и после да живея със срама?
Пък беше уморен, видях сама.
Говореше за чест — о, чудно зло,
честта да е на дявол облекло.*

Защо полазва червей в пъпка млада

*и кукувица при врабче гнезди?
И пълен с жаби извор става вада?
И спи грехът в почените гърди?
И царят на закона си вреди?
Но пълна и без примес чистота
не е позната още на света.*

*Старикът, който златото си трупа,
от болки и подагра свит е цял
и гледа си имането през лупа,
но иска пак и пак като Тантал
и сбира семе, що с ума е сял.*

*Какво накрай печели тоз човек?
За болките си мъки вместо лек.*

*Така богат, ала съвсем без сили,
той чедото си прави господар.
А то имота пръска, боже мили,
бащата slab, детето — пълно с жар,
и губят пак прокълнатия дар.*

*Щом свое назовем го, начаса
и сладкото горчи ни на вкуса.*

*Напролет вият урагани бесни
и бурен с цвете корени плетат.
Змията съска посред птичи песни.
Добро щом върже, лапва го грехът.
Човеците какво да нарекат
добро освен успеха си мъглияв,
ту себе си изтрил, ту своя нрав?*

*Ти, Случаю щастлив, с душа си грешна.
Предател зарад теб предаде днес
и ти вълка със агънцето среща,
посочи час на страшен главорез
и смееш се на разум, право, чест.
В дома ти здрачен скрит, порокът стар*

е на минаващи души рибар.

*Със тебе и весталка съгрешава.
Раздухваш жар, щом мярата стопиш,
душиш честта, убиваш вяра права.
Ти, низък своднико, прокълнат триж,
хвалбите гониш, разприте роиш.*

*Крадец, лъжец, насилиник развилял!
Медът ти жлъч е, радостта — печал.*

*Срамът е до насладата ти близко,
нира ти пищен пост е за света,
а титлити високи — име низко.
В най-сладкото пелин ти е речта
и е нетрайна твойта суета.*

*Защо тогаз, о, Слушаю проклет,
за тебе милиони чакат ред?*

*Способен ли си нявга прост молител
да доведеш до радостния миг?
На спора да прошепнеши час-спасител?
Да отървеш от мъки мъченик?
Да подадеш лекарство на болник?
Към теб пълзят и сляп, и нищ, и крив,
но все не срещат Случая щастлив.*

*Болникът мре, додето спи си врачът,
тиранът лапа, вехне клет сирак,
пируват властници, вдовици плачат,
за чумата не дават и петак.
Делата милостиви са ти враг.
Измама, гняв, насилие, кавги —
на тях са часовете ти слуги.*

*Щом видиш вярност или добродетел,
далеч от теб сто пречки ги държат.
Как плащат те! Но бог ми е свидетел,*

*не дава ни стотинчица грехът,
а с думи се откупва всеки път.*

*Как щеше Колатин да долети
подир Тарквиний! Но го спъна ти.*

*Вменявам ти убийства и грабежи,
вменявам, че на клетва измени.
Вменявам ти предателства, палежи,
вменявам ти наместо сто вини
страстта кръвосмесителна, злини
на тоя свят натрупала безчет
от Стария до Новия завет.*

*Другар на мрака, Време уродливо,
задъхан конник, на тъги носач,
пастир на грижи със лице менливо,
на злато кон, на млади дни гълтач!
На тоя свят и дойка, и палач!
Честта ми, подло Време, ти отне,
сега вземи живота ми поне.*

*Как Случаят, лакеят твой, побърза
съня да предаде, дара ти скъп!
Сполуките отложил, как ме свърза
с безкраен срок на безутешна скръб!
Глобявај, Време, всеки змийски зъб
и яж на клеветата всяко зло,
не зестрата на брачното легло!*

*О, Времето, то царя с цар сдобрява,
лъжите скрити сочи на света
и старите неща с печат скрепява.
То буди утрото, държи нощта
без сън, да се покae подлостта,
руши с минути крепостни стени
и позлатени кули с прах петни.*

*То дупчи с червеи пие дестала,
забвението храни то със смърт,
зацепва и променя то скрижала,
проскубва стара гарванова гръд,
суши дървета, в пролет да кълнят,
старинното желязо то яде,
с Фортуниното колело преде,*

*да вижда майка майка дъщерята,
дете да стане мъж, мъжът — дете,
убиец-звяр убит да е в отплата,
лъв с еднорог в кошара да расте,
да пада в примка, който я плете,
орача плод богат да весели
и капки дъжд да разломят скали.*

*Защо по пътя, Време, пакостиши ни?
Не можеш сторено да промениши.
Върни с минута векове предишни
та милиард сърца да покориш
и гневния кредитор да смириши.
О, черна нощ, да беше с час назад,
избягнала бих страшния ти ад!*

*На Вечността лакею, препъни ти
сега Тарквиний в неговия бяг
и му прати бедата на бедите,
та да кълне нощта проклета пак.
Да се страхува, като иде мрак,
и с мисълта за своята злина
във всеки храст да вижда сатана.*

*Със диви буйства му смути покоя,
със стонове му ложето срази,
прати му на безброй беди пороя,
но не жали пороя от сълзи
и с лед-сърца сърцето му смрази.*

*Жени му дай, сменили кротостта
на яростни тигрици с яростта.*

*Да има време къдици да скубе,
да има време сам да се вини,
да има време вяра да загуби,
да има време в робски стариини
от просяка да чака благини,
но просякът дори да се гнуси
с огризки от глада да го спаси.*

*Да има време да враждува с брата,
с шеги да го осмива всеки шут
и време колко мудна е тъгата,
и миг щастлив как тича като луд
да отброява царят с тежък труд.*

*Да страда в грях, на Времето немил,
че времето така е похабил.*

*О, Време, ученици сме ти ние.
Злодея да кълна урок ми дай:
от сянката си в ужас да се крие
и миг след миг да търси своя край
с негодна длан във гръд на негодяй.
Че кой ли би поел такъв товар,
да е палац на толкоз низка твар?*

*По-жалък е дори! С баща владетел,
надеждите му той опропости.
Личи у царя всяка добродетел,
но и грехът у царя по пламти.
Край сан велик скандал велик лети.
Луната в облак всеки я следи,
на воля гаснат дребните звезди.*

*Окъпе ли се врана в кална вада,
не си личи и капчица една.*

*Но ако лебед бял така пострада,
ще загрозят пуха-сребро петна.
Беднякът мрак е, царят светлина.*

*Лети комарът незабележим,
но на орела полета следим.*

*Вън, празни думи, свита на глупака,
бездодни звуци, съдници без власт!
Идете, де диспутът школски чака
и дето в спор се точки всеки час.
Страхливецът да се опре на вас!*

*На доводите аз обръщам гръб.
Безсилен е законът в мойта скръб.*

*Уви, напразно Случая ругая
и Времето, и царя, и Нощта.
Напразно за позора си роптая
и бъбря за отминали неща.
Безсмислен дим, отлита си речта.
Покой не ще намеря в лек такъв,
а ще пролея грешната си кръв.*

*Защо те, длан, присъдата люлее?
Сдобий се с чест, позора ми спести.
Умра ли аз, честта ми в теб живее.
Щом жива съм, позор ще те слети,
че свойта дама днес не защити
и на врага очите не издра.
Умри със мен, щом толкоз бе добра.“*

*И скача тя от смачканото ложе
оръдие да дири за смъртта,
но не е кланица това, да може
пред своя дъх да разшири врата
и вехне той, запрян във таз уста.
Над Етна тъй се рее тънък дим
и тъй димът след залпа е незрим.*

„О, всуе жива съм и всуе диря
щастлив завършек на живот-печал.
Как плашеши ме царската секира!
Сега да бе ми някой нож подал!
Но бях по-чиста от снежеца бял.
И пак съм чиста. Не, не съм, уви!
Тарквиний моя сняг окървави.

Това, зарад което аз живея,
отиде си. Ще срещна с чест смъртта.
Но с честен гроб връз вехтата ливрея
самата клевета ще почета
и с жива смърт — позора пред света.
О, жалка помощ! Бисерът отнет,
на огън да дадеш обкова клем!

Не ще познаеш, Колатине, скъпи,
на опетнена чест вкуса землист.
Лукреция не ще така постъпи,
да те ласкае със обет нечист.
Тук няма чужд калем да пусне лист,
та омърсилият това стебло
да смеси плод със твойто потекло.

И няма той да ти се смее скрито
и да те сочи на другари с пръст.
Ще знаеш, не със злато е добито
имането ти, а с грабеж чевръст.
Сама избрах си собствения кръст
и няма да проглътна своя срам.
С живота си на смърт ще го предам.

Не ще те трося с моята мътилка,
грехът не ще с причини да сладни.
Не ще да украсявам фон-чернилка,
та да покрия нощните злини.

*Езикът ми нечистите вини
пред теб ще изреди с пречистен слог.
Плачът ги плакне с пролетен поток.“*

*След тези нежни трели Филомела
за своята среднощна скръб мълчи
и строга нощ, унило гръб привела,
във ада слиза. Утрото лъчи
изпраща в дар на молещи очи.*

*Ала в тъма Лукреция стои.
На светло да се види се бои.*

*Ден откровен през всеки процеп гледа
и сочи там, където плаче тя.
„Око върховно — хлипа смъртнобледа, —
защо така в прозореца ми спря?
Боди очите спящи със заря.
Недей дамгосва челото ми с меч.
От теб делата нощни са далеч.“*

*Така гневи се тя на всичко живо.
Скръбта е като малчуган сърдит.
Щом цупи се, какво не му е криво!
По-стара скръб по-кrottка е на вид,
от времето смирена. Неприкрит
в по-младата, плувец е лош гневът
и дави се от тежкия си труд.*

*И тя така в море от грижи плава
и води спор със всичките неща,
и всяка скръб със своята сравнява,
и всяка вещ разпалва ѝ страсти.
А вещите менят се с лекота,
и ту скръбта ѝ губи реч и глас,
ту пък неспирно бъбри във захлас.*

Плача ѝ утринната чучулига

*влудява с трели и с възторг крилат.
Възторгът мъката до дъно стига —
за скръбния забавата е ад.
Тъга тъгата дери в тоя свят,
че болката се чувства най-добре,
щом в своето подобие се взре.*

*Видели бряг, мрем дважди в океана
и пред храна по-гладни сме. Сърби
по-силно пред балсама стара рана.
Скръбта подир утеха по скърби.
Потоп отприщват две-три тегоби,
а той, запрян, залива брод и бряг.
Скръбта не знае ни закон, ни праг.*

*И казва тя: „О, птички, погребете
в гръдта си присмехулна песента
и онемейте, зарад мен мъкнете,
че сладостта горчи ми във скръбта.
Избягва гостът тъжната врата.
Излейте ноти в някой весел слух.
Отмерваши ги с плач, за тях си глух.*

*Запей ми, похитена Филомела.
В косите ми от днеска ще гнездииш.
Тъй жал теб земята е обзела,
че с трелите сълзи ще изцедиш
и с моя стон във хор ще зазвучиш.
Ще ти припявам за Тарквиний аз,
ти за Терей извий изкусно глас.*

*И както трън в гърдите ти се впива,
за да не стихва болката, сама
дланта ми във сърцето ще забива,
да стресне взора, острата кама.
Той сепне ли се, чака го тъма.
Настроя ли така сърцето-гриф,*

в синхрон ще свирим скръбния мотив.

*Ти пееш нощем, птиченце невинно,
от срам отбягваш хорските очи,
но място най-далечно и пустинно
далеч от мраз и палещи лъчи
ще си намерим, там да зазвучи
двугласът ни, да трепне звяр дори,
щом хората не са така добри.“*

*Тъй в ужас див озърта се сърната
и чуди се кой път да избере
и в лабиринта странникът се мята
със вярата, че там ще си умре.
Кое, диви се тя, е -добре —
дали животът или пък смъртта:
животът — срам, смъртта — клевета.*

*„Да се убия — казва си — не е ли
духа си да оцапам с тая плът?
Тез, дето половина са им взели,
с достойнство зарад цялото търпят.
Коя ли майка, ако стигне смърт
единото ѹ детенце, ще реши
самичка другото да удуши?*

*Кое от двете искаше сърцето —
единото тяло ли, духа един?
Нали и двете чисти за небето
ги пазех и за моя Колатин?
Ако обелят бора-исполин,
той вехне без живителния сок.
Оголи тъй душата ми порок.*

*Домът ѹ обсаден, мирът разбит е
и крепостта е цяла в съсипни,
а храмът е оцапан в клеветите,*

*окаян и опасан със вини.
За пробива в тез крепостни стени
дано ме всеки съдник разбере:
душата клета там ще се провре.*

*Но няма да подиря край несретен,
додето не научи Колатин
и сам не се врече в мига ми сетен,
че ще накаже оня адски син.
Кръвта си ще оставя на Тарквин.
От него опетнена я пролях
и нему закон я завещах.*

*Оставям си честта на ножа точен,
проникнал във безчестната ми плът,
та честно да скъси живот порочен
и чест да следва подир таз смърт,
и да възкръсне в славата срамът —
нали убивам хулата в смъртта
и възкресявам с мъртъв срам честта.*

*Кралю на моя скъп брилянт, прости ми,
какво наследство да ти дам във дар?
Със храбростта ми се прочуй, любими.
Мъсти и ти така на този цар.
Смъртта ми прочети като буквар.
Другар твой в мен врага ти в мен уби.
Ти зарад мен Тарквиний погуби.*

*Накратко тъй изричам сетна воля:
душата — Богу, тялото — в пръстта,
а теб да вземеш храбростта ми моля.
На тоя нож пък давам си честта,
срата — на взелия ми гордостта,
останките от слава — на онез,
които не охулват мойта чест.*

*Ти гледай, Колатине, изпълни я!
Как исках само да я гледаш сам!
С кръвта си клеветата ще измия
и с край красив ще срина грозен срам.
Склони, сърце, щом думата ти дам,
и пред дланта ми знамето сведи.
Тя с тебе мре, ти с нея победи!“*

*От плана смъртен съхне ѝ езика.
Тя трябва перли от звезди-очи
и дрезгаво прислужницата вика,
и пъргавата вярност в миг търчи.
Дългът, пера от мисъл взел, хвърчи.
Лукреция я среща с лик унил —
поле под сняг, що Феб е разтопил.*

*Прислужницата я приветства бледа
със тиха реч, на скромността език,
и с тъжен взор страданието гледа —
Лукреция е в скръб облякла лик —
но не допуска дързост ни за миг.*

*Не пита кой слънцата две стъмни,
ни кой във плач окъпа тез страни.*

*Ридае подир залеза земята
и става плачещо око цветът.
Окръглени очи и тя, горката,
намокря с плач, та дружно да тъжат
със две слънца, отпреде що пламтят,
гасени от соленото море,
и, росна нощ, тя плаче, без да спре.*

*Две фигури във скулптура красива,
два шадравана в езерца-корал.
Едната с право рой сълзи пролива,
а другата пък прави го от жал.
На пола им сълзи е Господ дал,*

*щом чуе вест за чуждата беда,
очите си да дави във вода.*

*Мъжът е мрамор, восък е жената.
Тя с образ е, от мрамора желан,
и слаба е — нея той печата
чудати шарки с ловка, подла длан.
Грехът ѝ не от нея е избран.
Ще дирим ли у восъка вина,
че бил печатът с лик на сатана?*

*На женствената мекота в полето
безбройни малки червеи личат.
А пък мъжете са гъстак, където
сто пещерни злини дълбоко спят.
Тъй през кристал прашинките блестят.
Мъжът е скрит зад вид, що вдъхва страх.
Жената пише лика си с грях.*

*Недейте хули сбръканото цвете,
а зимата, отнела му цвета.
Не плячката, а хищника винете
право. Нека не зове света
жената грешна, щом е във властта
на мъжкия порок, че не веднъж
в срам женски е нощувал важен мъж.*

*В Лукреция вий вижте образец.
Как нощем я нападна царски син
и сплаши я със смърт и срам, венеца
на тая смърт и смърт за Колатин!
Тъй бе опасен отказът един,
че смъртен страх я цяла вцепени,
а пред мъртвеца кой ще се свени?*

*Но кротко господарката изрича
към образа на своята печал:*

„Отде, момиче, тоз порой изтича,
що младият ти лик облял е цял?
От мен ако извира твойта жал,
приятелко, сълзите пресуши.
Плачът със плач не ще се утеши.

Отдавна ли — простенва в тишината —
замина си Тарквиний? Разкажи!“ —
„Уви, госпожо, спях, ала вината
от леността небрежна ми тежи.
С това грехът дано се издължи:
аз бях на крак, преди да грейне ден,
но той пък бе си тръгнал преди мен.

На дръзката прислужница простете,
но от какво дъхът ви чак ще спре?“ —
„Мълчи! Дори да го потретим двете,
от туй не ще ми стане -добре
и няма то в слова да се сбере.
А мъката най-адска е това,
да не се сбират чувствата в слова.

Перо, мастило, лист ми дай веднага.
О, не, почакай. Ей ги тук пред нас.
И друго що? Един вестител, драга,
при моя мил съпруг прати завчас
с писмото, дето ще напиша аз.
Иди, кажи му, че го чака път.
Причините бавежа не търпят.“

Останала сама, тя листа гледа.
Перото без следа навред хвърчи.
Тъга и реч се вкопчват за победа.
Що писа ум, сърцето изличи.
Туй е фалшиво, туй пък зле звучи.
И като хора, дето чакат ред,
тълпят се мислите все -напред.

*Накрая почва: „Честни мой съпруже,
привет от тази, що изгуби чест.
Бъди ми здрав и бързай, мили друже,
ела си вкъщи да ме видиш днес.
Лети, лети след тая моя вест!*

*Завършвам с поздрав от дома ни клет,
със малко думи, но с тъги безчет.“*

*И сгъва документа на тъгата,
така неясно ясна скръб предал,
та да съгледа Колатин в словата
троха печал, не всичката печал.
Спестява му я тя от страх и жал,
че би могъл греха да й вмени,
но тя петното с кръв ще извини.*

*А силата на чувствата дълбоки
ще трупа до очаквания взрив,
та плач, сълзи, стенания високи
да разкрасят позора некрасив
и я очистят пред света бъбров.
Но от петното да стои далеч,
не иска да оцапа листа с реч.*

*От разказ гледката ни по вълнува.
Окото на слуха нали тогаз
видяното явление тълкува,
и скръбен е делът на всяка част.
Но само час скръбта звучи за нас.
Надвиква бродът плитък дълбини,
далечно ехо в думите звъни.*

*С печат, с адрес, писмото е готово:
„Ардея, бързо, за съпруга драг.“
На вестоносец със лице сурово
го връчва тя и моли пак и пак*

*да литне като щърк пред северняк.
Не може скорост да ѝ угоди,
че крайна нужда крайности плоди.*

*Селякът ѝ се кланя до земята,
черви се и с немигащи очи
в ръце поема свитъка с печата
и с простодушна скромност си мълчи.
Но ако грях в душата ни горчи,
си мислим, всеки вижда там вина:
„От мене го изби червенена.“*

*А глупчото го ален цвят покрива,
че няма опит, нито дух, ни ум.
С дела говорят люде ей такива
и бързи са, пък други с много шум
се правят на по-бързи от куршум.
Но честен образец на минал век,
не думи, вид заложи тоз човек.*

*Ала жарта невяра в нея пали
и цели аленеят той и тя.
Черви се тя: „Той всичко е разбрал и
льстта понеже вижда, запламтя.“
И се открыто във селяка взря.
Той още по черви се удивен,
тя пак си мисли: „Злото зърна в мен.“*

*И струва ѝ се век, откак се бави,
а миг го няма верния слуга.
През часовете дълги що да прави?
За плач и стон е късно май сега.
Изчерпаха се болка и тъга.
Ще заглуши ридания и зов,
да диди на скръбта си израз нов.*

Накрай за онова платно се сеща,

*изобразило Троя с цар Приам
и с армията вражеска отсреща,
зарад Елена Гръцка сбрана там
града да предаде на сеч и срам,
де горди кули извисяват връх,
като че ги докосва божи лъх.*

*Изкуството, природата презряло,
с живот безжизнен в сто неща пълзи.
Една ли там жена над мъртво тяло
превръща сухи капчици в сълзи?
Кръвта-боя кого не порази?*

*И като сетни въглени в нощта
горят очи в предсмъртна сивота.*

*Войникът, гледаш го, в пръстта зарит е,
окопи рови, плувнал цял във пот.
От кулите троянски пък очите
на часовите, пълни със живот,
следят враждебно всеки гръцки ход.
Така ги е творецът пресъздал,
че отдалеч прочиташ в тях печал.*

*А вождовете с царственост изящна
стояха достолепно най-отпред.
У юношите ловкост пък безстрашна
личеше. Тук-таме страхливец блед
се мяркаше във бойния им ред.
Погледай го, същински прост селяк,
тресе се цял пред стихналия враг.*

*А на Аякс, на Одисей лицето
как мъдро рисувачът бе предал!
Прозирно, всяко сочеше сърцето.
Да, нравът бе по всеки лик изгрял:
Аякс бе гняв и избухливост цял,
на Одисей пък погледът лукав*

говореше за сдържан, ведър нрав.

*А Нестор реч държеше пред войската,
че е дошъл за нова битка час.
От жеста благороден на ръката
как зрителят изпадаше в захлас
и мислеши си, той мъдър глас
е видим лъх, в небето чак извил
и в бялата брада прошумолил!*

*Как всеки жадно словото поглъща
и блъска се, в мъдреца впил очи!
Тълпата разнолика, но и съща,
сирена сякаш чува да звучи.
Голям и малък, всеки там личи.
Ума осмели с ръста си висок,
най-задните май виждаха с подскок.*

*Ръка е някой сложил върху теме,
а пък носът му зад ухо е скрит.
Друг сякаш вика: „Дявол да го вземе!“,
а трети, смачкан, бута се сърдит
и с морав яд е всеки ядовит.
От страх да не пропуснат златна реч,
все още не решават спора с меч.*

*Фантазията беше победила —
измамен образ, тъй правдив, богат,
че копие заместваше Ахила
в една ръка. Самият той отзад
бе видим само за ума окат.*

*Ръце, лице, глава, стъпало, крак
на цялото превръщаха се в знак.*

*А от стените на могъща Троя
поема Хектор с лъвското сърце.
Троянски майки изпровождат в боя*

*чедата си с оръжие в ръце
и като под немито стъкълце
под светла радост ужаса смрачен
е скрил възторгът преувеличен.*

*И от Дардания кръвта тогава
потича на Симоент в панратта,
а той с вълни на боя подражава —
връз бряг ронлив си лее яростта,
подир назад прибира си мощта,
дорде вълните с бойния си ред
не пратят залп от пяна пак напред.*

*Пред туй платно Лукреция се спира
да дери съвършената печал
и вредом нейните следи намира,
и никой всичката не я е сбрасал.
Но ей Хекуба с вид обезумял
ридае до Приам, кървящ до смърт,
а Пир е стъпкал старческата гръд.*

*Художникът представил е в Хекуба
нерада старост, бренност и беда:
дълбоки бръчки в плетеница груба,
от нявгашната хубост ни следа,
не синя кръв — катранена вода
в спаружените жили без живец —
живот, заключен в тяло на мъртвец.*

*Лукреция се вглежда в тая сянка
и с раната ѝ старешка кърви.
И жестове повтаря, и осанка,
но клетвите ѝ как да долови?
Художникът не е бил бог, уви,
и бедната Хекуба е проклел —
тъга ѝ дал, езика ѝ е взел.*

*„О, беден инструмент, без звук остана,
но аз ще те настроя в моя лад
и на Приам в рисуваната рана
балсам-сълзи ще капна, с водопад
да потуша пожара в твоя град,
и ножът ми очите ще кълве
на гърците, на твойте врагове.*

*Как бих издрала блудницата, дето
войната почна със покварен нрав!
Зарад лъстта ти, Парисе, небето
опожарява Троя в своя гняв.
Ти огъня му пална с плам нездрав
и за греха, що в твоя взор горя,
днес мрат баща и син, и дъщеря.*

*Защо е нужно личната наслада
на други да отнема радостта?
Защо, сгрешии ли, твоят грях не пада
връз твойта си глава за дързостта?
Невинни да петниши е грехота.
За нечия простъпка всеки път
защо стотици хора да търпят?*

*Хекуба плаче, цар Приам умира,
в несвяст е Хектор, а Троил сразен.
Другар с другаря кървав изкоп сбира
и от другар другарят е ранен,
задето някой на лъстта бил в плен.
Да беше спрял сина си този цар,
да свети в Троя слава, не пожар.“*

*Тъй жали тя рисуваната Троя.
Нали скръбта, увиснало звънче,
запее ли под тежината своя,
от допир лек извива пак гласче.
Лукреция така ще изрече*

*слова към живописаната жал,
че в заем лик творецът ѝ е дал.*

*И дълго във картината тя дири
лице унило в мъж и във жена
и оня, що фригийските пастири
удави в скръб, накрая разпозна,
щастлив, макар и с грижа не една.*

*Селяци водеше към Йлион
с търпение, осмяло всеки стон.*

*Потрудил се художникът с изкуство
измяната добре да облече:
осанка скромна, поглед, пълен с чувство,
вид кротък, чисто чело на момче,
тъй смесено червено с бяло, че
червенината гузно не пълзи,
ни блед, страхът лицето му грози.*

*Ала, затънал в злото, дявол същи,
предателят с тъй праведен е вид
и тъй притулва грехове могъщи,
че и самата мнителност прикрит
порок не ще съзре, ни гръмовит
и черен ураган в тъй слънчев ден
такъв светец да цапа с адска тлен.*

*Художникът изписал е умело
изменника Синон, с омаен слог
убил Приам. О, черно, скверно дело,
катран и сяра, пламък най-висок,
погубил Йлион и всеки бог,
потресъл и разтърсил куп звезди,
що в Троя се оглеждаха преди!*

*Лукреция, загледана в платното,
на майстора изкусен се гневи.*

*В такъв ли дивен храм е скрито злото
Не, с друг Синон той сбъркал е, уви.
И пак в лика се взря, и долови
в открытия му поглед нрав почен.
Да, сигурно портретът е сгрешен.*

*„Не може“, казва, „който тъй те гледа“,
ала не казва „да таи лъжи“.
Тарквиний спомнила си смъртнобледа,
с „лъжи да не таи“ тя продължи.
От туй „не може“, реч, се откажи!
Смени го със: „Не може, вижда Бог,
щом гледа тъй, да не таи порок.“*

*„Че както тъжнияят Синон ни трогва,
замислен, кротък, някак уморен,
като че ли в скръбта си изнемогва,
така Тарквиний се яви пред мен,
отвънка честен, ала опетnen
с порок отвътре, и като Приам
и аз загубих своята Троя в срам.*

*Виж, виж, Приам очи как навлажнява,
съзрял Синон да плаче с плач несвой.
Човек старее, пък не поумнява.
Плачът, палач на Йлион е той:
сълзите му са пламък, не порой,
и перлите, що стапят тая гръд,
са топки огън, Троя ще стопят!*

*Такива дяволи крадат от ада.
Гори Синон, а пък трепери цял
и от студа изгарящечно страда.
Да, полюс тука с полюс се е сbral,
глулеца да ласкае оглулял.
Приам ласкае с вяра тъй Синон
и той с вода подпалва Йлион.“*

*Такава страст в гърдите ѝ извира,
че кротостта ѝ нявашна умря.
Тя с нокти книжния Синон раздира,
понеже в него оня гост видя,
зарад когото себе си презря.*

*Ала накрай се май развесели:
„Глупаче, тази рана не боли!“*

*На приливи и отливи скръбта е
и време Времето пилее в стон.
Жадува нощ, подир за ден мечтае,
но тегнат те с минути милион —
мига проточва скръбният закон.*

*Не спи скръбта и с клюмнала глава —
тя вижда, времето пълзи едва.*

*Убягнала ѝ беше мисълта, че
прекара век с рисувани съдби,
забравила за своята да плаче.
Замислена над чужди тегоби,
от гледката потрисаща скърби.*

*Бедите си най-леко ний търпим,
когато ги със другого делим.*

*Но пъргавият пратеник довежда
с другарите му чакания мъж.
Лукреция във траурна одежда,
с два сини кръга, две дъги след дъжд,
явява се пред всички, призрак същ.*

*Дъгите две в небето ѝ са знак,
че бурите ще се повторят пак.*

*Съпругът тъжен щом това съзира,
в лика ѝ се заглежда удивен.
В очите зачервени плач извира,
с тъги е руменецът умъртвен.*

*Не дръзва да ѝ каже „добър ден“
и двамата стоят във немота
като случайни странници в света.*

*Но взема ѝ дланта мъртвешки бяла
и казва кротко: „О, какви злини
те сполетяха, та трепериши цяла?
Кой розите изгна от тез страни?
Любима, мрачината отгърни!
Разкрий тъгата, мила, да ти дам
за твойта болка лековит балсам.“*

*Скръбта подклажда тя с въздишки тройни,
преди едничка дума на тъга.
Накрая след молбите многобройни
да му разкаже готов се сега
честта ѝ как превзе във плен врага.
А Колатин, с другари обграден,
очеква разказа за тоя плен.*

*И лебед блед във водното си ложе,
запява тя пред сигурната смърт:
„Да се поправи грешката не може
и две слова май всичко ще сберат.
Не думи, скърби бликат в мойта гръд,
а жалбите са дълги и не знам
как с отмаял език да ги предам.*

*Тогава нека кратки са словата:
Съпружес, чужд натрапник похити
леглото ти и сложи си главата
там, дето морно я полагаш ти.
И всичко, дето ти страхът шепти,
направи с мен насилиникът жесток.
Уви, петни Лукреция порок.*

Че на нощта в най-страшната тъмница

*покоя ми внезапно оскверни
натрапник с нож и факла във десница.
Той каза тихо: «Римлянко, стани
и дай ми обич. Инак, запомни,
позор ще черни целия ти род
и ще съсипеш своя млад живот.*

*Грозника пръв измежду твойта свита,
сега ако не ми се подчиниш,
ще пробода, подир и теб убита
ще сложа там до него да лежиш.
Ще кажа, че видях те да грешиш
и на лъстта реших да отмъстя.
Тъй с твоя срам ще се обезсмъртя.»*

*Щом чух това, започнах да ридая.
Той нож опря във моите гърди
и се закле, че ако не изтрай,
езикът ми във миг ще се втвърди,
а моят срам легенди ще роди
и ще охулва царственият Рим
Лукреция с прислужника любим.*

*Пред силен враг тъй слаба бях, горката,
че слаба ме направи силен страх.
Щом кървав съдник забрани словата,
аз как да диря правдата без тях?
Свидетел бе му аленият грях,
че погледа му грабнах, но съдът
окрал ли си, присъдата е смърт.*

*На още извинения учи ме.
В едно поне ще подслоня сърце:
макар че омърсена кръв петни ме,
духът ми девствен е без петънце.
От похот той не е държан в ръце,
ни скланяли са силом този цар*

на нейния отровен будоар.“

*Търговецът с потънала фрегата,
навел главата и прекършил гръб,
ръцете скръстил, впил очи в земята,
издишва с бледи устни-восък скръб,
затворила гласа му в тъмна глъб,
ала напразно бори се, уви.
Издишаното пак с уста лови.*

*Така вълна през арката нахлува,
надминала окото в своя бяг,
и връща се, като се налудува,
обратно в родната стихия пак,
вилняла с гняв, без гняв да търси бряг.
Така се люшка и духът му клем:
издишва-вдишва скръб назад-напред.*

*Скръбта му безсловесна тя съзира
и сепва го от унеса дълбок:
„Тъгата ти с тъгата ми се сбира.
От дъжд не съхне буйният поток.
В мен приливът се сблъсква по-жесток
и по-болезнен. Нека, другче скъп,
едни очи се давят само в скръб.*

*Щом със словата си те завладея,
от миналото зло ме защити.
За твоята Лукреция, за нея,
ти нему, мой, твой, собствен враг, мъсти.
Макар и късно да ме браниш ты,
вземи му бързо подлия живот.
Пороците на жалостта са плод.“*

*„Преди да ви го назова, велможи —
тя казва на мъжете, сбрани там, —
пред мене всеки клетва ще положи*

*да отмъсти за страшния ми срам.
Сторете го, да кажа «слава вам»,
че рицар, бранил с меча си жена,
прославя се за вечни времена.“*

*И благородно меча си тогава
предлага всеки воин на мига,
тъй както рицарството задължава,
и чака я да назове врага.
Но неизрекла своята тъга,
тя спира ги: „Кажете ми в очи
какво позора чер ще заличи.*

*Природата каква е на греха ми,
натрапен от безбройни страхове,
и ще измие ли духът срама ми,
та падналата чест да отърве
и пак невинна да ме назове?
Как изворът пречиства сам води!
Аз чиста ли ще съм като преди?“*

*И всеки начаса я уверява —
духът ѝ чист е тялото измил.
С безрадостна усмивка тя тогава
обръща картата на лик унил,
де мъките плачът е отразил.
„Не, няма — казва — в бъдното жена
със мен да се измъква от вина.“*

*Въздъхва и сломено изговаря
на цар Тарквиний името едва
и „той, той“ продължава да повтаря,
отрекла се от другите слова.
И още много звуци след това
въздишка следва. „Той, той, господа,
ме кара своята гръд да пробода.“*

*Тогава в гръд невинна нож виновен
прибира, та духа изнемощял
да пусне от затвора му отровен,
де толкова тревоги бе видял.
С въздишките в небето полетял
и отменил съдбовния си срок,
духът ѝ се възнася на възбог.*

*А Колатин с велможите замира,
от страшното ѝ дело поразен,
подир баща ѝ тази кръв съзира
и връз трупа ѝ рухва покосен,
а Брут изважда нож окървавен
от бликналия пурпур, и шурти
кръвта след ножа, за да отмъсти.*

*И кипнала в гръдта, дели се ясно
на два потока придошли кръвта,
опасва я отляво и отдясно
и като празен остров в самота
лежи тя след обсадата в нощта!*

*Червена кръв тече от тая гръд,
и черна — нея опетни срамът.*

*Край образа печален и съсирен
на черната се вижда кръг вода
и мъртвата оплаква с плач неспирен.
Тъй всяка опетнена кръв рида
след тоя ден за нейната беда,
а червенее всяка чиста кръв
от свян, че съществува грях такъв.*

*„О, дъще, дъще — вайка се бащата. —
Мой бе животът, който покоси.
Ако е жив родителят в децата,
къде да бъда жив, щом ти не си?
Не за това от мене изгласи.*

*Децата ако мрат преди отца,
не те, а ние техни сме деца.*

*Във тебе виждах, бедно огледало,
отново старостта си младенец.
Но, нявга дивно, вече потъмняло,
сега показваш кости на мъртвец.
Изтри ме ти от своя сив гледец
и всичката ти хубост стана прах.
Не виждам онова, което бях.*

*О, Време, спри се, не препускай, чу ли
Потомство пак с косата повали
и гнила смърт пак силния отбрули,
наместо над старик да се смили.
А сменят млади старите пчели.
Така че, дъще, отвори очи
и ти баща си мъртвъ оплачи!“*

*А Колатин е сякаш зърнал ада.
Той моли тъст си да му стори път,
ала в поток от леден пурпур пада,
окъпва лик, по-бледен и от смърт,
и губи свят до мъртвата ѝ гръд.
Но мъжки срам дъха му връща пак,
нали мъстта от него чака знак.*

*Дълбоката тревога на душата
е оковала бедния език,
а той, вбесен, че води го тъгата
и прави го безмълвен мъченник,
обръща се и трупат се във миг
безсилни думи, за сърцето лек,
неведоми за никой друг човек.*

*Но пак „Тарквиний“ ясно се дочува
през зъби, сякаш го разкъсва той.*

*Да, вихърът, преди да забушува,
мощ сбираше, но се изля порой
и ветровете легнаха в покой.*

*Баща и син, през сълзи спорят те
кой по е скъп, жена или дете.*

*И сетне всеки я нарича своя,
а тя не беше ничия в смъртта.
Бащата казва: „Моя е.“ — „Не, моя —
мъжът отвръща. — Моят дял в скръбта
е повече и никой на света
не бива да ридае с мен, един
ще я оплаква само Колатин.“*

*Лукреций казва: „Мой живот туптеше
у нея, рано, късно похитен.“
Отвръща Колатин: „Жена ми беше
и моя, в себе си погуби мен.“
С „жена ми“, с „дъщеря ми“ огласен,
просторът, що духа ѝ приюти,
„жена ми“, „дъщеря ми“ сам креши.*

*А Брут стои със кървав нож в ръката
и слуша спора скръбен и сърдит.
Накрай облича мисъл в реч крилата,
погребал в тая рана смешен вид.
Сред римляните той бе знаменит.
Тъй тачи крал на шута глупостта,
че вечно в смях разчекнал е уста.*

*И плитка роба хвърля той тогава,
предрешвала кроежите добре
и дълго скриван ум въоръжава,
сълзите Колатинови да спре.
„Така ли римлянинът ще умре?
О, нека, уж глупак аз, неразбран,
ума ти да поучи обигран.*

*Дали от болка болката ще мине,
от раните, от скръб скръбта?
Ако се сам погубиш, Колатине,
за злото туй ли ще ти е мъстта?
Приумица е то на глупостта.*

*Жена ти бедна тъй се заблуди
и нож заби във своите гърди.*

*О, римлянино храбри, във росата
на жалбите духа си не трояви,
а боговете римски за разплата
с мен паднал на колене призови.
Да кимнат благосклонно със глави
и заедно за злото да мъстим.
Тарквиний опетни и тях, и Рим.*

*За Капитолия, за всичко мило,
за тая поругана кръв и плът,
за туй светило, цял свят оплодило,
зарад правата, дето Рим крепят,
за честната жена, чиято гръд
прободе тоя нож окъревавен,
позорът нека бъде отмъстен.“*

*На своето сърце той длан положи
за клетва и във ножа устни впи.
Приканি после другите велможи
и всеки го в почуда подкрепи
и преповтори, без да се скъпи,
на Брут слова, пълни с нова мощ,
на колене пред кървавия нож.*

*Заклеха се във общата победа
и тялото изнесоха оттам
по улиците римски, да погледа
народът римски царствения срам.*

*И одобри възмездietо сам
единодушно римският народ
и бе Тарквин прокуден до живот.*

ПЛАМЕННИЯТ ПИЛИГРИМ

I.

*Кълне ли се във вярност любовта ми,
аз на лъжите вярвам до една,
та да си мисли колко лесно мами
младеж, невеж за светска хитрина.
Суетно мисля, че за млад ме смята,
макар да знам, отдавна съм презрял,
и пак с усмивка вярвам на словата,
любовен грях с тревоги обуздал.
Защо ли тя ми казва, че е млада,
защо ли че съм стар не кажа сам?
Но на любов реч ласкова допада,
а влюбената старост я е срам.
Лежа със любовта, тя с мен лежи,
и давим греховете си в лъжи.*

II.

*Любови две душата ми е скрила,
същински дух добър и зъл за мен.
Добрият е младеж с коси от свила,
а злият дух — жена със мургав тен.
Да ме отмъкне в ада чер, жената,
същинско зло, измъчва го безспир
и с дивна гордост цапа чистотата,
та да се срине светлият кумир.
И дявол ли е този ангел вече
не знам, но ме съмнения гризат
щом заедно са двамата далече,
то ангелът ми май е в нечий ад.*

*Едва ли бих аз правдата узнал,
ако не пламне моят ангел цял.*

III.

*Нали с реторика от небесата,
с която спор не водил би светът,
окото ти ме тикна към лъжата?
Но грях простен е в твоя чест грехът.
Жена предадох и доказвам, ето,
ти си богиня, значи не си ти.
Във плът се клех, не в ангел от небето:
ти с милост от срама ме очисти.
Дъх мойта клетва е, дъхът е пара.
О, слънце, сгряло тия ширини,
тя в тебе е, издишай си товара,
и ако секне, мене не вини.
Виниш ме пак? Та кой не би предал
едината клетва зарад Рая цял?*

IV.

*Седеше Китерея край реката
с Адонис, неразцъфнал, мил и свеж,
и с погледа най-дивен на земята,
ухажваше красивия младеж.
С истории му галеше ухoto,
очите — с благосклонна красота,
докосваше го тук и там, защото
тя стапя с допир добродетелта.
Незрят ли бе за речите изкусни,
или отхвърли нейната любов,
ала стръвта ѝ не допря той с устни
и срещуна с присмех всеки порив нов.
Накрай тя легна възнак, но на бяг
тогаз удари дръзкият глупак.*

V.

*Престъпил клетва, как ли с клетви да се вричам
Ала към хубостта обетът ни е скъп.
Сам лъгах се, но теб по-вярно ще обичам.
Превръщаш във върби ти мислите от дъб.
Науката сега в очите ти се взира,
че книгата са те на сладости безчет.
Познанието там достойна цел намира
и красноречието вижда свой предмет.
Духа невеж едничък ти не би пленила.
Похвала е за мен, че запленен съм сам.
В гласа си гръм, в очите мълния си скрила,
но щом си мила, те са музика и плам.
Божествена, недей да искаш грях такъв —
да слави рай такъв език от плът и кръв.*

VI.

*Едва росата слънцето напече
и легнаха под сенките овце,
и ей я, Китерея търси вече
Адонис пак с копнеещо сърце
покрай потока, под върба зелена,
де той минава, скръб да охлади;
денят горещ бе, тя — по-сгорещена
от чакане край бистрите води.
Накрая иде той, наметка мята,
моравата огрял със голота.
Отгоре гледа слънцето земята,
ала по-тъжно гледа Любовта.
Усетил я, той гмурва се със скок.
Тя шепне: „Зевсе, де да бях поток!“*

VII.

*Красива, но невярна си, любима,
и гълъбица, но и дявол цял,
мек восък, но ръжда по тебе има,
блестящ кристал, по-крехка от кристал.*

*На лилия и пурпур си с цвета,
най-дивна, най-двулична на света.*

*Как често слива устни с мойте устни,
и кле се в любовта си всеки път,
и с колко речи радва ме изкусни,
че губиш ме уплашена до смърт?*

*Но клетвите, сълзите ти, сега
разбирам аз, били са на шега.*

*Ти беше слама в огнена стихия
и като слама любовта изтля.*

*Ти любовта роди, подир уби я
и клетвите за вечност пропиля.*

*Любов ли, лъст ли твойто бе, не знам,
злина в доброто и за двете срам.*

viii.

*Ако са стих и музика прилика,
като сестрата с брата, то тогаз
любов ни свързва двамата велика,
обичаш нея ти, а него аз.*

*Ти Дауланд харесваш, че с небесен
допир до лютнята ни заплени,
а аз харесвам Спенсър, с дивна песен
достигнал непознати дълбини.*

*Ти радваш се на сладостните трели
от лютнята божествена на Феб,
а мен пренася в приказни предели
гласът му, както звуците му — теб.*

*Един е Бог, ни учи древен мит,
и двойният ми Бог у теб е скрит.*

ix.

Във дивно утро дивната царица

* * * * *

*по-бледа и от своята гълъбица,
зарад Адонис, буен горд младеж.
Тя качва се на хълм насред полето,
а той пристига с хрътки и със рог.
От глупост и от доброта в сърцето
лова тя забранява с поглед строг:
„Видях веднъж младеж със лута рана,
сред тия храсталаци, цели в кръв.
В бедрото му прободе глигана,
и бе ей тука с отвор ей такъв.“
Бедро оголва; други рани там
видял, той хуква, зачервен от срам.*

X.

*Уханна роза, бързо прецъфтяла,
ти пъпка бе, откъсната през май!
Сияйна перла, скоро потъмняла!
О, хубост, сполетя те тъжен край,
подобно плод, без време разпилян
от развилиял се летен ураган.*

*За тебе плача, ала без причина.
Ти нищо свое не ми завеща,
но пак желаното от мен надмина,
че не поисках нищо на света.
О, да, приятелю любим, прости,
дари ми недоволството си ти.*

XI.

*Венера с младия Адонис беше
под миртата, сред цъфнали цветя,
и как бог Марс я любил му шептеше,
как легнал той със нея, с него тя.
„Така прегърна ме“, Венера рече,
като обви Адонис със ръка.
„Така ми после дрехата съблече.*

*Адонисе, и ти стори така.
И в устните ми тъй се впи веднага.“
И с устни Марс самичка изигра,
но дъх пое и момъкът избяга
от разказа и страстната игра.
Любима, ех, да бях така и аз
прогонен от целувки и от страст!*

xii.

*Злата старост с младост никак не се има.
Младостта се радва, старостта тъгува.
Младостта е лято, старостта е зима.
Младостта е жарка, старостта студува.
Младостта лети, старостта пухти,
младостта е жива, старостта — ленива.
Младостта е хала, старостта е вяла.
Младостта е дръзка, старостта — страхлива.
Старост, тъй противна, младост, толко дивна!
Младост в теб, любов, блести.
Старост, стой далече, момко, бързай вече.
Дълго се забави ти.*

xiii.

*Нетрайна хубостта е и менлива,
тя блясък е, що времето руши,
и цвете, дето в пъпката изгнива,
стъкло, което с допир се троши.
Менлива, блясък, цвете и стъкло
строшено, мъртво, без да е било.*

*Навек изгубен скъпият предмет е
и не се лъска блясък потъмнял,
и стъпкано, умира всяко цвете
и не лепим строшеното със кал.
Петна щом хубостта грозят, със грим,
пари и труд не ще я разкрасим.*

„Лек сън и лека нощ“? Да спя не мога.
Желаеш ми го, но съня ми взе.
В килията ридая и тревога
е оковала моите нозе.

„На добър час, до утре сутринта.“
Добър ли? Цял изпълва ме скръбта.

Ала с усмивка сладка ме отпрати.
Не знам дали на присмех тя е знак.
В раздялата ни радост ли видя ти,
или ме каниш да намина пак?

„Да мина“, да, на сенки като мен
трудът остава невъзнаграден.

Боже, как дира взорът ми зората!
Сърцето ме държи на пост; лъчи
показват се и будят сетивата,
че нямам вяра в своите очи,
щом дойде Филомелиният час.
Но глас на чучулига чакам аз.

Тя изгрева посреща с нежни трели
и тъжната тъма се хвърля в бяг,
и пак нозете са към теб поели
и бляна си сърцето вижда пак.

Утеша пак и скръб менят места,
че рече ти: „Ела на сутринта!“

Да бях със теб, нощта лети тогава.
Сега часът по-дълъг е от час.
Минутите луната отброява.
О, слънце, пак изгрей за всички нас!
Иди си, нощ! Ден, окради нощта!
Скъси се, нощ, и тъй до сутринта.

СОНЕТИ ПО РАЗЛИЧНИ МЕЛОДИИ

I.

*Най-хубавата щерка на род голям, богат
дарила беше с обич един школар познат,
но срещуна англичанин напет и тъй сърцат,
та чак ума ѝ грабна.*

*Любов с любов поведе тогава лют двубой:
школар ли да погуби, прославен ли герой?
От толкоз много мисли остана без покой
горката млада дама.*

*И тоя труден избор почти я умори.
Как двама с равна обич поравно да дари?
Ex, рицаря накрая натири вдън гори,
че иначе не може.*

*Надви така над меча школарят със ума,
и знанието грабна красивата мома
и нани-нà, мъж учен отведе я дома.
Тук свършила песента ми.*

II.

*В ясен ден, о тъжен ден
Купидон, през май роден,
зърна прелестен цветец,
люшкан от играв ветрец.
Милваше зефирен лъх
кадифения му мъх.
Лъх да е със нежен стон*

*сам поиска Купидон:
„Въздух как те гали плах!
Въздух, въздух де да бях!
Но се врекох вече аз
да не късам твоя храст,
клетва, враг на младостта,
демо къса сладостта.
Юпитер би теб избрал,
че от Хера по си бял,
и Олимп би той сменил
с допир до цветеца мил.“*

III.

*Стадата ми гладуват,
овцете ми тъгуват,
овните не лудуват,
хаос е вред.
Без любовта
и верността,
сред пустошта
страдам аз клет.
Песента ми свърши вече,
мойта мила е далече.
С вярна обич бях богат,
но ме днес обгръща хлад.
Адът е скрит
в поглед сърдит.
Менлива е Фортuna, дама зла,
жената, ах,
сега разбрах,
невярна повече от мъж била.*

*Цял тъна във печал,
страха докрай презрят.
О, мой самотен дял,
не ме мъчи.
Вижс, от гръдта*

блика кръвта.

И участта

колко горчи!

*Кавалът ми мълчи сега
и в хлопките ечи тъга,
и веселото нявга псе
от ужас цяло се тресе.*

*Въздишам аз
и с тъжен глас
ридая и проклиnam на възбог.*

*O, как скръбта
кънти в пръстта,
стотици сякаш падат в бой жесток!*

*Поток не ромони,
глас птичи не звъни
и семе не кълни
в земята.*

*Скърбят пастири в хор,
стадата мъчи мор
и нимфа крие взор
в листата.*

*Дните блажени литнаха назад,
нашите среци в сенчестия хлад,
всичките наши песни във нощта,
всичко се свърши, прах е любовта.*

*Сбогом, любима
непрежалима,
радост, за тебе плача сега.*

*Знай, Коридон,
в сълзи и стон,
сам ще живее с тая тъга.*

IV.

*Щом погледът ти избере
сърната, цел на твоя лов,
то разумът е по-добре*

да води сляпата любов.

*Съвет най-мъдър би ти дал
мъж задомен и вече зрял.*

*За своята обич ѝ кажи
с най-прости думи, с искрен глас,
да не съзре във тях лъжи.*

Щом куцаш, спираш час по час.

*Разкрий сърдечния си плам
и после похвали се сам.*

*Какво, че мръщи тя лице,
щом пак ще грейне през нощта
и ще се кае от сърце,
че си е крила радостта,
и дваж ще иска до зори
туй, дето уж я позори!*

*Какво, че пробва своята мощ
и с „не“-та пъди те далеч?*

*Ще рухне още тая нощ,
прикрита под изкусна реч:*

*„Да имах силата на мъж,
не би успял ти ни веднъж.“*

*Робувай на прищявки сто
и с истински замах харчи
за даровете скъпи, що
те хвалят в нейните очи.*

*Превзема кула, крепост, град
куршумът със висок карат.*

*С готовност ѝ се подчини,
в ухажването благ и прям,
и тя не ти ли измени,
недей да търсиши друга сам.*

Любов предлагай всеки миг,

макар да е смрачила лик!

*Безброй лукави хитрини,
които крият с вид умел,
не вижда в дръзките жени
възседналият ги петел.*

*Щом „не“ жената ти шепти,
за нищичко го нямай ти.*

*Жената иска мъж и брак,
а не живот да води свят.
За добродетел мисли чак
щом старини я сполетят.*

*Да е целувката една,
ще сключва брак жена с жена.*

*Но стига! Вече прекалих.
Тя моя слух ще проглуши,
езикът дълъг моя стих
щом прати в нейните уши,
но ще е с лик поруменял,
че тайните й съм издал.*

v.

*Ела живей любима с мен,
да ни е сладък всеки ден
по хълмове и долини
и по скалисти планини.*

*Стадата край пенлив поток
ще гледаме от хълм висок,
и хор ще слушаме, запял
изящен птичи мадригал.*

*Легло от рози ще ти дам,
и всичките цветя, що знам,
пола и шапка-красота*

от нежни миртови листа,

*Колан от слама и бръшлян,
с янтар, с корали закопчан,
да ти е сладък всеки ден,
ела живей любима с мен.*

ОТГОВОРЪТ НА ЛЮБОВТА

*Светът да беше младенец,
и ни един пастир-лъжец,
живял би ти тогава с мен,
за да е сладък всеки ден.*

VI.

*Случи се през майски ден,
в месец пъстър и зелен.
Сам седях в прохладен кът,
демо миртите растат,
и подскача звяр космат
и е цъфнал всеки цвят.
Всичко пъдеше скръбта,
освен славеят в нощта.
Като всеки, що скърби
трън в гръдта си той заби
и изви тъй тъжен глас,
че от жал потръпнах аз.
Плачеше „Недей, недей“,
после пък „Терей, Терей“.
Слушах и не издържах
и в сълзи се сам облях,
о, в изпята печал
своята печал познал.
Но кого, певеци мил,
да разчувстваши си решил?
Дървесата нямат слух.
Звярът груб остава глух.*

*Пандион е вече тлен,
всички на пръстта са в плен.
Птичките на твойта скръб
до една обръщат гръб
И към мен е тъй жесток
всеки в този свят широк.
И на мен съдбата зла
все ми праща патила.
Че ласкателят най-благ
във бедата ти е враг.
Думите са вялър лек,
рядкост — честният човек.
Всеки верен е до гроб,
щом е пълен твоят джоб,
но щом нямаши и пара,
свършва дружбата добра.
Щом си в пръстите широк,
казват: „Щедър като бог“,
и шепти угодник стар:
„Жалко, че не ни е цар.“
На порок ли плащаши дан,
хващат те навек в капан.
Ако блазнят те жени,
им робуваш дълги дни.
Но Фортuna смръщва лик.
Сбогом на мъжса велик!
Който славеше те с реч,
вече бяга надалеч.
На другаря виждаш ти
в нужда всичките черти.
Плачеш — той е в сълзи цял.
С тебе буден би стоял.
Всичко, дето те боли,
с теб готов е да дели
и това е верен знак
кой приятел е, кой враг.*

ФЕНИКСЪТ И ГЪЛЬБЪТ

*Нека птица с тръбен глас
от арабското дърво
непорочно общество
викне в тоя скръбен час.*

*А ти, знак на злия дух,
на предсмъртна треска знак,
чер пророко, с грозен грак
ти не стряскай ничий слух.*

*Сбора им да не смути
ни един тиран крилат,
но орелът за обряд
царствен нека долети.*

*Нека викнат жреца бял,
в опелото майстор пръв,
веш във реквием такъв —
лебеда, в смъртта прозрял.*

*И ти, врано с тройни дни,
наподила род без чет
с дъх отдаван и прием,
с оплаквачите тръгни.*

*Тук започва химнът чист:
Вярната Любов умря;
Феникс с Гъльб отлетя
в двоен огън в тая вис.*

Две сърца в едничък плам,

*в двама — съща същността;
неотделни две неща,
за числото смърт и срам.*

*Всеки с другия в гръдта
през пространството дори;
Гълъб с Феникс сътвори
висше чудо в любовта.*

*Тъй огрени от любов,
че той своето прозря
в грабналата я заря,
всеки да е друг готов.*

*Свойството се смяя чак.
Същото не е и с две
имена ще се зове.
Две с едно едно са пак.*

*Разумът, съвсем смутен,
щом „аз“ враснал в „друг“ видя,
той не-той и тя не-тя,
сложено прост и прост споен,*

*рече тъй: „В едно нали
слива двама верността!
Разум висши е любовта,
сбрала, докато дели.“*

*И подхвана трена свой:
„Гълъб с Феникс, две слънца,
две възвишени сърца,
нейте им заупокой!“*

ТРЕНОС

*Вярност, рядка красота,
най-изящна простота,*

вече легнаха в пръстта.

Фениксът гнезди във смърт.

*Гълъбът любяща гръд
приюти в покой отвъд.*

*Без потомство и без род,
силни, но не дали плод
в брак без сласт и в свят живот.*

*Литна хубостта безвест.
Празен звук е всяка чест.
Гробът ги погълна днес.*

*Хубост, непознала грях,
днес пред урната със прах
помоли се зарад тях.*

Издание:

Автор: Уилям Шекспир

Заглавие: Поезия

Преводач: Евгения Панчева

Година на превод: 2014

Език, от който е преведено: английски

Издание: второ

Издател: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“

Град на издавателя: София

Година на издаване: 2014

Тип: сборник

Националност: английска

Редактор: Александър Шурбанов

Художник: Борислав Кьосев

ISBN: 978-954-07-3497-2

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/11753>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.